

1926

22/5/

श्री जैन शाळोपयोगी शिक्षणमाला.

पहेली चोपडी.

छपावी प्रसिद्ध कर्ता.

शाह चुनीलालजी वाघमलजी,

सादडीवाला.

जुना गंज घर नंबर ९५ मु० पुना सिटी.
सुधारा वधारा साथे शास्त्री (बालबोध) टाईपमां.

आवृत्ति पहेली. प्रत १५००० कुल प्रत ३००००.
सं. १९८२. सन १९२६. वीर सं. २५२.
किंमत च्यार आना. पोष्ट पेकींग दोड आना.

एक नकल मं.वानारे साडापान आनानी पोष्ट टी.कॉटो मो.

શિક્ષકોને સૂચના.

સુહૃદ્ બંધુઓ ! શાळाઓની શોચનીય દશા દૂર કરવી એ તમારાજ હાથમાં છે. આગેવાનોને ફેટલી દરકાર છે એ તમારી જાણ બહાર નથી. તેઓની દેશ્વરેશ્વર કે સલ્લાહ સૂચનાની રાહ જોશો તો તમે તમારી ફરજ નહિ બજાવી શકો તમારે તો બાલકોનું હિત ધ્યાનમાં રાખી બરાબર વસ્તુતઃ જાજર થઈ કામ કર્યે જવાનું છે. તમે અનિયમિત થશો તો મળનારા વધારે અનિયમિત થશે. શિક્ષણ પળ લાગળી પૂર્વક અને રસ ઉત્પન્ન કરે તેવું આપો જેથી અભ્યાસીઓ, ઇનામ નહિ આપો તો પણ નિયમિત દોડ્યા આવશે. શિક્ષણમાં મક્કીબાર નહિ હોય તો ઇનામ આપશો તો પણ તેઓ નહિ આવે. નીચેની કલમો જરૂર ધ્યાન પર લેશો.

૧ નીતિબોધ અને સામાન્ય જ્ઞાનના થાંભળે વેંચાવી તેનું રહસ્ય બાલકોનાં મગ-જમાં ઠસાવવું તમારે તે પાઠો અગાધથી ધારી લેઈ બારીકથી સમજાવવા.

૨ સૂત્રો જેમ બને તેમ શુદ્ધ શીખવવાં કારણકે તે મંત્રો જેવું ફલ નિપ-જાવે છે. તેનાં મૂળ નામ અને ટૂંકી હકીકત સૂત્ર પુરું થતા સુધી હમેશાં બોલાવ્યે જવી થોડું પણ નિદ્રામાં પણ મૂલે નહિ એવું દૃઢ શીખવવું. આ ચોપડામાં અર્થ ફક્ત ' નવકાર ' અને ' પંચંદિઅ ' એ બે સૂત્રનાજ ચલાવવા. ચૈત્યવંદનનો વિધિ શી-ખવવા માટે દેહાસરમાં છોકરાઓને લઈ જઈ વિધિપૂર્વક ચૈત્યવંદન કરાવવું.

૩ છેવટે જે સ્તવનાદિ આપ્યાં છે તેનો ભાવ સમજાવી મોઢે કરાવવાં.

૪ આ ચોપડી ત્રણ વસ્તુતઃ ફરી ફરી ચલાવવી જેથી તેનું જ્ઞાન ઘણું દૃઢ થઈ જશે.

૫ રોજ સૂત્રપાઠ અને બાકીના ત્રણમાથી એકેક એમ બે વિષય ચલાવવા.

૬ મહિનામાં બે આઠમ અને બે પાંચી અથવા બે એકમ મઠી ચાર દિવસ ન-પાઠ ન આપવા. માત્ર ચાલેલા વિષયો સૂત્ર પ્રશ્નો પૂછી દૃઢ કરાવવા એટલે ટાઈમ પ્રશ્નો પૂછવામાંજ ગાલબો.

૭ આ બુક પૂરી કરાવ્યા સિવાય નવી બુક ચલાવવી નહિ.

શ્રી જૈન શ્રેયસ્કર મંડલ.

આ પુસ્તક પ્રસિદ્ધ કર્તા પાસેથી તથા નિચેના સર નામેથી મઠી શકશે. એક નકલ મંગાવનારે પોષ્ટ સ્વર્ચ સાથે સાડાપાંચ આનાની પોસ્ટ ટીકીટો મોકલવી. જુબાપ મંગ-વનારે રીપ્લાય કાર્ડ અથવા પોષ્ટ ટીકીટ મોકલવી. તે શિવાય જુબાપ આપવામાં આવશે નહીં.

શાહા શિવનાથ હુંબાજી પોરવાલ.

ઠી. વેતાલ પેઠ ઘર નંબર ૩૫૬ પુના સિટી.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૨૮૫૮- વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ પેલો મોપ્સ?

વિષય મધ્યક : ૧૫૬. ૮૩૬

परोपकाराय सतां विभूतयः

श्री जैन शाळोपयोगी शिक्षणमाळा नंबर २

पहेली चोपडी

(योजक) श्री जैन श्रेयस्कर मंडळ, म्हेसाणा.

छपावी प्रसिद्धकर्ता

शाह चुनीलालजी वाघमलजी, सादडीवाला

तथा

शाह नथमलजी गमनाजी, मोठा गामवाला

जुना गंज घर नंबर ९५ तथा नंबर ७९५ सु. पुना सिटी.

सुधारा वधारा साथे शास्त्री (बाळबोध) टाईपमां

आवृत्ति पहेली प्रत ३०००

वीर संवत २४५२] विक्रम संवत १९८२ [सन १९२६

मुद्रक: — लक्ष्मण भाऊराव कोकाटे, ' हनुमान ' प्रेस,
सदाशिव पेठ, घ. नं. ३०० पुणे सिटी.

किंमत चार आना

पोष्ट पेकिंग दोढ आनो.

एक नकल मंगावनारे पोष्ट पेकींगसाथे साडापांच आनानो टीकीटो मोफ.

(૨)

જ્ઞાનની આશાતના સંબંધી સદગ્રહસ્થોને ધ્યાનમાં રાખવા

લાયક સ્વાસ સૂચના

જ્ઞાનની આશાતના કરવાથી જ્ઞાનાવરણીય કર્મ બંધાય છે. તેમ થવાથી ઘણી મહેનત કરતાં પણ વિદ્યા ચઢતી નથી અને આંધળા, બેહેરા, બોબડા, મૂંગા અને પાંગળાના અવતાર લેવા પડે છે તેથી:—

૧ સાપડા ઉપર ચોરુલો રુમાલ પાથરી, તેના ઉપર પુસ્તક મૂકી બે હાથ જોડી પગે લાગી, પછી અભ્યાસ કરવો.

૨ પરસેવાવાળા હાથે પુસ્તકને અડવું નહિ કે બગલમાં પુસ્તક રાખવું નહિ.

૩ અપવિત્ર વસ્ત્રો પહેરી મળવું નહિ.

૪ પુસ્તક પાસે રાખી લઘુનિતી (પેશાબ) વહીનિતી (જ્વાર) કરવો નહીં.

૫ એઠે મોહડે પુસ્તક વાંચવું મળવું નહીં. મુલ શુદ્ધી કરીને વાંચવું મળવું.

૬ મુલમાંનું થુંક લગાડીને પુસ્તકના પાન ઉઘાડવા નહીં.

૭ પુસ્તકને મોઢાનું થુંક ન ઉડે, શ્વાસ ન લાગે માટે રુમાલ વગેરે મ્હોં આડો રાખી મળવું.

૮ પુસ્તકને જ્યાં ત્યાં જેમ તેમ રાખડતું મુકવું નહિ.

૯ શિક્ષકોણ આ બાબતની વિદ્યાર્થીઓને જરૂર ટેવ પડાવવી અને તેનો અમલ કરાવવો.

વિદ્યાર્થીઓને સૂચના.

વિદ્યાર્થીઓણ પાઠશાળામાં બરાબર ટાઈમ પ્રમાણે હાજર થવું અને વિદ્યાગુરુને નમન કરી અભ્યાસ શરૂ કરવો. મસ્તી, તોફાન કરવાં નહિ, વિદ્યાગુરુની આજ્ઞા માનવી, તેમનું અપમાન કરવું નહિ અને જ્ઞાનની આશાતના સંબંધીની સૂચના હમેશાં વાંચી તે પ્રમાણે પોતાનું વર્તન રાખવું.

૧૨૬૫૬

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કોપીરાઈટ-સંગ્રહ

પ્રસ્તાવના

વર્તમાન સમયમાં દરેક જૈન પાઠશાળાઓમાં જે ધાર્મિક શિક્ષણ અપાય છે તેનો કોઈ પળ ચોક્કસ ક્રમ નથી. ધાર્મિક શિક્ષણ પટ્ટેલે પ્રતિક્રમણનાં સૂત્રો ગોલાવવાં એમજ મ્હોટે ભાગે મનાયું છે. જો કે આ બીજન જરૂરનું નથી તો પળ શ્રદ્ધા, વિવેક અને સદાચાર ને પોષણ મળે, તે સ્વીલે, વૃદ્ધિ પામે, એ જે ધાર્મિક શિક્ષણનો સ્વરો અર્થ તેનો અમલ તો કયાંઈ થતો જોવાતો નથી. પ્રતિક્રમણ સૂત્રો મળવાં અને મૂલવાં એ હાલની શાળાઓને જાણે સામ્યાન નિયમ થઈ પડેલ છે. આ સ્વામી દૂર કરવા અને સર્વ સ્થલે એક સરલો અભ્યાસ ક્રમ ચાલુ કરવા આ શિક્ષણમાળાની યોજના કરી મ્હેસાળા શ્રી જૈન શ્રેયસ્કર મંડલ તરફથી “શ્રી જૈનશાળોપયોગી શિક્ષણમાળા નામથી” બાલપોથી, પહેલી, બીજી, અને ત્રીજી ચોપડી એમ ચાર પુસ્તકો ગુજરાતી ટાઈપમાં પ્રસિદ્ધ થઈછે. તેમાં બાલપોથીની તળ આવૃત્તિ અને પહેલી ચોપડીની બે આવૃત્તિ આજ સુદી ગુજરાતી ટાઈપમાં પ્રસિદ્ધ થયેલી છે. પળ મારવાડ, મેવાડ, પંજાબ, માલવા, દક્ષિણ મહારાષ્ટ્ર વિગેરે દેશોમાં જે ગુજરાતી લીપીના જાણકાર ન હોય તેઓને સદર પુસ્તકો ઉપયોગી થતા નથી. એવા હેતુથી થોડા વસ્ત્ર પહેલા “બાલપોથી” નામનું પુસ્તક શાસ્ત્રી (બાલબોધ) ટાઈપમાં અમારા તરફથી પ્રસિદ્ધ થયેલું છે.

શ્રી માંગરોલ નિવાસી સદ્ગત શેટ અમરચંદ તલકચંદે હજારો રૂપીયા સ્વર્ચી વિદ્વાનોપાસે ઘળા વરસ પહેલા એક સીરીઝમાળા તૈયાર કરાવી હતી. પળ તે તેમના હયાતીમાં કાંઈક કારણસર પ્રસિદ્ધ થવાનો પ્રસંગ આવ્યો નથી. તેમના પશ્ચાંત તેમના કુટુંબીઓ

તરફથી એ સીરીઝમાઝા પરમપૂજ્ય સદગુણાનુરાગી મુનિરાજ શ્રી શ્રી ૧૦૦૮ શ્રી કર્પૂરવિજયજી માહારાજ સાહેબ પાસે આવ્યા પછી એમને પોતે તથા પંડીત ફત્તેહચંદ કર્પૂરચંદ લાલને તેમાં યોગ્ય સુધારો કર્યા પછી એ સીરીઝમાઝામાંથી કેટલાક પાઠો બાઝપોથીમાં અને આ પહેલી ચોપડી તથા બીજી તથા ત્રીજી ચોપડીમાં લેઈને બાકીના બીજા વિષયો લેઈ મ્હેસાણા શ્રી જૈન શ્રેયસ્કર મંડલ વાલે હાલ ચ્યાર પુસ્તકોની યોજના કરી પ્રસિદ્ધીમાં મુકયા છે.

આ પહેલી ચોપડી એ તેનું બીજું પુસ્તક છે. આ પુસ્તકમાં મ્હેસાણા શ્રી જૈન શ્રેયસ્કર મંડલ તરફથી પ્રસિદ્ધ થયેલી પહેલી ચોપડીની બીજી આવૃત્તિની પુસ્તકમાં જે ક્રમ ગોઠવ્યો તે પ્રમાણે ક્રમ ગોઠવી, ચોથા કાવ્ય વિભાગમાં કેટલાક ચૈત્યવંદન સ્તવન થોયો વિગેરેનો વધારો કરી છેલ્લો પાંચમો હિંદી વિભાગ બીજા અનેક પુસ્તકોમાંથી સંગ્રહ કરી ખાસ વધારા તરીકે દાખલ કરેલો છે.

પહેલા નીતિ વિભાગમાં દેવ, ગુરુ, ધર્મ અને વ્યસન નિષેધ, સારી સોબત, સ્વોટો હટ ન કરવો, ઘર અને પાડોશ તથા આવક પ્રમાણે સ્વર્ચ વગેરે નીતિના ૧૯ પાઠો આપેલા છે.

બીજા સામાન્ય જ્ઞાન વિભાગમાં તીર્થંકર તથા નવપદના નામ અને દેવદર્શન વિધિ, જિનમૂજા તથા તેના હેતુઓ અને દેહરાસરનાં ઉપકરણો વિગેરે બાબતો વિસ્તારથી પાઠ ૨૦ થી ૩૨ સુધી ૧૩ પાઠમાં સમજાવી છે.

ત્રીજા સૂત્ર વિભાગમાં બે ભાગ પાડી પહેલા ભાગમાં જગર્ચિતામણીના ચૈત્યવંદનથી સંસારદાવાની સ્તુતિ સુધી મૂળ સૂત્ર અને તેનો ટુંકામાં ભાવાર્થ દાખલ કરી બીજા ભાગમાં નવકાર, પંચિદિશ, સ્વમાસમણ, અને સુગુરુને સુસ્વશાતા પૂછવાનો પાઠ એમ ચ્યાર સૂત્રો મૂળ અને તેના અર્થ સાથે દાખલ કરેલા છે.

ચોથા કાવ્ય વિભાગમાં ચૈત્યવંદનો, સ્તવનો થોય જોડા, તથા

રાગરાગણીના અર્વાચીન સ્તવનો તથા આરતિ મંગલદીવો વિગેરે દાખલ કરેલા છે.

પાંચમાં હિંદી વિભાગમાં ધાર્મિક તથા બીજા પળ ઉપયોગી તત્વો સંક્ષિપ્તમાં દાખલ કરી નૈતિક શિક્ષાઓ તથા ટુંકાં દૃષ્ટાંતો વિગેરે દાખલ કરી આ પુસ્તક સમાપ્ત કરવામાં આવેલું છે.

પુસ્તક છાપાવવાના કામનો અનુભવ અમોને ન હોવાથી આ પુસ્તક છાપાવવાનાં બાબતમાં અને પ્રુફ તપાસવાના તથા બાકીના પળ સરવે કામના બાબદમાં શ્રી પુના નિવાસી અમારા પ્રિય ધર્મબંધુ શ્રીયુત શાહ શિવનાથ લુંબાજીએ તન મનથી પરિશ્રમ લેઈ જે મદત આપી છે તેથી અમો તેમનો અંતઃકરણ પૂર્વક આભાર માનીએ છીએ.

છેવટે સુજ્ઞ સજ્જનોને વિનંતિ કે આ પુસ્તકમાં પ્રેસ દોષથી અથવા પ્રુફ તપાસનારના દૃષ્ટી દોષથી અથવા બીજા કોઈ ગમે તે કારણથી જે કાંઈ ભુલ અથવા અશુદ્ધી રહી હોય તે સજ્જનોએ સુધારીને પુસ્તક વાંચવું અને તે ભુલો અને બીજી પળ જે જે બાબતમાં સુધારો કરવો યોગ્ય જણાય તે બાબદ અમોને અથવા શાહ શિવનાથ લુંબાજી—પોરવાલ, ઠેકાનુ વેતાલ પેઠ નં. ૩૫૬ મુ. પુના સિટી વાળાને લખી જણાવવાથી તેમનો ઉપકાર માની બીજી આવૃત્તિના વચ્ચે તેનો ઉપયોગ કરવામાં આવશે. સુજ્ઞે કિંબહુના.

સંવત ૧૯૮૨ માહા શુદ્ધ ૧૫ } શાહ ચુનીલાલ વાઘમલજી
બુધવાર તારીખ ૨૮ જાનેવારી } તથા શાહ નથમલ ગમનાજી
સન ૧૯૨૬ વીરસંવત ૨૪૫૨ } ગંજ પેઠ, ઘર નંબર ૯૫ તથા
૭૯૫ પુના સિટી.

अनुक्रमणिका.

पाठ	विषय	पृष्ठ.	पाठ	विषय	पृष्ठ.
१ नीतिबोध विभाग.					
१	सर्गा	...	३१	देहरासरना उपकरणो भाग १	४०
२	निशाळ	...	३२	देहरासरना उपकरणो भाग २	४१
३	जंगलना प्राणी	...	३ सूत्र विभाग (सूत्र मूळ)		
४	दरीयाई प्राणी	...	१	जग चिंतामणि चैत्यवंदन	४३
५	वनस्पति	...	२	जकिंचि सूत्र	४४
६	धर्म	...	३	नमुत्थुण (शकस्तव सूत्र)	४५
७	धर्मी माणस	...	४	जावंति चेइआइ सूत्र	४६
८	सात व्यसन भाग १	...	५	जावत केविसाहु सूत्र	४६
९	सात व्यसन भाग २	...	६	पंच परमेष्ठी नमस्कार सूत्र	४६
१०	सज्जन	...	७	उवसग्गहरं (उपसर्गहर स्तवन)	४७
११	सज्जन कोण (कविता)	...	८	जयवियराय (प्रार्थना सूत्र)	४८
१२	श्रावक	...	९	अरिहंत चेइआणं (चैत्यस्तव सूत्र)	४८
१३	व्यसन निषेध (संवाद)	...	१०	कल्लाणकदं स्तुति	४९
१४	पुत्रना धर्म (कविता)	...	११	ससार दावा स्तुति	५०
१५	सोबते असर	...	१२	चैत्यवंदन करवातो विधि	५१
१६	खोटो हट न करवो	...	(२ सूत्र सार्थ)		
१७	घर अने पाडोश	...	१	नवकार (पंचमगल सूत्र)	५१
१८	अदेखा विषे (कविता)	...	२	पचिदिअ (गुरुस्थापना सूत्र)	५२
१९	आवक प्रमाणे खर्च	...	३	खमासमण (प्रणिपात सूत्र)	५४
२ सामान्य ज्ञान विभाग.			४	सुगुरुने सुखसाता पूछवानो पाठ	५४
२०	तीर्थकर भगवान भाग १	...	४ काव्यविभाग.		
२१	तीर्थकर भगवान भाग २	...	(चैत्यवंदनो पांच)		
२२	प्रभु दर्शन	...	१	बार गुण अरिहत देव	५५
२३	नवपद	...	२	ऋषभ अजित संभव नमो	५५
२४	देवदर्शन विधि भाग १	...	३	पद्मप्रभुने वासुपूज्य	५६
२५	देवदर्शन विधि भाग २	...	४	तुज मूरतिने निरखवा	५६
२६	देवदर्शन विधि भाग ३	...	५	वर्धमाने चौवीशमां	५६
२७	देवदर्शन विधि भाग ४	...	(स्तवनो पांच)		
२८	जिन पूजा भाग १	...	१	जगजीवन जग वाल्हो	५७
२९	जिन पूजा भाग २	...	२	माता मरूदेवीना नंद देखी	५७
३०	आरति अने मंगळ दीवो	...	३	भे मुख देख्यो गोडी पारसको	५८
			४	सिद्धारथनारे नंदन विनत्रु	५८

गठ विषय	पृष्ठ.	पाठ विषय	पृष्ठ.
५ गिरुआरे गुण तुम तणा ... (थोय जोडा पांच)	५९	१ मंगलाचरण देव गुरु धर्मनु स्वरूप ...	७१
१ आदि जिनवर राया ...	५९	२ दो प्रकारके पदार्थके नाम	७३
२ प्रह ऊठा वंदुं, ऋषभदेव०	६०	३ तीन प्रकारके पदार्थके नाम	७४
३ श्रीं शांति जिणेश्वर समरिये	६१	४ चार प्रकारके पदार्थके नाम	७५
४ प्रणमुं नित्य पास चिंतामणि	६१	५ पांच प्रकारके पदार्थ ...	७७
५ महावीर जिणंदा, रायसिद्धा०	६२	६ छ प्रकारके पदार्थ ...	७९
(राग रागणीना अर्वाचीन स्तवनो दस)		७ सात प्रकारके पदार्थ ...	८०
१ मैं अरज करु शिरनामी प्रभु कर जोड जोड जोड	६२	८ आठ प्रकारके पदार्थ ...	८१
२ पद्मप्रभु प्राणसे प्यारा ...	६३	९ नव प्रकारके पदार्थ ...	८२
३ बलीहारी बलीहारी बलीहारी०	६४	१० दस प्रकारके पदार्थ ...	८२
४ धन धन धन दिन आजरे	६४	११ इग्यारा प्रकारके पदार्थ ...	८३
५ पीयाकारण गढ गीरनार चली	६५	१२ बारा प्रकारके पदार्थ ...	८४
६ सेवा करावी सार प्रभुची०	६५	१३ तेरा प्रकारके पदार्थ ...	८६
७ नमन करु पार्श्वनाथ भगवान	६६	१४ चवदा प्रकारके पदार्थ ...	८६
८ विना प्रभु पार्श्वके देखे, मेरा०	६६	१५ पधरा प्रकारके पदार्थ ...	८७
९ महावीर तमारी मनहर मुरति.	६७	१६ सोळा प्रकारके पदार्थ ...	८८
१० चाल चाल आर्दीश्वर भेटो.	६७	१७ सतरा प्रकारके पदार्थ ...	८८
(भारती छ)		१८ अठारह प्रकारके पदार्थ ...	८९
१ जयजय आरति आदि जिणदा	६८	(शिक्षाके वचनके पांच पाठ)	
२ अपछरा करती आरति जिन आगे	६८	१ शिक्षाके वचन पाठ पहिला	८९
३ जय जय आरति शांति तुमारी	६९	२ ,, ,, पाठ दुसरा	९०
४ सकळ मंगळकारी, त्रिभुवन उप.०	७०	३ ,, ,, पाठ तिसरा	९१
५ श्री सरस्वतीमाई, कृपा करो०	७०	४ ,, ,, पाठ चौथा	९२
६ विविध रत्नमर्णा जडित रचावो	७१	५ ,, ,, पाठ पांचवा	९३
(मंगळ दीपक तीन)		(कथा (कहानी) पांच)	
१ दीवारे दीवो मंगळिक दीवो मुवन प्रकाशक जिन० ...	७१	१ सोहन ...	९४
२ ,, ,, आरति उतारण बहु	७१	२ गधा और बैल...	९५
३ चारो मंगळ चार, आजघेर	७२	३ सेठके पांच पुत्र ...	९५
(पांचमो हिंदी विभाग)		४ बाघ और बकरीका बच्चा ...	९६
		५ प्रत्युपकार ...	९८
		१ खोयेकुं शिक्षा (कविता)	९९

હામાં હા.

રામદાસ નામનો એક ગરીબ સેદુત હતો. એક દિવસ તે પોતાના ઘરના ઓટલા ઉપર બેસીને હોકો પીતો હતો, ઘટલામાં ઉલ્લુદાસ આવ્યા અને રામદાસને જરા ઉદાસ જોઈને પૂછવા લાગ્યા કે “ રામદાસ, આજે તમે ઉદાસ કેમ છો ?

રામદાસ—અરે શું કહું ? આ તમારી સામે જે જમીન પડી છે તેમાં મેં એક શાક વાધ્યુ હતું.

ઉલ્લુદાસ—સારું કયું હતું. ઘરની સામે ઘટલી જમીન ખાલી શા માટે પડી રહે ? બે એક શાક રહેવાથી સારું દેખાય છે.

રામદાસ—એ શાક તો ધીમે ધીમે વધવા લાગ્યું.

ઉલ્લુદાસ—એ તો વધેજ કેમ વધે નહિ ? અવશ્ય વધશે, તમે એને કેટલા જતનથી રાખ્યું છે ? રોજ રોજ પાણી પાઓ છો, છાતર નાહો છો ઘટલે એ જરૂર વધશે.

રામદાસ—ભાઈ, એને માટે પછી મેં એક માંડવો બનાવ્યો અને ધીમે ધીમે એને ઘ્રણ ગલકાં આવ્યાં.

ઉલ્લુદાસ—આવાવાંજ જોઈએ. જે શાકની તમે ઘટલી સેવા કરી તેને ફલ ન આવે એ તો વાતજ અસંભવિત છે. ઘ્રણ તો શું ફજી બીજાં લાગશે.

રામદાસ—પછી એક ગલકું હું ઘરમાં રાંધવા રાંધીને વાકનીં બે બજારમાં વેચવા લઈ ગયો.

ઉલ્લુદાસ—જરૂર લઈ જવા જોઈએ, કેમકે એક તો તમે ગરીબ ઘ્રણસ અને ઘ્રણ ગલકાં ઘરમાં સ્થાઈ જવાય નહિ તેથી વેચવાંજ જોઈએ. વેચો નહિ તો ઘર કેવી રીતે ચાલે ?

રામદાસ—હું બજારમાં જઈને બેઠો હતો ઘટલામાં મ્યુનિસિપાલિટીનો એક નોકર આવ્યો અને એક ગલકું જકાત તરીકે માંગવા લાગ્યો.

(૧)

ઉલ્લુદાસ—એ તો માંગે જ. સરકારી નોકર છે. એને જકાત લેવાનો હુકમ છે એટલે જરૂર માંગેજ.

રામદાસ—ભાઈ મેં તો એને ગલકું ન આપ્યું.

ઉલ્લુદાસ—બહુ સારું કર્યું તમે એટલી મહેનતથી એક વૃક્ષ ઉછેર્યું, ત્રણ ગલકાં મહા મુશીબતે આવ્યાં અને તેમાંથી એક આપી દીધો તો પછી તમારી પાસે રહે શું ?

રામદાસ—જ્યારે મેં તેને ગલકું આપવાની ના પાડી ત્યારે તેણે એક ગલકું ઁંચાવી લેવા માંડ્યું.

ઉલ્લુદાસ—એ તો ઁંચાવી જ લે. એ રહ્યો ટેંકસ કલેક્ટર અને તમે તેને ટેકસ ન આપ્યો તેથી તે ઁંચાવીજ લેની ?

રામદાસ—એ ગલકાને ઁંચતાળ કરવાથી ડાઘ પડ્યા તે જોઈ ને મને ઘણો મુસ્સો આવ્યો અને તેને એક બે વાતો લે ળાવી દીધો.

ઉલ્લુદાસ—ઠીક કર્યું. એક તો તમે ગરીબ છો છતાં એણે તે વિચાર્યો શિવાય ગલકું ઁંચાવ કરી નાશ્યું તો પછી તમે સંભળાવી ન દ્યો તો કરો પણ શું ?

રામદાસ—ત્યારે તો એ ગાલો દેવા લાગ્યો.

ઉલ્લુદાસ—જરૂર ગાલો દે જ. એક તો તમે ટેંકસ ન આપ્યો અને વળી ઉપરથી મજન સંભળાવ્યાં તેથી ગાલોજદે, જરૂર દે.

રામદાસ—ગાલો ઁચાઈને હું ધૂંઆ પૂંઆ થઈ ગયો તેથી મેં પણ ઘુપ્કલ ગાલો ઁહોડી.

ઉલ્લુદાસ—ઘણુંજ સારું કર્યું તેણે તમને ગાલો દીધી તો પછી તમે શા માટે ના દ્યો ?

રામદાસ—ત્યારે તો તેણે મારું ગલું પકડીને મને બે ત્રણ થપ્પડ લગાવી દીધી અને એક ઘુસ્તો માર્યો.

ઉલ્લુદાસ—એ થપ્પડ તો જરૂર મારેજ તમે તેને ટેંકસ આપ્યો નહિ અને વળી ગાલો દીધી તો શું તે ઁપ્પજ રહે ?

રામદાસ—એતો મારી પીટીને એક ગલકું તો લઈજ ગયો

ઉલ્લુદાસ—લઈ જ જાય ને ? શુ તે એટલી ગરબડ કરીને લીધા
ચગર જાય ?

રામદાસ—એટલે બાકીનું ગલકું મેં રસ્તામાં ફેંકી દીધું ને પાછો
ઘેર આવ્યો.

ઉલ્લુદાસ—બાકી રહેલું ગલકું ફેંકી દીધું તે ઘણુંજ સારું કર્યું. જે
ગલકાને માટે મારામારી થઈ તેને ફેંકી ન દે તો શું કરે ? ફેંકીજ
દેવું જોઈએ.

રામદાસ—ઘેર આવીને મેં તે જ્ઞાડને ઉઘેડી નાખ્યું અને માંડવો
બાંધી મૂક્યો.

ઉલ્લુદાસ—ઠીક કર્યું. જે જ્ઞાડને માટે આટલું અપમાન થયું તે
જ્ઞાડને રાહી મૂકવું તે સારું નજ કહેવાય.

રામદાસ—પણ ભાઈ ! એ જ્ઞાડને માટે મારું મન બઢયાજ
કરે છે.

ઉલ્લુદાસ—બઢતુંજ હશે. જે જ્ઞાડને માટે તમે આટલી બધી તક-
લીફ લીધી તેને ઉઘેડી નાખવાથી શું તમને સુખ થાય ? નજ થાય.
સેર ! હવે આજ્ઞા આપો, જરા રાવસાહેબને ત્યાં જવું છે. આટલું કહી
ને તે ચાલ્યો ગયો.

પ્રિય વાંચક ! આજકાલ દુનિયામાં મિ. ઉલ્લુદાસ જેવા માણ-
સોનો તોટો નથી. આપણા મહાજનમાં, પંચોમાં અને ઘણી સ્ત્રી
મીટિંગોમાં એવા હામાં હા કર્યા કરનાર માણસો ઘણાજ જણાય છે.
એવાજ માણસો દોઢ ડાહ્યા કહેવાય છે અને તેવા હોય છે તે ઘણા
માણસોને વગાડે છે, એટલુંજ નહિ પણ જન સમાજને હાનિકર્તા થઈ
પડે છે. નેથી એવા ઉલ્લુદાસોથી દૂર જ રહેવું જોઈએ. એવું બતાવી
આપવાનો આ નાનકડા લેખનો હેતુ છે.

પહેલી ચોપડી.

૧ નીતિબોધ વિભાગ.

પાટ ૧ સગાં.

હોકરા, તારી માના भाई તે તારા કોણ થાય ?
 તે મારા મામા થાય.
 भाई, કાકા તે કોણ ?
 મારા બાપના भाई તે મારા કાકા થાય.
 તારા બાપની બેન તે તારી શું થાય ? મારી ફોડ થાય.
 તારા મામા ક્યાં છે ? તે તેમને ઘેર છે.
 તારી ફોડ ક્યાં રહે છે ? મારે ઘેર રહે છે.
 તે તારે ઘેર કેમ રહે છે ?
 તેઓ એકલાં છે અને ગરીબ છે તેથી મારે ઘેર રહે છે.
 તારા મામા પૈસાદાર છે કે ગરીબ ? ગરીબ છે.
 ત્યારે તારા બાપ તેમને કંઈ મદદ કરે છે કે ?
 હા જી, મારા બાપ બહુ મદદ કરે છે.

(૨)

હોકરા, તારા બાપ ગરીબ સગાંબહાલાંને મદદ કરે તે તને ગમે કે નહિ ? તે તો મને બહુ ગમે.

ભાઈ, ગરીબ સગાંઓની તો આપણે બને તેટલી સંભાળ લેવીજ જોઈએ. તારા બાપની પેઠે તું પણ મોટો થાય ત્યારે તારાં ગરીબ સગાંઓને મદદ કરજે. મદદ કરવાથી તેઓ તારું મનું ઇચ્છશે અને તને બહુ ઉપયોગી થશે, તું સુખી થઈશ. ચારુ, બી.

સારાંશ કવિતા. દોહા.

માતાપિતા ભાઈ ભાંડુઓ, સગાં ગરીબ તમામ;
મૈને ઉપયોગી થવું, એ છે રૂઢું કામ.

પાટ ૨ નિશાઠ.

રમણને મોઢું થવાથી તેના બાપને સાથે તેડી મળવા ગયો. મળવાની જગ્યા આવતાં તેણે બાપને કહ્યું કે ‘ આ મારી નિશાઠ છે. ’ બાપે કહ્યું કે, ભાઈ, નિશાઠના પાટીયા ઉપર તો ‘ વિદ્યાશાઠા ’ લખ્યું છે ! ત્યારે રમણ બોલ્યો એજ મારી નિશાઠ છે; ત્યારે નિશાઠ અને વિદ્યાશાઠામાં કંઈ ફેર હશે બાપે કહ્યું, ના ભાઈ.

નિશાઠમાં જઈ રમણે મોઢું થવા બદલ માફી માગીને બેસતાં કહ્યું કે, આ મારા ગુરુજી છે અને અમને સામાયિક પ્રતિક્રમણ તથા ગણિત, વાચન વિગેરે સારી રીતે સમજાવીને મળાવે છે.

આપે કહ્યું, એ વરાવર સમજીને મળવું તેનું નામ વિદ્યા અને વિદ્યા મળવાનું ઠેકાણું તેનું નામ વિદ્યાશાળા. ઘણા સ્વરા માણસો વિદ્યાશાળાને નિશાઠ કહે છે. વિદ્યાશાળામાં મળનાર વિદ્યાર્થી કહેવાય, જેને તમે નિશાઠીયા કહો છો. બોલ, તારા વર્ગમાં કેટલા વિદ્યાર્થીઓ છે ? રમણે કહ્યું ' પચીશ. ' ઠીક, તો હવે યાદ રાખજે કે વિદ્યાર્થી અને નિશાઠીયા તેમજ વિદ્યાશાળા અને નિશાઠ, એ બન્નેમાં કંઈ ફેર નથી.

નિશાઠનો વસ્ત્ર પૂરો થતાં ઘરે આવ્યા પછી આ સમજેલી વાત વધી રમણ કહી ગયો તેથી વધાં સુશી થયાં.

સારાંશ કવિતા. દોહા.

બાઠક રૂપી બાગ જ્યાં, વિદ્યાજઠ વિશઠ;	
મેઠવીને સુવ સ્વીલતો, તે છે રુડી નિશાઠ.	૧
માતપિતા જે બાઠને, બેસાડે નિશાઠ;	
ત્યાં તે વિદ્યા મળી ગળી, થાય સુખી સૌ કાઠ.	૨
બાઠકનાં માવાપ સૌ, ધરજો વિનતિ ધ્યાન;	
સુધારવા નિજ સંતતિ, આપો વિદ્યાદાન.	૩

પાઠ ૩ જંગલના પ્રાણી.

બાઠકો, તમે જંગલનાં પશુઓ જોયાં છે કે ?

મોટા છોકરા બોલ્યા:—હા સાહેબ, અમે મુંઝઈ જોવા ગયા હતાં, ત્યાં રાણીના બાગમાં એવાં ઘણાં પશુઓ જોયાં હતાં.

નાનાં છોકરાં બોલ્યાં:—સાહેબ, વાંદરા, હરણ અને સસલાં
સો જોયાં છે પણ બીજાં પ્રાણી નથી જોયાં.

૬૬૭ બોલ્યો:—સાહેબ, ડુકર તો ગામના પાદરે કાઢા
વાઢવાઢાં અને અણિયાઢાં લાંબાં મ્હોંવાઢાં ફરે છે તેજ કે
નહોં ?

૬૬૭ બોલ્યો:—મારા મોટા ભાઈ કહેતા હતા કે રોશ
તો વઢદ જેવો છે, ૬ વાત ધરી કે નહિ ?

૬૬૭ બોલ્યો:—સાહુડીનાં સીસોઢિયાં તો મેં જો૬લા
છે; તે વહુ અણિયાઢાં હોય છે.

૬૬૭ બોલ્યો:—કાચવા તો તઢાવમાં પણ હોય છે, ધરું
કે નહિં ? મારાં માજી તઢાવે પાળી મરવા ગયાં હતાં તે કહેતાં
હતાં કે ૬ક મોટો કાચવો તઢાવમાં છે.

૬૬૭ બોલ્યો:—સાવરનું શિંગડુ તો મેં જોયું છે, તે લાંબું
ને વાંકું હોય છે પણ સાવર નથી જોયું.

બાઢકો, આ જનાવરો જંગલમાં રહે છે, તેઓ આપણું
નુકશાન કરતાં નથી. જેમ આપણામાં જીવ છે તેમ તેમ-
નામાં પણ જીવ છે માટે તેમને કોઈ પણ વધતે દુઃધ
દેવું નહિ.

સાહેબ, તેમને શી રીતે દુઃધ દેવાય ? જુઓ કેટલા ૬ક અજ્ઞાન
લોકો જંગલમાં જડને ૬ જનાવરોનો શિકાર કરે છે, તે ૬મ કે
વંદુકથી ગોઢી મારી તેમને મારી નાધે છે. વઢી કેટલા
૬ક તેમને જીવતાં પકડીને રમુજ ધાતર ઘેર પાઢે છે, વઢી કેટલા

એક અણસમજુ છોકરા તઢાવે જઈને કાચવા અને દેડકાને
પથરા મારે છે. એવી રીતે દુઃખ દેવું તે પાપ છે માટે પાપનાં
કામ તમારે કરવાં નહિ.

સારાંશ કાવેતા. દોહા.

માતા પાસેથી તમે, સુણો દયાની વાત;
દુઃખ ન દેશો કોઈને, થશો સુખી સ્વરેલાત.

પાઠ ૪ દરીયાઈ પ્રાણી.

વાઢકો, તમે દરીયો જોયો છે ?

થોડા એક બોલ્યા:—હા જી, જોયો છે, તેમાં ઘણું પાણી
હોય છે.

બીજા બોલ્યા:—ના જી, અમે નથી જોયો, પણ કહે છે કે
તેનું પાણી સ્વારું હોય છે, એ વાત સ્વરી કે નહિ ?

વારુ, તમે દરીયામાં વસનારા પ્રાણીઓના વાતો તો સાંભળી
હશે સ્વરી ! સાંભળી હોય તો બોલો.

હા જી, અમે થોડીક વાતો સાંભળી છે. કહે છે કે દરી-
યામાં મોટા મોટા મગર હોય છે. વઢી કોઈ તઢાવમાં સુસવાટ
નામે જનાવર રહે છે, તે લાગ કાવે તો માણસને ઁડા પાણીની
અંદર સ્વેંચી જાય છે, એવી વાત પણ સાંભળી છે. વઢી દરી-
યામાં માછલાં તો બહુ હોય છે, ને તેમને તો અમે નદીમાં
જોયાં છે. વઢી કહે છે કે દરીયામાં, શંસલા, છીપ અને

कोडीओ पण घणी होय छे. अमे तेमां वसतां जीवतां प्राणी
जोयां नथी पण तेना वडे अमे रमीए छीए माटे तेमने बराबर
ओळखीए छीए.

ठीक, त्यारे आ चित्रमां बतावेलां दरीयाई प्राणीने ओ-
ळखी काढो.

साहेब, आ मगर होवो जोड़ए ! आ सुसवाट छे के केम ?
आ तो माछलां छे. आ शंखला, आज कोडीओ अने आ रही
छीप. छीपमां साचां मोती पाके छे एम कहे छे ते खरी
वात छे ?

कोई कोई छीपमां मोती पाके छे खरां पण बधीमां पाकतां
नथी. पण तमने खबर छे के ए प्राणीओने पाणीमां रहेवुं बहु
गेम छे ? पाणी ए एमनुं घर छे तेथी पाणीथी बहार काढ-
वामां आवे तो तेओ तरफडे छे ?

हा जी, खरी वात छे; बिचाराने पाणीथी बहार काढ्या
होय तो ते बहु तरफडे छे अने कोई कोई तो मरी पण
आय छे.

वारु, जो तमने तमारा घरमांथी कोई हांकी बहार काढे
तो दुःख थाय के नहि ? हा जी, बहु दुःख थाय.

त्यारे आ प्राणीओने पण पाणीथी बहार काढवा जोड़ए
नहीं. केमके तेम कर्याथी तेमने दुःख थाय छे, माटे कोईने
पूण दुःख आपवुं नहीं.

(૭)

સારાંશ કવિતા. દોહા.

માતા બોલે બાઠ તું, જીવ કોઈ નહિ માર;
સર્વ જીવની ઉપરે, કરુણાં દિલમાં ધાર.

પાઠ ૫ વનસ્પતિ.

બાઠકો, ચાલો આજે આપણે વાડીમાં ફરવા જઈએ.
ચાલો સાહેબ !

આ વાડીમાં ઘણાં જાડ છે. જુઓ આ આંબો છે; આ જાંબુ છે;
આ રાયળ છે; આ બદામ છે; આ દ્રાક્ષોનો વેલો છે; આ રુના
છોડવા વાવેલા છે; આ શેરડી રોપેલી છે; આ ઘાસ ઉમેલું છે
અને આ કેળોમાં કેળાંની લુમો લટકે છે. વઢી જુઓ પેલા
ગુલાબના રોપામાં ગુલાબનાં ફૂલ ખીલેલાં છે !

હા સાહેબ, આ તો વધું વધુ સુંદર લાગે છે !

છોકરાઓ, આ સર્વે જાડ, વેલા, છોડવા, રોપા, ઘાસ,
ફળ અને ફૂલને વનસ્પતિ કહે છે. તમને સ્વર છે કે એ વન-
સ્પતિમાં જીવ છે ?

ના સાહેબ, વનસ્પતિમાં જીવ ક્યાંથી ?

ચાલો ત્યારે હું તમને બતાવું. જુઓ એક આ રોપો છે. તમે
એને જરા હાથથી અડો.

સાહેબ, એ તો હાથ અડતાં સંકોચાય છે ! જાણે એ બીતો
હોય એમ લાગે છે ! શું, એને અડકતાં દુઃખ થતું હશે ?

હા, એમાં જીવ છે અને તેને દુઃખ થાય છે ત્યારે સંકોચાય છે. આ રોપાને લજામણી કહે છે.

સાહેબ, ત્યારે એમાં તો જીવ સ્વરો ?

નહિ, એકલી એ લજામણીમાંજ જીવ છે એમ નહિ પણ વધી વનસ્પતિમાં જીવ છે. જુઓ આ ફૂલ જ્યારે સ્ત્રીલે છે ત્યારે તે સુખી હોય એમ જણાય છે અને કોઈ તોડે છે અથવા સૂરજનો તાપ વધુ લાગે છે ત્યારે તે કરમાઈને મરી જતું હોય એવું દુઃખી દેખાય છે. ત્યારે હવે આપણે એ બોધ લેવો જોઈએ કે વનસ્પતિમાં જીવ છે તેથીજ તે ઊગે છે, વધે છે, સ્ત્રીલે છે અને કરમાઈને મરી પણ જાય છે; માટે એને સ્ત્રીલે, જુથીને કે તોડીને દુઃખ આવતું નહિ, કારણ કે કોઈ પણ જીવને દુઃખ દેવું એ પાપ છે.

સારાંશ કવિતા. દોહા.

માતાની માનો સદા, નાની મોટી આણ;
વનસ્પતિનાં પણ તમે, તોડો નહિ કદી પાન.

પાઠ ૬ ધર્મ.

છોકરાઓ, મેં અગાઉ કહ્યું હતું કે ‘ વિદ્યાર્થી ધર્મ પામીને સુખી થશે. ’ તો હવે ધર્મ તે શું, તે વાવત તમે જાણો છો ? જાણતા હો તો કહો.

એક બોલ્યો :— ન્હાવું તે ધર્મ હશે ? બીજો બોલ્યો :— શાહ

रोपवा ते धर्म हशे ? त्रीजो बोल्योः—नात जमाडवी ते धर्म हशे ? चोथो बोल्योः—कूवा खोदावचा ते धर्म हशे ? पांचमो बोल्योः—बाग बनाववो ते धर्म हशे ? छठो बोल्योः—अमने नानां बाळकने धर्मनी शी खबर पडे ? आपज समजावो तो बहु सारु.

बाळको, सांभळोः—विद्या भणवी ए पहेलो धर्म छे. सानुं बोलवुं ए बीजो धर्म छे. चोरी न करवी ए त्रीजो धर्म छे. मावाप अने महेताजीना हुकममां रहेवुं ए चोथो धर्म छे. गरीवोने हमेशां मदद आपवी ए पांचमो धर्म छे. पण हवे हुं तमने एकज बोलमां धर्म समजावुं तो केम ? त्यारे तो सौथी सारुं. ल्यो त्यारे सांभळो अने याद राखो के जेथी पोतानुं भलुं थाय ते धर्म.

पोतानुं भलुं शी रीते थाय ? बीजानुं भलुं करवार्थी.

त्यारे धर्म करवा मोटे आपणे शुं करवुं जोइए ?

पोतानुं अने बीजानुं भलुं करवुं जोइए.

साराश कविता. दोहा.

माता नाना बाळनुं, भलुं करे छे तेम;

बीजानुं करवुं भलुं, धर्म खरो छे एम.

पाठ ७ धर्मी माणस.

बाळको, तमे जाणो छो के धर्मी माणस ते कोण कहेवाय ? हा जी, जे धर्म करे ते धर्मी.

पण ते केवो होय त्यारे खरो धर्मी गणाय ?

ते तो अमे नथी जाणता. आप समजावो.

सांभळो त्यारे:— जे माणस गरीबने दुःख आपे नहीं पण बनती मदद करी दुःखमांथी बचावे ते धर्मी कहेवाय. जे माणस जूठुं बोले नहीं, कोइने छेतरे नहि पण हमेशां साचुं बोले ते धर्मी गणाय, जे माणस दगाफटकाथी पैसो मेळववा चाहे नहीं पण प्रामाणिकपणे वेपार धंधो चलावे ते धर्मी कहे वाय. जे माणस मोज शोखमां फसी पडे नहीं पण पोतानी आबरु संभाळी चाले ते धर्मी गणाय.

साहेब, त्यारे आपणे धर्मी खरा के नहि ? आपणे पण ए प्रमाणे चालीए तो खरा धर्मी गणाइए, नहि तो नहि.

वारु, आपणे जैनधर्मी गणाइए छीए तेनो शो अर्थ छे ? आपणे जैन धर्मने मानीए छीए माटे जैन धर्मी कहेवा-इए छीए.

जैन धर्म ते केवो धर्म कहेवाय ? जैनधर्मनी वात तमने हवे पछीना पाठमां शीखववामां आवशे. वारु जी.

सारांश कविता. दोहा.

माता हींचोळी कहे, धर्मी थाजे बाळ;

धर्म करी मुज आबरु. वधारजे बहुकाळ. १

मातानो उपदेश आ, बंठे करो कुमार;

माताने चरणे नमो, याद करी उपकार. २

પાઠ ૮ સાત વ્યસન ભાગ ૧ લો.

જૈનધર્મ સમજવા તથા સમર્જાને પાલ્વા ઇચ્છનારે શરુઆતમાં શું કરવું જોઈએ ?

શરુઆતમાં નિતીમાન થવું જોઈએ.

ત્યારે આપણા ગુરુઓ શરુઆતમાં નિતીનોજ ઉપદેશ આપે છે ? હા તેઓ શરુઆતમાં સાત વ્યસનોથી દૂર રહેવાનો ઉપદેશ આપે છે અને તે નીતિનોજ ઉપદેશ છે.

વ્યસન એટલે શું ? खराब ટેવ અથવા દુર્ગુણ.

નીતિ એટલે શું ?

જે રસ્તે ચાલીને આપણે સુખી થઈ સારા ગણાઈએ તેવો સર્વે સમજુ માણસોએ માન્ય કરેલો કાયદો.

ઠીક, ત્યારે સાત વ્યસનો વિગતવાર સમજાવો.

સાત વ્યસનો આ પ્રમાણે છે—

૧ જુગાર—સારા માણસે જુગાર રમવો નહિ પરંતુ ઘરસંસાર ચલાવવા માટે જરૂર પડેતો પૈસો નીતિ અને પ્રામાણિકતાથી મેળવવો.

૨ દારૂ—દારૂ એ खराबમાં खराब चीજ છે. તેના સેવનથી ડાહ્યો માણસ પણ ગાંડો બની જાય છે અને શરીર खराब થઈ જાય છે. માટે એ વ્યસનને પડછે ચઢવું નહિ.

૩ માંસ—ડાહ્યા માણસે કદી માંસ ખાવું નહિ. તેથી શરીર

બગડે છે. તે ઉપરાંત વિચારો મલિન તથા દયા-
હીન થાય છે.

- ૪ ચોરી--ચોરી કરવામાં ઘણું પાપ છે. આ ભવમાં રાજા
સજા કરે છે અને આવતા ભવમાં હલકી ગતિ
મળવાથી ત્યાં ન સહન કરી શકાય તેવાં દુઃખ
પડે છે માટે સમજુ માણસે એ વ્યસનથી સદાને
માટે દૂર રહેવું.

પાઠ ૧ સાત વ્યસન ભાગ ૨.

ગયા પાઠમાં ચાર વ્યસનની વાત કરી. હવે બાકીનાં ત્રણ
સમજાવું છું.

- ૫ શીકાર--આપણા પ્રાણ કોઈ હરી લે તેથી આપણને જેવું
દુઃખ થાય તેટલુંજ બીજાના પ્રાણ લેવાથી તેને
દુઃખ થાય છે. તેથી શિકાર કરવો એ મહા
અધર્મ છે, માટે પોતાનું મલું ઇચ્છનાર દરેક
માણસે શીકારનો ત્યાગ કરવો.

- ૬ વેશ્યા--વેશ્યાનો સંગ કરવાથી ધનનો તથા આબરૂનો
નાશ થાય છે. તે ઉપરાંત શરીરમાં ઘણી જાતના
રોગ થાય છે. માટે સુજ્ઞ માણસે વેશ્યાનો સંગ
કદી પણ કરવો નહિ.

- ૭ પરસ્ત્રી--પરસ્ત્રી સેવન કરવામાં પણ ઘણું પાપ છે. વેશ્યા

સેવનથી જે દુઃખો પડે છે તેથી વિશેષ દુઃખો
પરસ્ત્રી સેવવાથી પડે છે અને વચ્ચે મરણ પણ
થાય છે માટે ડાહ્યા માણસે પોતાની સ્ત્રીમાં સંતોષ
ધારણ કરવો.

સાત વ્યસન સેવવાથી કોગ કોણ, કેવી રીતે દુઃખી થયા,
તેને માટે નીચેની કવિતા વાંચો:—દોહા.

જુગાર રમતાં પાંડવો, મટક્યા વન મોજાર;	
દારુ પીધો જાદવે, વઢી દ્વારિકા સાર.	૧
માંસ તળા મક્ષણ થકી, નરકે શ્રેણિક પાત;	
ચોરી કરતાં જગતમાં, દુઃખ પામે બહુ માત.	૨
રામચંદ્ર શીકારથી, પામ્યા સીતા વિયોગ;	
કચવન્નો દુઃખી થયો, કરતાં વેશ્યા ભોગ.	૩
પરનારીના હરણથી, રાવણ પામ્યો નાશ;	
વ્યસનો સાતે જે તજે, તેની ફલે સૌ આશ.	૪

પાઠ ૧૦ સજ્જન.

જે માણસ સત્યવાદી દયાલુ અને પ્રામાણિક હોય તે કયા
નામથી ઓળખાય છે ?

તેવા માણસને સજ્જન કહેવામાં આવે છે.

સજ્જન એટલે ? સત્પુરુષ-સારો માણસ.

સત્પુરુષનું સાદુ લક્ષણ શું છે ?

सात व्यसनथी दुर रहे ते सत्पुरुष.

सत्पुरुषोनां विशेष लक्षणो गुं छे ? तेने माटे आ नीचेनी
तथा आवता पाठनी कविताओ वांचो. दोहा.

सुखदुःखना वखतमां, घीरज धारे जेह;	
चडतीमां जे नव छके, सज्जन मानो तेह.	१
भूडुं न चाहे कोइनुं, भूडुं न बोले जेह;	
भूडुं न करे कर्म जे, सज्जन मानो तेह.	२
क्लेश कषाय करे नहीं, वेर न राखे जेह;	
अवगुण उपर गुण करे, सज्जन मानो तेह.	३
बोल विचारी जे वदे, बोल्युं पाळे जेह;	
गरीबनुं रक्षण करे, सज्जन मानो तेह.	४

— — —

पाठ ११ सज्जन कोण.

विश्वासुते नहीं ठगे, जे गुण चोर न थाय;	
निंदा न करे पारकी, ते सज्जन कहेवाय.	१
पर गुण बोले प्रेमथी, न करे आप वडाई;	
गुणग्राही सौ वातमां, ते सज्जन कहेवाय.	२
कपट कळा जे नव करे, न करे जे अन्याय;	
साचे राचे जे मदा, ते सज्जन कहेवाय.	३
परदुःख दास दिले धरे, पर हित करी हरखाय;	
गुरुजनने दे मान जे, ते सज्जन कहेवाय.	४

सज्जन संत ने सत्पुरुष, छे *एकार्थी नाम;
सज्जननः लक्षण थकी, दुर्जन दूर तमाम.

५

पाठ १२ श्रावक.

साहेब, तमे सज्जननी समजण तो बहुज सरस आपी. आ
समज अमे जिंदगीभर भूलीशुं नहि. हवे कृपा करी एक बीजी
समज पाडो के जैन गृहस्थोने श्रावक कहेवामां आवे छे ते
श्रावक एटले शुं ?

श्रावक एटले श्रोता, श्रवण करनार, सांभळनार, एटले के
पांते गृहस्थ धर्ममां रही, ज्ञानवान गुरु पासे जई, तेमनी
पासेथी श्रद्धापूर्वक उपदेश सांभळे अने ते प्रमाणे वर्तन करे
ते श्रावक.

त्यारे जे सज्जननां लक्षण तमे कहां तेवां लक्षणवाळो होय
तेज श्रावक थवाने योग्य गणाय के केस ?

हा, तेवो होय तेज खरो श्रावक थई शके माटे शरुआत-
मांज सज्जनपणुं मेळववु जोड़ए. शास्त्रमां श्रावकनां लक्षणो अ
प्रमाणे कहां छे:—दोहा.

शास्त्र सांभळी गुरु कने, अर्थ विचारे जेह;

बुद्धि वधारे आपणी, श्रावक जाणो तेह.

१

मूणतां पूरा ध्यानथी, तत्व विचारे जेह;

જ્ઞાન કાજ ધન વાવરે, શ્રાવક જાણો તેહ.	૨
જ્ઞાનવાન ગુરુ સેવીને, જ્ઞાન મેઢવે જેહ;	
દે ઉત્તેજન જ્ઞાનમાં, શ્રાવક જાણો તેહ.	૩
સાંભઝીને સંભાઢવતો, થાય *કૃતારથ જેહ;	
સજ્જનવણું રાખે સા, શ્રાવક જાણો તેહ.	૪
મહ્યામહ્યાદિ તણો, વિધેક રાખે જેહ;	
વિરતિને બહુ આચરે, શ્રાવક જાણો તેહ.	૫
આદર આળીને કરે, જિનપૂજાદિક જેહ;	
સામાયિક વ્રતમાં રહે, શ્રાવક જાણો તેહ.	૬

પાઠ ૧૩ વ્યસન નિષેધ (સંવાદ).

રામધન, તું આજે ઉદાસ કેમ દેખાય છે ?

માઈ નૌતમલાલ, મને મારા પિતાજીએ શીખામણ આપી હતી કે ' જુગાર સાત વ્યસન માંહેલું મોટું દુષ્ટ વ્યસન છે. જુગાર રમનાર બીજા ઘણા દોષને સેવી ભ્રષ્ટ થાય છે, માટે જુગાર રમવો નહિ તેમ તે રમનારની સોચત પણ કરવી નહિ. ' છતાં સ્વરાવ મિત્રની સોચતથી હું આજે જુગાર રમ્યો અને બે આના હારી ગયો. પિતાજીની એ આજ્ઞા માંગી અને હું પાપી બન્યો તેથી મને બહુ અફસોસ થાય છે.

અરે મલા માણસ, એમાં અફસોસ શા માટે કરવો ? આજ

---

* સાંમઢ્યું તેની સફઢતા.

કાલ જુગાર તો દુનિયામાં ચાલે છે. એમાં પાપ શાનું ? એ તો વચ્ચત ગુમાવવાનું, આનંદ જમાવવાનું અને પૈસા કમાવવાનું સાધન છે. મન પળ મારા બાપે ના પાડી હતી પણ તેમની આંખો આંજીને હું તો રોજ રમું છું. તને આ મારી વાત નહિ ગમે. અમારા જેવા દોસ્તોના સહવાસમાં આવ્યો હોત તો તને આજની પેઠે ઉદાસી થાત નહિ. પણ તારું ધ્યાન તો હમેશાં મળવામાં, ચોપડી મળી અને તું મલો એટલે તને બીજી વાત ક્યાંથી સૂઝે ?

માઈ, તારી વાત મને જરા પણ ગમતી નથી. મને તો ફીકર થાય છે કે મારે બે આના આપવા ક્યાંથી ?

એમાં ફીકર શાની ? બાપ આઘાપાછા હોય તે વચ્ચતે તેમના ગજવામાંથી બે આના લઈ લેવા. ટૂંકો ને ટચ અને સ્હેલો ને સટ રસ્તો. અને પૂછે તો કહી દેવું કે ‘ મને સ્વચ્છ નથી. ’

અરરર, તું શું બોલ્યો ! એક પાપ તો મેં કર્યું તેમાં ચોરી કરવી અને સ્વોટું બોલવાના પાપો વધારવાની તું મને શીખામગ દે છે ? એ તો મારાથી કદી નજ બને. છતાં સચુર કર, હું આ જયંતીલાલ આવે છે તેની પાસેથી આ વાવતનો સુલાસો માગું, જેથી તને તારી ભૂલ સમજાય અને મારું કહેવું ગળે ઉતરે.

માઈ જયંતીલાલ, અમારે બેને મતભેદ પડ્યો છે. હું કહું છું કે ‘ જુગાર રમવું એ મહા પાપ છે માટે તે રમવું નહિ. કદાચ ભૂલથી રમાઈ ગયું હોય તો તે માટે ચોરી કરવી નહિ

અને ઘોડું બોલવું નહિ, માથાપ પૂછે તો સાચું બોલી દેવું. એમ કરતાં તેઓ આપણને મારે તો તે માર પણ સહન કરવો. પણ આ નૌતમલાલ તો મને એથી તદ્દન અવઢી સલાહ આપે છે, માટે કોઈનો પક્ષ રાખ્યાવિના તમે આ બાબતનો યુલાસો કરો.

રામધન, તારી વાત સાચી છે. આપણી પવિત્ર વિદ્યાર્થી અવસ્થામાં જુગાર રમવો, ચોરી કરવી અને ઘોડું બોલવું એ આપણને કેમ શોભે ? આ બાબતમાં નૌતમ ભૂલે છે. વિદ્યાર્થી અવસ્થા એ આપણી જિંદગીના પાયા રૂપ છે. આ અવસ્થા બગડે તો જિંદગી આંધી રત્નાતલ થઈ જાય. નૌતમ, તું તો યાનદાનનો છોરુ છે. તને આ શું સૂઝયું ? આ રામધનના સંસ્કાર કેવા સારા છે ? તેનો દાઢલો લઈ તારે પણ સુધરવું જોઈએ. વીજી નિર્દોષ રમતો ક્યાં થોડી છે ?

રામધન અને જયંતીલાલ, આજે મને તમારા ઉપદેશથી વધુ લાભ થયો. હવેથી હું પણ તમારી જેમ વરોવર ધ્યાન આપીને ચર્તીશ, અને વીજા કોઈ આવ્યા કુછંદે પડી ગયા હશે તેને સારી શીખામણ આપી ઠેકાણે લાવીશ, સુધારીશ. હું આપ બન્નેનો આભાર માનું છું.

[બાદ વ્રણે જાય છે.]

-----

(૧૯)

પાઠ ૧૪ પુત્રના ધર્મ.

ઉપજાતિ છંદ.

જે માતનો બોલ કદા ન લોપે, તે વિશ્વમાં સૂરજ જમે ઓપે^૧;
જ્યાં ધર્મચર્યા બહુધા પરીક્ષી, ત્યાં માતપૂજા સહુમાં સરીક્ષી^૨. ૧
જે બાઠભાવે સુતને રમાડે, વિદ્યા મળાવે સરસું^૩ જમાડે;
તે તાતનો પ્રત્યુપકાર એહી, જે તેહની ભક્તિ હીયે વહેહી^૪. ૨

સ્વાગત છંદ.

માત તાત પદપંકજ સેવા, જે કરે તસ સુપુત્ર કહેવા;
જેહ કીર્તિ કુઠ લાજ વધારે, સૂર્ય જેમ જગ તેજ સધારે^૫. ૩

પાઠ ૧૫ સોવતે અસર.

સારા, સદ્ગુણી થવા ઇચ્છનાર દરેક બાઠકે સોવત સારા
છોકરાઓની કરવી. સારાની સોવત કરવાથી આપણામાં સારા
ગુણ આવે છે અને નબઢાની સોવત કરવાથી નબઢા ગુણ આવે
છે. આપણને સુધરતાં વાર લાગે છે પણ બગડતાં વાર લાગતી
નથી. દોરો ફૂલની સોવત કરે છે ત્યારે ગઢામાં પહેરાય છે
અને ટાટલાને માંકડની સોવત થાય છે ત્યારે તે લાકડી વતી

૧ દીપે, પ્રકાશે. ૨ દરેક ધર્મમાં ધર્મ ક્રિયા જૂદી જૂદી જોવાય છે પણ માતાની
ભક્તિ કરવાનું તો સહુમાં સરખુંજ છે ૩ સારું સારું, ૪ એવા પિતાની ભક્તિ કર-
વાનું હૃદયમાં ધારણ કરવું, ૫ તેમના હાકારનો બદલો વાઢવા જેવું છે. ૫ ચરણ-
કમઢ. ૬ સુધારો.

मार खाय छे, तेम माणसो सद्गुणी थाय तो जगतमां मान पामे छे, अने दुर्गुणी थाय तो अपमान पामे छे, दुर्गुण एवी खराब चीज छे के घणा सद्गुणी पण कदाच एक दुर्गुणीनी सोबतथी बगडी जाय.

एक पिताए पोताना छोकुराने नठारी सोबतथी बचाववा छ सारां अने एक खराब जमरुखने एक रकाबीमां मूकी छोकुराने कह्युं के ' आ सात जमरुखवाळी रकाबी ढांकीने पेली पेटीमां मूकी दे, आपणे ते काले खाईशुं. ' छोकराए कह्युं के ' बापा, आ सातमां एक खराब जमरुख छे ते बाकीनां छने बगडी नाखशे माटे एने फेंकी दइए. ' पिताए कह्युं के ' छ सारा जमरुख छे ते सातमां खराबने सुधारशे माटे बधां साथे मूकी छांड. ' छोकुराने आधी हसवुं आव्युं पण तेणे तत्काल तो बापना हुकमनो अमल कर्यो. सवारे बापे कह्युं के ' पेली रकाबी लाव आपणे जामफळ खाइए. ' छोकराए रकाबी बहार काढी तो जणायुं के बाकीनां छए जामफळ बगडी गयां छे. तरतज ते बाप पासे आव्यो अने बोली ऊठ्यो के ' जुओ आ जामफळ बधां बगडी गयां ! में तो तमने कालेज कह्युं हतुं पण तमे मारुं कह्युं मान्युं नहि. ' बापे हसतां हसतां कह्युं ' बेटा, तें कह्युं तेवुं तो हुं पहेलेथी जाणतो हतो पण तने शीखामण आपवी हती तेथी मारे आम करवुं पड्युं. तु हवेथी एम समजजे के जेम एक खराब जामफळनी सोबतथी बीजा छ सारां बगडी गयां तेम तुं पण जो नठारा छोकुरानी सोबत करीश तो बगडी जईश

અને દુનિયામાં તારી અપકીર્તિ થશે તથા મારી આબરુને પણ
બઢો લાગશે. માટે હવેથી તું સારા છોકરાઓનીજ સોબત
કરજે. ' છોકરો આ સાંભળી શરમાઈ ગયો અને સ્વરાવ સોબત
છોડી દઈ સારાઓની સોબત કરી સુખી થયો. આથી સાર એ
લેવાનો છે કે સોબત કરવી તો સારા માણસની કરવી.

પાઠ ૧૬ સ્વોટો હટ ન કરવો.

જે માણસને પોતાની અકલનું સ્વોટું ગુમાન હોય, જે એમ
માને કે હું કરું તે બધું સ્વરૂંજ છે અને બીજા બધા સ્વોટું કરે
છે તે માણસ કદી પણ સાચો માર્ગ પામી શકે નહિ. લોકો
તેને હઠીલો અને કદાગ્રહી કહી તેનાથી છેટા રહે છે. સ્વરી
વાત તો એ છે કે આપણા મ્હલા માટે કોઈ સારી શીખામણ
આપે તો તેથી અકઝાઈ ન જતાં આપણે કહેનારનો ઉપકાર
માનવો. આથી આપણી મૂલ સુધરે અને આપણે સુખી થઈએ.
કહેનાર કદાચ નાનો બાલક હોય તો પણ આપણે તેના
કહેવા પર ધ્યાન આપવું જોઈએ, કારણ કે બાલકથી પણ હિત
વચન ગ્રહણ કરવું, એમ નીતિશાસ્ત્રમાં કહેલું છે.* એમ ન
કરીએ તો લોકો આપણને ગદ્દાપુચ્છ પકડનાર (મૂર્ખ) ની
ઉપમા આપે છે અને આપણી મશ્કરી કરે છે.

* શાસ્ત્રોપિ હિત પ્રાપ્તિ.

એક ગામમાં એક માણસ મરી ગયો. તેની સ્ત્રી બહુજ રહે, કેમે કરી છાની ન રહે. તેના છોકરા એ પૂછ્યું કે ‘ બા, કેમ બહુ રહે છે ? ’ મા બોલી ભાઈ, તારા બાપના ગુણને સંભારીને રહું છું, તેઓ જે કામ લેતા તે પૂરું કરતા અને કોઈ સારી શીખામણ આપે તે માથે ચઢાવતા. ’ છોકરાએ કહ્યું ‘ મા, રહ નહિ હું મારા બાપનો તે ગુણ ધારણ કરીશ. ’ એક દિવસ સવારે છોકરો દાતણ કરતો હતો ત્યાં કોઈ ગધેડું નાશી જાય છે, તેની પાછલ તેનો માલિક ઘૂમ પાડતો જાય છે, કે ‘ આને જે પકડી આપે તેને એક રૂપિયો આપીશ. ’ છોકરાએ વિચાર્યું કે આખો દિવસ મજૂરી કરતાં રૂપિયો મળતો નથી અને આતો થોડાજ મહેનતે રૂપિયો પેદા કરવા જેવું કામ છે. એમ વિચારી ગધેડાના માલિકનું કહેવું કબૂલ કરી ગધેડા પાછલ દોડ્યો અને નજીક પહોંચી ગયો. ગધેડાને પાછલથી પકડતાં પૂંછડા વિના બીજું શું હાથમાં આવે ? ગધેડું પાછલા પગે ઉછાળ્યું અને છોકરાને પ્રહાર કરવા લાગ્યું. લોકોએ ઘૂમ પાડી ‘ અલ્યા છોડી દે, છોડી દે, નહિ તર વગર મોતે મરી જઈશ ! ’ છોકરાએ હઠ પકડી ‘ હું વ્યાજબીજ કરું છું, તમે શું સમજો, મારા બાપમાં જે ગુણ હતો તે મેં ગ્રહણ કર્યો છે, ’ એમ બોલ્યો અને પોતાની મૂર્ખાઈથી બાપના ગુણનો અર્થ સમજ્યા વગર હઠ કરીને પૂંછડું છોડ્યું નહિ. તેનું પરિણામ બીજું શું આવે ? તેની દાઢી તથા છાતીમાં બહુ વાગ્યું. તે લોહીલુહાણ થઈ ગયો અને છ મહિના ટાટલે પડ્યો ત્યારેજ સાજો થયો. આપણે પણ આપણીજ ધૂનમાં ચાલીએ, સમજણ ન વાપરીએ અને કદાગ્રહ કરીએ તો

જગતમાં સહન કરવું પડે. દુઃખી થવું પડે. માટે આપણે હમેશાં સરઠ (સીધા) અને અકદાગ્રહી થવું, એ આ દૃષ્ટાંતનો સાર છે.

પાઠ ૧૭ ઘર અને પાડોશ.

આપણું રહેવાનું ઘર શોધતાં મુશ્કેલી પડે તેવું ગુપ્ત તેમજ બહુજ ગીચ વસ્તીવાળા ભાગમાં ન હોવું જોઈએ. એવું ઘર હોય તો આપણે ઘેર મુનિરાજ ભાગ્યેજ પધારે અને કવચિત્ આગ લાગી હોય તો આપણો જલ્દી બચાવ ન થઈ શકે. ઘર જેમ અતિ ગુપ્ત ન હોવું જોઈએ તેમ અતિ જાહેર રસ્તા ઉપર પણ ન હોવું જોઈએ. તેથી આવતા જતા લોકો આપણા ઘરમાં દૃષ્ટિપાત કરે તેનું પરિણામ સ્વરાવ આવે. સ્ત્રી વર્ગ પોતાની લાજ જાળવી શકે નહિ. કવચિત્ ચોરી પણ થાય. વઠ્ઠી ઘરમાં પેસવા નિકળવાનાં ઘણાં બારણાં હોય તે પણ ઠીક નહિ. તેથી પણ ચોરને આવવાનું સ્થેલું થાય અને સ્ત્રી વર્ગને આડે રસ્તે દોરાઈ જવાનું સ્થેજે બની જાય. તેથી જેમ ઓછાં બારણાં હોય તેવું ઘર રહેવા માટે પસંદ કરવું. વઠ્ઠી પાડોશ પણ સારો શોધવો. જેથી આપણા ધર્મ નિયમ સચવાય અને આપણા આચાર વગડવા ન પામે.

શ્રી ગિરનાર પર્વતની નજીક એક ગામમાં સોમભટ્ટ નામે

બ્રાહ્મણ રહેતો હતો. તેને અંબિકા નામની સ્ત્રી અને સિદ્ધ તથા
 બુદ્ધ નામે બે પુત્રો હતા. સ્ત્રીને દાન દેવું બહુ પ્રિય હતું. એક
 વાર ઘરમાં શ્રાદ્ધ હતું ત્યારે મહિનાના ઉપવાસી સાધુ ઘેર
 પધાર્યા તેમને અંબિકાએ ભાવથી વહોરાવ્યું. એક કઝિયાચોર
 પાડોશને આ જોયું અને અંબિકાની સાસુ ઘેર આવી ત્યારે
 તેને આડું અવલું સૂચ મરાવ્યું. સાસુએ વહૂને બહુજ તિરસ્કાર
 કરી ધમકાવી કે ‘ હજી કુલદેવતાની પૂજા થઈ નથી, પિતૃ-
 પિંડ મર્યા નથી, બ્રાહ્મણોને જમાડ્યા નથી ત્યાં હે પાપિણી તે
 આ શું કર્યું ? ’ એમ કહી તેને ઘરમાંથી કાઢી મૂકી. અંબિકા
 પણ પોતાના બે પુત્રો સાથે લઈ ત્યાંથી નિકળી જંગલમાં ગઈ.
 ત્યાં એક સૂકું સરોવર તેના શીલના પ્રભાવે જલથી ભરાઈ ગયું
 અને એક ટૂંટું જાડ નવપલ્લવિત થઈ ગયું. ત્યાં તે બેઠી બેઠી
 વિસામો લે છે. પાછલ વહૂના શીલ અને મુનિદાનના પ્રભાવથી
 રસોડનાં વાસણો વધાં પ્રથમની જેમ ભરાઈ ગયાં અને કેટલીક
 વસ્તુઓ સોનાની અને સાચાં મોતીરૂપ બની ગઈ. આથી સાસુને
 પસ્તાવો થયો અને વહૂને પાછી લાવવા સોમભટ્ટને દોડાવ્યો.
 સોમભટ્ટને જંગલમાં દુરથી દોડ્યો આવતો જોઈ અંબિકા મય
 પામી કે મને મારી નાખશે અને તેથી તરતજ પુત્રોને સાથે લઈ
 નજીકના કૂવામાં પડી અને શુભ ધ્યાનથી મરી અંબિકા નામની
 દેવી થઈ. પત્ની પ્રેમને લીધે સોમભટ્ટ પણ ત્યાં આવી તેજ
 કૂવામાં પડ્યો અને મરીને અંબિકાના વાહન તરીકે સિંહ થયો.
 આ અંબિકાદેવી શ્રી ગિરનારજીની સાર સંભાળ કરનારી
 જાણવી.

આવિ રીતે સ્વરાવ પાડોશથી અંધિકાને સહન કરવું પડયું,
માટે સારા પાડોશમાં રહેવું જેથી આપણે ઘણી રીતે સુખી થઈએ.

પાઠ ૧૮ અદેસા વિષે.

મનહર હંદ.

ભાવે ભૂપ મોજરાજા દાન દેવા બેસે ત્યારે,
માગણો ને કવિઓનાં ટોઢેટોઢાં ટૂટે છે;
ભાઢીને મંડારીતણું ચિત્ત બઢે ચરરર,
મિશ્વારીનાં ટોઢાં આવી મંડારને હૂંટે છે !
સદાત્રત આપે કોઈ શેઠ કે શ્રીમંત ત્યારે,
કોઠારી કકઢી કહે દાણો હવે સુટે છે !
શંકર કહે છે તેમ વરો કોઈ કરે ત્યારે,
નિહાઢી નિહાઢી નાનો નાઢી પેટ સુટે છે,
વર્ષાની ઋતુમાં જ્યારે વનસ્પતિ સ્વ સ્ખીલે,
જંગલી જવાસો શોક કરીને સૂકાય છે;
ચોમાસામાં ચારો ચરી પ્રાણી સહુ પુષ્ટ બને,
ગમાર ગધેઢો ઘણો શરીરે શોષાય છે;
શ્વાનને સ્વાવાનું આપ્યું હોય પણ સ્વાતાં સ્વાતાં,
અન્યને અપાતું દેસી ઘણો ઘૂરકાય છે;

શંકર કહે છે તેમ મહું કોનું થતું માઠી,
આદમી અદેસો કોઈ ઉરે અકઠાય છે.

પાઠ ૧૯ આવક પ્રમાણે સ્વર્ચ.

આપણે સ્વાવા પીવા તથા પહેરવા ઓઢવામાં ઘરની આવક કેટલી છે, તેનો વિચાર કરી સ્વર્ચ રાખવો જોઈએ. જેથી આપણો ગૃહસંસાર સુખપૂર્વક ચાલે, દિવસો આનંદમાં પસાર થાય અને ભવિષ્ય માટે કાંઈ બચાવી પણ શકીએ. કહેવત પણ છે કે 'પગ પ્રમાણે પહેડી.' આવક ઉપર ધ્યાન ન આપીએ અને બીજાની દેસાદેસીએ આંખો મીંચી સ્વર્ચ કર્યે જઈએ, એશ આરામ કરીએ તો આપણે થોડા વસ્તુમાં દુઃસ્વી થઈ જઈએ; આપણે માથે દેવું વધી જાય; લેગદાર ફરીયાદી કરી આપણાં ઘરબાર જપ્ત કરાવે તો આપણે ઘર છોડવું પડે, હાલહવાલ થઈ જઈએ અને લાકો ફલણજી કહી મશ્કરી કરે તે આપણને ચાંદા ઉપર સ્વાર મૂકવા જેવું થાય. માટે આપણી પૈસા સંબંધી સ્થિતિને અનુસાર સંતોષી અને સાદું જીવન ગાઢવું, એ સુસ્વી રહેવાનો ઉપાય છે.

વઢી છતે પૈસે ચીંથરે હાલ ફરવું એ પણ સ્વોટું છે. સાર એ છે કે ગરીબે ગરીબના જેવો અને શાહકારે શાહકારને છાજે એવો પોશાક રાખવો, નહિ તર લોકોમાં નિંદાપાત્ર થવાય છે.

मम्मण शेठ भर चोमासामां नदीमांथी चंदननां लाकडां काढी वेची, तेना रत्नोवती बळद तैयार करतो हतो अने आटलुं द्रव्य छतां ते हमेशां घी दूध वगरनुं नीरस भोजन करतो हतो. एकवार श्रेणिक राजानी राणीए तेने नदीमांथी सरुत वर्षाद छतां लाकडां काढता जोयो. नदीमां पण पूर आव्युं हतुं. आ जोई दया आववाथी तेणे राजाने कहयुं 'नाथ, आपना जेवा दयाळु अने समर्थ राजा छतां आपणा राज्यमां आवा कंगाळ माणस रहेवा पामे ते ठीक नहि माटे तेनुं दुःख दूर करो. ' राजाए तेने बोलावीने कहयुं के ' तारे जोइए ते मागी ले. ' तेणे कहयुं के राजन्, मारे एक बळद छे तेवो बीजो बळद जोइए छे. राजाए कहयुं के ' तारे जोइए तेवो बळद मारी बळद शाळामांथी लई ले. ' शेठे कहयुं ' एवो बळद नहि पण मारे घर छे तेवो. ' पछी राजा तेने घर गया. त्या तेणे रत्ननो बनावेलो एक बळद अने बीजो तेवो अधुरो हतो ते बन्ने जोया. जोईने तेणे मम्मण शेठने ठपको आप्यो, शीखामण दीधी अने महेलमां आवी राणीने ते बात करी. राणीने आ सांभळी बहु नवाई लागी अने शेठना तरफ तिरस्कार उत्पन्न थयो. पण मम्मण शेठ तो हतो तेवोज रहयो अने अंते मरीने नरके गयो. माटे कंजुस के उडाउ न थतां आवकना प्रमाणमां संसार अने परमार्थनां काममां लक्ष्मीनो उपयोग करवो, ए आ पाठनो सार छे.

૨ સામાન્ય જ્ઞાન વિભાગ.

પાઠ ૨૦ મો. તીર્થંકર ભગવાન્ ભાગ ૧.

શ્રી મહાવીર સ્વામી વગેરે આપણા તીર્થંકરો કહેવાય છે. તેમની સ્વરા ભાવે સેવા કરવાથી આપણાં આ સંસારનાં બધાં દુઃખો દૂર થઈ જાય છે અને આપણે સાચું સુખ પામીએ છીએ. તીર્થંકરનાં બીજાં નામ પરમેશ્વર, અરિહંત, જિનેશ્વર, પ્રભુ અને ભગવાન વગેરે છે. તેઓને પ્રથમ કેવલજ્ઞાન થાય છે ત્યારે તેઓ લોકોને ધર્મનો ઉપદેશ આપે છે. તે વચ્ચે તે ઉપદેશની અસર થવાથી તેમની પાસે ઘણાં માણસો દીક્ષા તથા શ્રાવકનાં વ્રત લે છે. જેઓ દીક્ષા લે તે સાધુ અને સાધ્વીઓ કહેવાય છે અને જેઓ વ્રત લે તે શ્રાવક અને શ્રાવિકાઓ કહેવાય છે. આ બધા પ્રભુનો સંવ કહેવાય છે. સંઘનું બીજું નામ તીર્થ છે. આ પ્રમાણે તીર્થનું સ્થાપન કરવાથી ઇટલે માણસોને દીક્ષા તથા વ્રત આપી સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક અને શ્રાવિકાઓ બનાવવાથી તેઓ તીર્થંકર કહેવાય છે. આ થયા પછી નવાં નવાં માણસો દીક્ષા તથા વ્રત લેતાં જાય તેની સંખ્યા આમાં વધતી જાય છે. સાધુઓમાં કેટલાક પ્રભુના ગણધરો ઇટલે મોટા શિષ્યો થાય છે તે પણ આ તીર્થ ઇટલે સઘમાં ગણાય છે.

પાઠ ૨૧ તીર્થંકર ભગવાન્ ભાગ ૨ જો.

તેવા તીર્થંકરો આ વચ્ચે ચોવીસ થયા છે અને અમુક અમુક વચ્ચે ચોવીશ ચોવીશ થયા કરે છે. તેમનાં શરીરના વર્ણ [રંગ] અને તેમના સાથઠમાં અમુક આકાર હોય છે જેને લાંછન કહેવામાં આવે છે અને જે પ્રતિમાની પલાંઠીની નીચે હોય છે જેથી તે પ્રતિમા કયા ભગવાનની છે તે ઓઠ્ઠી શકાય છે તે [વર્ણ તથા લાંછન] આ નીચે આપ્યાં છે.

નામ	વર્ણ	લાંછન
૧ ઋષભદેવ [આદીશ્વર]	પીઠો	વઢ
૨ અજિતનાથ	પીઠો	હાર્થી
૩ સંભવનાથ	પીઠો	ઘોડો
૪ અભિનંદન સ્વામી	પીઠો	વાંદરો
૫ સુમતિનાથ	પીઠો	ક્રૌંચપક્ષી
૬ પદ્મપ્રભ પ્રભુ	રાતો	કમઠ
૭ સુપાર્શ્વનાથ	પીઠો	સાર્થીઓ
૮ ચંદ્રપ્રભ પ્રભુ	ધોઠો	ચંદ્ર
૯ સુવિધિનાથ [પુષ્પદંત]	ધોઠો	મગરમચ્છ
૧૦ શીતલનાથ	પીઠો	શ્રીવચ્છ
૧૧ શ્રેયાંસનાથ	પીઠો	ગેંડો
૧૨ વાસુપૂજ્ય સ્વામી	રાતો	પાટો

૧ કૂકડા જેવું. ૨ ફૂલની જાત. ૩ ઝૂઝો. ૪ પ્રભુની છાતમાં પણ આનો આકાર હોય છે.

(३०)

नाम	वर्ण	लांछन
१३ विमलनाथ	पीळो	भुंड १
१४ अनंतनाथ	पीळो	सीचाणो २
१५ धर्मनाथ	पीळो	वज्र ३
१६ शांतिनाथ	पीळो	हरण
१७ कुंथुनाथ	पीळो	बकरो
१८ अरनाथ	पीळो	नंदावर्त साथीओ ४
१९ मल्लिनाथ	लीलो	कुंभ ५
२० मुनिसुव्रत स्वामी	काळो	कांचवो
२१ नामिनाथ	पीळो	लीलुं कमळ
२२ नेमिनाथ (अरिष्टनेमि)	काळो	शंख
२३ पार्श्वनाथ	लीलो	सर्प
२४ महावीर स्वामी	पीळो	सिंह

पाठ २२. प्रभु दर्शन.

जेना उपर आपणने प्रेम होय ते माणसनी सामुं जेम आपणे मनमांथी बधा विचारोने दूर करी एक नजरे जोया करीए छीये, तेम मनमांथी संसार संबंधी बधा विचारोने काढी नाखी प्रभु-नी सामुं वे हाथ जोडी एकी टसे जोया करवुं तेनुं नाम दर्शन.

१ जंगली जनावर. २ एक जातनुं पक्षी. ३ एक जातनुं हथियार. ४ शिक्षके आनो आकार बताववो. ५ घडो.

આપણા તર્થિકરો મોટા અને પવિત્ર પુરુષો થઈ ગયા છે તેથી તેમના દર્શન કરવાથી આપણું આ ભવ અને પરભવમાં કલ્યાણ થાય છે, આપણાં દુઃખ દૂર થાય છે અને આપણે સુખી થઈએ છીએ. અંતે આનું પરિણામ એ આવે છે કે આપણે પોતે પ્રભુ જેવા થઈ જઈએ છીએ. દર્શનનું આવું સુંદર ફલ હોવાથી આપણી ફરજ છે કે આપણે દર્શન કર્યા વિના દાતળ પળ ન કરીએ. રોજ સવારમાં ઊઠીને હાથ, પગ, મ્હોં ધોઈ આપણે પહેલું કામ દર્શન કરવાનું કરીએ. ઘેરથી નિકળ્યા પછી આપણા મનમાં દર્શન કરવા સિવાયના બીજા વિચારો હોવા ન જોઈએ અને રસ્તે બીજી વાતચીત કે બીજાં કામ કરવાં ન જોઈએ. આમ થાય તોજ આપણને દર્શનનું સ્વેચ્છ ફલ મળી શકે.

પાઠ ૨૩ નવપદ

આપણામાં આંબેલની ઓઠી વર્ષમાં બે વખત [ચૈત્ર અને આસો માસમાં] આવે છે. તે વખતે નવ નવ દિવસ આંબિલ કરી લોકો શ્રી સિદ્ધચક્રના ગુણ ગાય છે તથા ધ્યાન ધરે છે. એ સિદ્ધચક્ર તે નવપદ કહેવાય છે. પદ એટલે ઉત્તમ સ્થાનકો અથવા ઉત્તમ વસ્તુઓ. એ નવપદનાં પહેલાં બે પદનો દેવમાં, પછીના ત્રણનો ગુરુમાં અને છેલ્લાં ચારનો ધર્મમાં સમાવેશ થાય

છે. તે પદનું જે રંગથી ધ્યાન ધરવામાં આવે તે તેનો વર્ણ કહેવાય છે. તે નવપદનાં નામ અને વર્ણ આ નીચે આપ્યાં છે.

નામ	વર્ણ	નામ	વર્ણ
૧ અરિહંત પદ	ધોઠો	૬ દર્શન પદ	ધોઠો
૨ સિદ્ધ પદ	રાતો	૭ જ્ઞાન પદ	ધોઠો
૩ આચાર્ય પદ	પીઠો	૮ ચારિત્ર પદ	ધોઠો
૪ ઉપાધ્યાયપદ	લીલો	૯ તપ પદ	ધોઠો
૫ સાધુ પદ	કાઠો		

પૂજા કરતી વખતે આ નવપદની પૂજા તેનાં નામના અનુક્રમ પ્રમાણે કરવી.

પાઠ ૨૪ દેવદર્શન વિધિ ભાગ ૧.

પાછલા પાઠમાં બતાવેલા અર્થ ઉપરાંત દર્શનનો બીજો અર્થ સમક્ષિત પણ થાય છે અને સમક્ષિત એટલે સ્વરા દેવ, સ્વરા ગુરુ અને સ્વરા ધર્મ ઉપર શ્રદ્ધા સાથે પ્રેમ રાખવો તે. જેમાં બધા ગુણ હોય, અવગુણ એકે ન હોય એવા તીર્થંકર ભગવાન સ્વરા દેવ કહેવાય. જેઓએ સ્ત્રી, પુત્ર, ધન દોલત ઘર વગેરે બધાંનો ત્યાગ કર્યો હોય, જેઓ મારું તારું છોડી હમેશાં શાંત રહી મોક્ષ મેઝવવા માટે પાંચ મોટાં વ્રત પાલતા હાય તે સ્વરા ગુરુ કહેવાય; અને જેમાં નાનાથી મોટા જીવ સુધી, કીડીથી હાથી સુધી દરેક જીવ ઉપર [પછી તે કરડનાર વીંછી કે સર્પ હોય

અથવા ફાડી સ્નાનારા સિંહ કે વાઘ હોય] દયા રાખવાની આજ્ઞા હોય, પોતે દુઃખ સહન કરવું પણ બીજાને જરા પણ હિંસા ન કરવાનું સ્વામી ફરમાન હોય અને જેથી આપણે સુખી થઈએ એવો ધર્મ તે સ્વર્ગ ધર્મ કહેવાય. દર્શન કરવાથી આપણને આવું સમક્તિ પ્રગટ થાય છે અથવા પ્રગટ થયું હોય તે વધારે શુદ્ધ થાય છે. દર્શન કરવા જતી વખતે સંપૂર્ણ અને સ્વચ્છ વસ્ત્રો પહેરી ઉત્તરાસંગ નાખી જવું જોઈએ, કારણ કે પ્રભુ તો રાજા અને હિંદ્ર કરતાં પણ મોટા છે તેથી તેમની પાસે જેમ તેમ અને જેવાં તેવાં કપડાં પહેરી ન જવાય.

પાઠ ૨૫ દેવદર્શન વિધિ ભાગ ૨.

દેહરાસરે પહોંચતાં તેના આગલા બારણામાં પેસતાં આપણે પહેલી નિસીંહી કહેવી. તે વખતે આપણા મનમાં ઘરના વિચારો ન હોવા જોઈએ પણ દેહરાસરમાં કામ ચાલતું હોય તે ઉપર ધ્યાન આપીએ. અને કચરો જાઠાં વગેરે હોય તો તે દૂર કરીએ તથા કરાવીએ. પ્રભુ દૂરથી દૃષ્ટિ પડે એટલે બે હાથ જોડી ' નમો જિનાણં ' કહેવું. પછી પ્રભુની જમણી તરફથી ચાલીને પ્રભુને ફરતી ત્રણ પ્રદક્ષિણાં દેવી. તેથી આપણું સંસારમાં રહીને ઘટતું જાય છે અને આપણામાં શ્રદ્ધા, વિવેક અને

૧ સ્વેચ્છા ૨ ત્યાગ કરવો. ૩ જિન (રાગદ્વેષને જિતનાર) ભગવાનને નમસ્કાર થાઓ. ૪ ફેરા ફરવા. (તે વખતે ત્રણ દિશાએ પ્રભુ હોય તો તેમને, નહિ તર પ્રભુ છે એમ કલ્પીને પ્રણામ કરવા. ૫ રુચિ, પ્રેમ. ૬ સાચું સ્વપ્ન, સારું નવલું (ઠીક ઠીક) સમજવાનું જ્ઞાન.

૫ ચો...૩

સદાચાર^૧ પ્રગટ થતા જાય છે. વાદ જ્યાં ભગવાન વિરાજેલા હોય ત્યાં વચલા વારણા [મઠ ગભારા] પાસે આવી બીજી નિસીંહિ કહી શરીર ઉપરનો અરધો ભાગ નમાવી ‘ જગત્રયા-ધાર ! તુમ્હં નમઃ , એમ કહેવું. બીજી નિસીંહિ કહેવાથી દેહ-શસર સંબંધી કામકાજનો ત્યાગ થાય છે અને દર્શન કરવાના કામનો આરંભ થાય છે^૨. દર્શન કરતી વખતે પુરુષોએ પ્રભુની જમણી તરફ અને સ્ત્રીઓએ ડાબી તરફ ઉભા રહેવું. ત્યાં મધુર સ્વરથી શાંત ચિત્તે અને સૂચ્ય પ્રેમ સાથે શ્લોક કે દૂહા વગેરે બોલીને પ્રભુના ગુણ ગાવા.

પાઠ ૨૬ દેવદર્શન વિધિ ભાગ ૩.

પ્રભુના ગુણ ગાયા પછી ચૈત્યવંદન કરવાના સ્થાને આવી ઉત્તરાસંગથી ભૂમિને ત્રણ વાર પૂંજી પાટલા ઉપર અલંકાર ચોંટાથી સાથીઓ કરવો. પ્રથમ ત્રણ ઢગલી કરવી, તે નીચે સાથીઓ કરવો અને ઉપર સિદ્ધશિલા^૩ તથા સિદ્ધસ્થાન^૪ કાઢવું. સાથીઆ તથા સિદ્ધસ્થાન ઉપર નૈવેદ્ય (પતાસું, પેંડો વગેરે) તથા ફળ (સોપારી, શ્રીફળ વગેરે) મૂકવાં. નૈવેદ્ય તથા ફળ

૧ સારુ વર્તન ૨ હે ત્રણ જગતના આધાર પ્રભુ ! આપને નમસ્કાર થાઓ. (સ્વર્ગ, મનુષ્ય અને પાતાલ એ ત્રણ જગત્ત કહેવાય.)

૩ પૂજા કરવા જાય તે મૂઠ ગભારામાં પેસતા બીજી નિસીંહિ કહે અને ત્યાં પૂજાના કામનો આરંભ કરે. સ્ત્રીઓએ મુંઝાળા રુમાલવતી પૂજવું. ૪ સ્ફટિક રત્નની, વચ્ચે જાડી, છેડે માંચીનાં પાંચ જંબી અને ઢાંડી ઉપર રહે તે પ્રમાણે (ઢંધી) ઉઘાડેલી છત્રીને આકારે (ગોળ) અહીંથી ઘણે છેટાં ઉચે છે તે.

૫ કર્મનો નાશ કરી મોક્ષે જનાર જીવ સિદ્ધશિલા ઉપર અધર રહે તે (સ્થાન).

સરસ અને શોભિતાં હોવાં જોઈએ, કારણ કે તે મુકીને આપણે મોક્ષ મેઢવવો છે. જેવાં તેવા અને વીણીને જીણાં ફઢ તથા નૈવેદ્ય સૂકયાં હોય તો તેનું ફઢ પળ થોડું મઢે છે, માટે શક્તિ અનુસાર કરવું. વઢી પ્રભુને ચઢેલાં ફઢ પૈસો મુકીને લેવાં ન જોઈએ. તેમ કરતાં બજાર કરતાં સોંધું મઢવાથી અને ચઢેલાં ફઢ પ્રભુને ફરી ચઢાવવાથી આપણને જોઈએ તેવો લાભ મઢતો નથી, તેથી તેમ કરવું ઘટિત નથી. સાથીઓ ફરી બે હાથ જોડી પ્રભુ પાસે માગણી કરવી કે ‘ હે પ્રભુ, જ્ઞાન, ઢર્શન અને ચારિત્ર રૂપ^૧’ ત્રણ રત્ન આપી, ઢેવ, મનુષ્ય, તિર્યચ અને નરક રૂપ ચાર ગતિમાંથી^૨ મુક્ત ફરી, મને સિઢ્ઢસ્થાન મેઢવી આપવાં શક્તિમાનુ ફરો ! ’

પાઠ ૨૭ ઢેવઢર્શન વિધિ ભાગ ૪.

પછી ત્રોજી નિસીહિ ફહી યમાસમણ ઢર્ઢ ચૈત્યવંઢન ફરવું. આ નિસીહિથી ઢર્શન ફરવાના (અથવા પૂજા ફરવાના) ફામનો ત્યાગ થાય છે અને ચૈત્યવંઢનના ફામનો આરંભ થાય છે. ચૈત્યવંઢન વિધિ પ્રમાણે બરાબર ફરવું. તે વઢતે દષ્ટિ આઢી અઢઢી ફ્યાંઈ ન રાઢતાં પ્રભુના સન્મુઢજ રાઢવી. સ્તવન ફહેતી વઢતે બીજા બધા સાંભઢતાં આનંઢ પામે

૧ શ્રઢ્ઢા વિવેક અને સઢાચાર. ૨ પાપ ફરીને નરકે જાય તેની નરકગતિ, પશુ પક્ષી વગેરેના તિર્યચ ગતિ, માણસોની મનુષ્યગતિ અને પુણ્ય ફરીને સ્વર્ગે જાય તેની ઢેવગતિ.

तेम मधुर स्वरथी जेमां प्रभुनाज गुणानुं वर्णन होय तेवुं स्तवन कहेवुं. जेमां तीर्थस्थळनां^१ वर्णन के तिथिनां^२ वर्णन के माहात्म्य^३ वर्णव्यां होय तेवां स्तवन देहरामां न कहेवां. ते स्तवनो तो यात्रा के प्रतिक्रमण करती वखते कहेवाय तेवां छे. स्तवनो घांटो काढीने न कहेतां धीरे सादे कहेवां, जेथी बीजो कोई माणस शांतिथी प्रभुना गुण गातो होय तेने हरकत न पहाँचे अने आपणने दोष न लागे. काउस्सग करती वखते दृष्टि नाकनी दांडी उपर अथवा प्रभुनी सामी राखवी. चैत्यवंदन पुरुं थतां दर्शननुं काम पूर्ण थयुं तेनो हर्ष जाहेर करवा तथा तुंज मारो साचो देव छे, एम जणाव्रवा माटे, बीजाने हरकत न पहाँचे तेवी रीते घंट वगाडवो. बाद पाछले पगे प्रभुने पूंठ^४ न पडे तेवी रीते देहरासरनी बहार निकळवुं. देहरासर जतां आवतां दृष्टि रस्ता (चालवाना मार्ग) उपर राखवी जेथी आपणने ठेस के कांटो काच न वागे अने जीवजंतु होय तेनी रक्षा थाय.

पाठ २८ जिन पूजा भाग १

प्रभुनी पूजा करवां जइए ते वखते प्रथम आपणे जे जग्याए लीलफूल न होय, ज्यां कीडी कुंथुआ वगैरे शीणा जीवजंतु न

१ शत्रुजय वगेरे. २ पाचम, आठम चउदश वगेरे. ३ म्होटा होवाना कारण. वांसो. (वासो दर्शने चालवाथी प्रभुनु अपमान थता आपणने पाप लागे छे.

હોય ત્યાં, માપસર જઠથી જીવની જતના થાય તથા શરીર સ્વચ્છ થાય તે રીતે ન્હાવું. બાદ ટુવાલથી અંગ ઘસીને સાફ કરી, ધાબઢી પહેરી, સ્વચ્છ અને શ્વેત પૂજાનાં કપડાં પેહરવાં. પૂજાનાં કપડાં બીજાનાં પહેરેલાં ન હોવાં જોઈએ. બાદ આઠ પડોં મુલ્કકોશ બાંધી, ઓરસીયો સુલ્કડ ધોઈ, પલ્વિત્ર કેશર લરાસ લગૈરે લસ્તુથી મિશ્રિત ચંદન તૈયાર કરી, તેમાંથી જૂદી લાટ-કીમાં થોડું ચંદન લઈ, તે લડે કપાલે, ગલે, છાતીએ અને નાભિએ તિલક કરી, ધોયેલી લાટકીમાં ચંદન ભરી દેહરાસરના મૂલ્ક ગભારામાં જલું. ત્યાં પ્રથમ પ્રભુ ઉપરના દાગીના તથા લાસી ફૂલ ઉતારી, મોરપીંછ લડે કુંથું આદિ સૂક્ષ્મ જીલો ધીમેથી સૂપડીમાં લઈ, તે તથા ફૂલ જ્યાં કોઈનો પગલવ ન હોય ત્યાં, સંભાલપૂર્લ્ક મુકી દેલાં. લાદ પંચામૃત [ગાયનું દૂધ, દહી ' ધી, સાકર અને પાણી] માં કેશર નાલ્લી, કલ્કશ ભરી તે લડે ૐ હ્રીં શ્રીં પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય જન્મજરામૃત્યુનિલારણાય શ્રીમતે જિનેંદ્રાય જલં યજામહે સ્લાહા. એ મંત્ર લોલી પ્રભનો પલાલ કરલો. ' લાદ ચોલ્લા પાણીથી પલાલ કરલો. લાલ્કા કૂંચીનો ઉપયોગ અળછૂટકે કરલો લાકી લુગડાનાં પોતાંથીજ કેશર દૂર કરલું. પછી ત્રણ અંગ લૂંહણાં લડે પ્રભનું અંગ લારીકીથી સાફ કરલું. પાટલૂંહણાલડે પલાસણ તથા જમીન સાફ કરલી. લાદ મુગુટ લગૈરે દાગીના પ્રભને ચઢાલી ધૂપ કરલો. ન્હલણજલ્ક પળ કચરાય નહિ તેલે સ્થલે નાલ્લું.

૧ દૂધને ગાલ્લુ, ૨ દહીને છાળુ. ૩ જલ્કપૂજામાં ઘણુ જલ્ક અને લીજી લસ્તુઓ થોડી થોડી અને ચંદન પૂજામાં ઘણુ ચંદન અને લીજી લસ્તુઓ થોડી થોડી હોલી જોઈએ.

પાઠ ૨૧ જિન પૂજા. ભાગ ૨

બાદ જૂદો બરાસ વાટચો હોય તો તેથી પ્રભુને અંગે વિલે-
પન કરી, પ્રથમ તૈયાર કરેલા કેશર ચંદન વડે મંત્ર^૧ બોલી
પ્રભુને નવ અંગે^૨ તિલક કરવાં, પૂજા કરતી વખતે કાંઈપણ
બોલવું નહિ, મૌનજ રહેવું. બાદ મંત્ર બોલી પુષ્પપૂજા કરવી. તે
પુષ્પ ન્હાઈને જાતે ઉતાર્યા હોય તો ખાસ પવિત્ર કહેવાય—પુષ્પ-
ની પાંચડી કે મરવાના ગુચ્છાનાં પાન તોડી જૂદાં કરી નજ
શકાય.^૩ તેથી તો આપણને પાપ લાગે. બાદ મંત્ર બોલી ધૂપપૂજા
ધૂપ ધાળા વડે છેટે રહીને કરવી, ધુપપૂજા કર્યા બાદ ધુપધાણું
પ્રભુની ડાબી તરફ મૂકવું. બાદ દીવેલીયામાં ધીનો દીવો પ્રગ-
ટાવી મંત્ર બોલી દીપકપૂજા કરી તે દીપક પ્રભુની જમણી
તરફ ફાનસમાં મકવો.

મોટે ભાગે પ્રભુની પૂજા આઠ વસ્તુઓ વડે થાય છે, તેમાં પાંચ
વસ્તુઓ ઉપર આવી ગઈ. અને ચૈત્યવંદન કરવા અગાઉ સાર્થીઓ
કરતી વખતે અક્ષત, નૈવેદ્ય અને ફલથી પૂજા થાય છે. આમાં
પહેલી ત્રણ વસ્તુઓ પ્રભુને અંગે અડતી હોવાથી તેનો સમાવેશ અંગ-
પૂજામાં થાય છે અને બાકીની પાંચ વસ્તુઓ આગલ ધરાતી હોવાથી
તેનો સમાવેશ અગ્રપૂજામાં થાય છે. ચૈત્યવંદન કરી પ્રભુના ગુણ

૧ જલપૂજા વખતે કહ્યા પ્રમાણે, પણ તેમાં ' જલ ' ને બદલે ' ચંદન ' કહેવું.
૨ એમ દરેક પૂજા વખતે સમજવું. ૩ જમણા અને ડાબા પગ, ઠીંચણ, કાંડા, સ્થના,
મસ્તક, લલાટ કંઠ, હૃદય અને નાભિ. ૪ સ્નાત્ર પૂજા મળાવતી વખતે કુસુમાંજાલિ
બનાવતા ક્ષીણા અંકુશ ફૂલનો ઉપયોગ કરવો. ફુલની પાંકળી જુદી કરીને કુસુ-
માંજાલિ કરવી નહીં. ફુલ ના હોય તો ચોરસ અને કેશરથી કુસુમાંજાલિ કરવી.

ગાઈએ તે ભાવપૂજા કહેવાય છે. આ ત્રણે પ્રકારની પૂજા કર્યાં
 બાદ પ્રભુને ચામર ઢીંજવું. (મૂઠ ગભારામાં હોઈએ ત્યારે
 મુખકોશ વડે મુખ ઢાંકેલુંજ હોવું જોઈએ) આ પ્રમાણે વિધિપૂર્વક
 પૂજા કરવાથી આપણામાં પ્રભુના જેવા ગુણો આવતાં પરિણામે
 આપણે પ્રભુની જેમ ત્રણ જગતમાં પૂજવા યોગ્ય થઈએ છીએ.
 (દર્શન કરતી વખતે ત્રણ નિસીહિ, ત્રણ પ્રદક્ષિણા વગેરે જે
 જે કરવાનું કહ્યું છે તે અહીં પણ કરવું.)

પાઠ ૩૦. આરતિ અને મંગલ દીવો.

પ્રભુપૂજા કરતી વખતે દીપકપૂજા કરવાના વખતે મંગલ-
 દીવો ઉતારવામાં આવે છે. તેથી આપણું કલ્યાણ થાય છે.
 સાંજે રાત્રિ પહવા અગાડુ આરતિ અને મંગલદીવો બન્ને
 અનુક્રમે ઉતારવામાં આવે છે. આરતિને શાસ્ત્રમાં આરાત્રિક
 કહે છે તેથી આપણી શરીરની તથા મનની પીડા દૂર થાય છે.
 મનને શાંતિ મળે છે. આરતિમાં પાંચથી સાત ધીના દીવા
 હોય છે. મંગલદીવામાં તો એકજ દીવો હોય છે.
 પ્રથમ મંગલદીવો પ્રગટાવી તે વડે આરતિ પ્રગટાવવી.
 આરતિમાં શક્તિપ્રમાણે કાંઈક દ્રવ્ય મૂકવું. બહુજ શાંતિથી
 અને ગંભીરપણે, આપણી ડાબી બાજુથી ઉંચે લઈ, જમણી બાજુ
 ઉતારવી. આવી રીતે ઉતારીએ તેને સૃષ્ટિ કહે છે તેથી આપણને
 સુખ ઉપજે છે. એથી ઉલટી રીતે ઉતારવી તેને સંહાર કહે છે
 એટલે તેમ કરવાથી માણસનું અમંગલ થાય છે. આરતિ

ઉતારીને ઁંબરા ઉપર કે પાટ પાટલા ઉપર અઁલે મુલે મૂકવી અથવા તરત ઠારી નાલવી. બાદ તેજ પ્રમાણે મંગલદીવો ઉતારી તેને પ્રભુ સન્મુલ મૂકવો. (ઠારવો નહિ.) તે વલતે કપૂર પ્રગટાવવો જોઈલ. આરતિ અને મંગલદીવો ઉતારતી વલતે, તેને નાભિથી નીલે તથા પ્રભુથી ઁંલે ન લઈ જવા જોઈલ. ઉતારથી વલતે આરતી અને મંગલ દીવાનાં પાઠ બોલવા જોઈલ. અને નગારાં, ઝાલર તથા ઘંટ વાગવાં જોઈલ.

પાઠ ૩૧ દેહરાસરનાં ઉપકરણો ભાગ ૧.

દેહરાસરમાં પૂજા વગેરેનાં કાર્યોમાં જે જે વસ્તુઓ વપરાય તે ઉપકરણો કહેવાય છે. તેનાં નામ તથા ઉપયોગ સંલ્લેપમાં આ પ્રમાણે છે. દેહરાસરમાં ભગવાન બીરાજેલા હોય તે પ્રતિમા કે મુર્તિ કહેવાય છે, પ્રભુને વીંજાય તે ચામર કહેવાય છે. પંલો પળ તેજ કામ માટે સ્નાત્ર પૂજા ભળાતી વલતે વપરાય છે, છત્ર પ્રભુને માથે હોય અને તે ત્રળ હોય છે, તે પ્રભુ ત્રિભવનનાયક^૧ છે. ઁમ જળાવે છે, નીલેનું છત્ર મોટું અને ઉપરનાં બે અનુક્રમે નાના હોય છે, દર્પણ ચાંદલો કરતી વલતે તથા સ્નાત્રપૂજા વલતે વપરાય છે, સ્કા-બીમાં કેસરનાં વાટકી તથા ફૂલ અને દીપક મૂકાય છે, પ્રભુની પૂજા કરવા માટે જે નોકર રાલ્યો હોય તે પુજારી અથવા ગોઠી કહેવાય છે. પ્રભુના અંગમાં કેસર ભરાઈ રહેલું હોય તો

૧ ત્રળ લોકના ધળી. ૨ આરીસો.

તે દૂર કરવા વાઝાકુંચીનો ઉપયોગ થાય છે, પ્રભુને ન્હવણ કરતાં જે જઠ્ઠા એકઠું થાય તે ન્હવણજઠ્ઠા અથવા નમણ કહેવાય છે, કઠ્ઠા પ્રભુને ન્હવણ કરવા માટે પંચામૃત ભરવા કામમાં આવે છે, ત્રાંવાકુંડી પ્રભુને ન્હવણ કરવા માટે ચોલકું પાળી અથવા ન્હવણજઠ્ઠા ભરવા માટે વપરાય છે, ધુપધાણું ધુપ નાખવા અથવા અગરવત્તી મૂકવા ઉપયોગમાં આવે છે, દીવીઓ દીવાનાં કોડીયાં મૂકવા કામમાં આવે છે, મંડારમાં ચોલા, બદામ, પૈસા વગેરે ભરાય છે, ઓરસીયા ઉપર સુકડના કટકાથી કેશર વટાય છે, પ્રભુની પાછઠ્ઠા બંધાય તે પીછિવાઈ અથવા પુઠીયું, ઉપર બંધાય તે ચંદરવો અને વારણે બંધાય તે તોરણ કહેવાય છે.

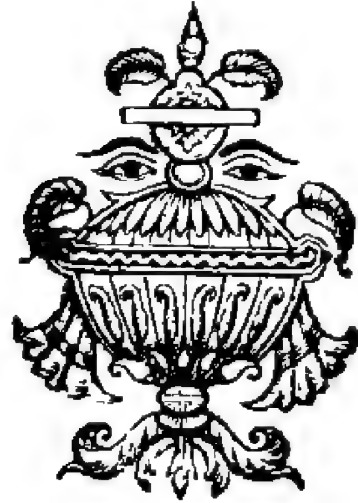
— — —

પાઠ ૩૨ દેહરાસરનાં ઉપકરણો ભાગ ૨

સ્નાત્ર મળાવતી વચ્ચે ઉપરાઉપર ત્રણ ગોઠવાય તે વાજોઠ કહેવાય છે. તેના ઉપર પ્રભુને વિરાજમાન કરવા માટે હોય તે સિંહાસન કહેવાય છે. જેમાં નવ પદના આકાર હોય તે સિદ્ધચક્રનો ગઢો અને અષ્ટ મંગલના આકાર હોય તે અષ્ટ મંગલની 'પાટલી' કહેવાય છે. પ્રભુને ન્હવણ કર્યા પછી શરીર કોરું કરવા માટે સુંવાળા લુગડાના ત્રણ કટકા વપરાય તે અંગ લૂહણાં^૧ અને પચાસણ તથા નીચેનો જમીનનો ભાગ

૧ સ્વસ્તિક (સાર્થીઓ), શ્રીવત્સ, કુમ, મદ્રાસન (કોચ જેવું બેસવાનું), નદાવર્ત, મીનયુગ (બે માછલી), દર્પણ અને વર્ધમાન (સરાવસપુંડ, એક ચત્તા કોડીયા ઉપર બીજું ઓઢું કોડીયું) ૨ પહેલા અંગ લૂહણાર્થી પાળી ચૂસી લેવાય, બીજાર્થી ભગ કોરું કરાય અને ત્રીજાર્થી કાંઈ મીનાશ રહી હોય તો દૂર કરાય.

લૂવા માટે જાડા લુગડાના કટકા વપરાય તે પાટલૂહળાં કહેવાય છે. જેના ઉપર પ્રભુને વિરાજમાન કરવામાં આવ્યા હોય તે પત્રાસળ^૧ કહેવાય છે. જાડ ઉપરથી ફૂલ ઉતારી મકવા માટે ઉપયોગમાં આવે તે ફૂલની જ્ઞારી અથવા છાબડી કહેવાય છે. દેહરાસરનાં બીજાં નામ મંદિર, ચૈત્ય, વિહાર તથા પ્રાસાદ વગેરે છે. આરતિ અને મંગલદીવાની હકીકત ચૌદમાં પાઠમાં આપી છે. નમકાર ગણવા માટે અથવા પાંચ પરમેષ્ઠીના ૧૦૮ ગુણ ને યાદ કરવા માટે ગણવામાં આવે તે નવકારવાળી કહેવાય છે, તેમાં ૧૦૮ પારા હોય છે.^૨ (આનો સ્વાસ પાઠ આગલ આવશે.) પ્રભુને માથે મુગટ, કાને કુંડલ, ગળે હાર, હાથે કડાં, કોળીએ વાજુબંધ અને કેડે કંદોરો હોય છે પ્રભુના મસ્તકની પાછલ હોય તે મામંડલ અને બે પહલે હોય તે પાસર કહેવાય છે.^૩

૧ પ્રભુવામન. ૨ વીજી ચોપડીમાં આનો સ્વાસ પાઠ છે ૩ શિક્ષકે આ વધી વસ્તુઓ વિદ્યાર્થીઓને દેહરાસરમાં 'લઈ જઈ' બતાવવી.

सूत्र विभाग.

सूत्र (मूल)

जग चिंतामणि चैत्यवन्दन.

इच्छाकारेण संदिसह भगवन्, चैत्यवन्दन करुं? इच्छं.
जगचिंतामणी जगनाह, जगगुरु जगरखण;
जगबंधव जगसत्थवाह, जगभाव-विअकखण १
अट्ठावय संठविय-रुव, कम्मठ-विणासण,
चउवीसंपिजिणवर, जयंतु अप्पडिह्यसासण २
कम्मभूमिहिं कम्मभूमिहिं, पढम-संघयणि.
उक्कोसय सत्तरीसय, जिणवराण विहरंत लब्भई ३
नव कोडिहिं केवलीण, कोडिसहस्स नव साहु गम्मई
संपई जिणवर वीस मुणि, बिहुं कोडिहिं वरणाण.४
समणह कोडी सहस दुअ, थुणिज्जई निच्च विहाणि,
जयउ सामिय जयउ सामिय, रिसह सत्तुंजि ५
उज्जिति पहु नेमिजिण, जयउ वीर सच्चउरिमंडण;
भरूअच्छहिं मुणिसुव्वय, मुहरिपास दुह-दुरिअखंडण

१ भगवाननी प्रतिमाने नमस्कार करवो ते. ('चैत्य') शब्दनो अर्थ 'देहरु, पण थाय छे)

અવરવિદેહિં તિથ્યરા,ચિહું દિસિ વિદિસિ જિં કેવી
 તીઆણાગય સંપડઅ, વંદૂ જિણ સઘ્વેવિ ૭
 સત્તાણવડેં સહસ્સા, લઠ્ઠા છપન્ન અઠ્ઠ કોડીઓ
 વત્તિસય વાસિઆઈ, તિઅલોએ ચેઈએ વંદે. ૮
 પનરસ કોડિસયાઈ, કોડી વાયાલ લકસ અડવન્ના;
 છત્તીસ સહસ અસિંહ, સાસયવિંવાઈં પળમામી. ૯

ભાવાર્થ:—આ ચૈત્યવદન શ્રી ગૌતમસ્વામીએ રચેલું છે. એમાં શ્રી
 અષ્ટાપદ પર્વત ઉપર બિરાજમાન ચોવિશ તીર્થંકરો તથા બીજા પળ
 તીર્થંકરો અને તીર્થોને નમસ્કાર કરવામાં આવ્યો છે.

૨ જાંકિંચિ સૂત્ર.

જાંકિંચિ નામતિથ્યં, સગ્ગે પાયાલિ માણુસે
 લોએ; જાઈં જિણંવિંવાઈં તાઈં સઘ્વાઈં વંદામિ. ૧

ભાવાર્થ:—આ સૂત્રમાં ત્રણ લોકમાં જે કોઈ તીર્થ તથા પ્રભૂ-
 પ્રતિમાઓ હોય તને નમસ્કાર કરવામાં આવ્યો છે.

૧ જાત્રા કરવા લાયક પવિત્ર સ્થળો (ઠેકાણાં)

૨ જેનું માત્ર નામ લઈને ઘેર બેઠા સ્મરણ કરીએ તે. (અન્યારે તીર્થો છે તેના નામ:
 શ્રી શત્રુંજય, ગિરનાર, આવુ અચલગઢ. સમેતશિખર, શંખેશ્વર, અંતરિક્ષ પાર્શ્વ-
 નાથ, તારગાંજી, રાણકપૂર, પાવાપુરી, ચપાપુરી, રાજગૃહી, કાકદી, ક્ષત્રીકુડ,
 ગુણાયાજી, કુમારિયાજી, મક્ષીજી અજારવા પાર્શ્વનાથ, વરકાળા પાર્શ્વનાથ
 બામળવાડા; જોરાડલા પાર્શ્વનાથ; માડવગઢ બનારસ અયોધ્યા અલ્હાબાદ;
 દિસ્તિનાપૂર. ધુલેવા, (કેશારિયાજી); મેદેશ્વર; જગન્નીયાજી; મોયળીજી પાનસર વગેરે)

३, नमुत्थुणं (शक्रस्तव सूत्र)

नमुत्थुणं अरिहंताणं भगवंताणं.	१
आइगराणं, तित्थयराणं, सयंसंबुद्धाणं.	२
पुरिसुत्तमाणं, पुरिससीहाणं, पुरिस- वरपुंडरीआणं, पुरिसवरगंधहत्थीणं	३
लोगुत्तमाणं, लोगनाहाणं, लोगहिआणं, लोगपइवाणं, लोगपज्जोअगराणं	४
अभयदयाणं, चक्खुदयाणं, मग्गदयाणं, सरणदयाणं, बोहिदयाणं.	५
धम्मदयाणं, धम्मदेसयाणं, धम्मनायगाणं, धम्मसारहीणं, धम्मवरचाउरंतचक्कवट्ठीणं	६
अप्पडिह्यवरनाणं-दंसणधराणं, विअट्ठउमाणं.	७
जिणाणं जावयाणं, तिन्नाणं तारयाणं, बुद्धाणं बोहयाणं, मुत्ताणं मोअगाणं,	८
सव्वन्नणं, सव्वदारिसीणं. सिव-मयल मरुअ-मणंत-मक्खय-मव्वावाह- मपुणरावित्ति-सिद्धिगई-नामधेयं ठाणं संपत्ताणं नमो जिणाणं जिअभयाणं.	९

જેઅ અઈઆ સિદ્ધા, જેઅ ભવિસ્સંતિનાગણ કાલે;
સંપદ અ વટ્ટમાણા, સવ્વે તિવિહેણ વંદામિ ૨૦

ભાવાર્થ:—ભગવાન ગર્ભમાં આવે છ ત્યારે ઇંદ્રમહારાજ આ સુત્રથી તેમની સ્તુતિ કરે છે. એમાં ભગવાનના ગુણોનું વર્ણન છે.

૪ જાવંતિ ચેઈઆઈ સૂત્ર.

જાવંતિ ચેઈઆઈ, ઉઠ્ઠેઅ અહે અ તિરિઅલોણ અ;
સવ્વાઈ તાઈ વંદે, ઇહ સંતો તત્થ સંતાઈ ૧

ભાવાર્થ:—આ સૂત્રમાં ત્રણલોક માહેલી જિનપ્રતિમાઓને નમસ્કાર કરવામાં આવ્યો છે.

૫. જાવંત કેવિ સાહુ સૂત્ર.

જાવંત કેવિ સાહુ, ભરહે—રવય—મહાવિદેહે અ;
સવ્વેસિં તેસિં પગઓ, તિવિહેણ તિદંડવિરયાણં. ૧

ભાવાર્થ:—આ સૂત્રમાં મનુષ્ય લોક માંહેલાં સાધુસાધ્વીઓને નમસ્કાર કરવામાં આવ્યો છે.

૬. પંચપરમેષ્ઠી નમસ્કાર 'સૂત્ર.

નમોર્હત્સિદ્ધાચાર્યોપાધ્યાય સર્વ સાધુભ્યઃ

ભાવાર્થ:—આ સૂત્રમાં પાંચ પરમેષ્ઠીને^૧ નમસ્કાર કરવામાં આવ્યો છે, આ સિદ્ધસેન દિવાકર સૂરિનું રચેલું છે.

૧ આ સૂત્ર (ચૌદ) પૂર્વ માહેલું છે તેથી સ્ત્રીઓ ન બોલે, કારણ કે સ્ત્રીઓને પૂર્વ ભગવાની મના છે. (પૂર્વ—એ નામનાં મોટા શાસ્ત્રો) ૨ ઉત્તમ પુરુષો.

७ उवसग्गहरं (उपसर्गहरं स्तवन)

उवसग्गहरं पासं, पासं वंदामि कम्मघण मुक्कं;
 विसहर--विस--निन्नासं, मंगल--कल्लाण--आवासं १
 विसहरफुल्लिगमंतं, कंठे धारेइ जो सया मणुओ
 तस्स गह--रोगमारी--दुट्ठ--जरा जंति उवसामं २
 चिट्ठउ दूरे मंतो, तुज्झ पणामोवि बहुफलो होइ;
 नरतिरिएसुवि जीवा, पावंति न दुक्ख--दोगच्चं ३
 तुह सम्मत्ते लद्धे, चिंतामणि--कप्पपायवब्भहिए;
 पावंति अविग्घेणं, जिवा अयरामरं ठाणं. ४
 इअ संथुओ महायस, भत्तिव्भर--निव्भरेण हिअएण.
 ता देव, दिज्ज बोहिं, भवे भवे पासजिणचंद. ५

भावार्थः—वराहमिहर नामे भद्रबाहु स्वामीनो भाई हतो.
 ते मरीने व्यंतर जातिनो देव थयो. तेणे संघमा मरकी फेलावी.
 तेने दूर करवा सघनी विनंतिथी श्री भद्रबाहु स्वामीए आ पार्श्व-
 नाथनुं स्तवन सात गाथानुं रच्युं. तेने भणवा, गणवा तथा सांभळ-
 वाथी मरकी शान थई. पछो लोको ते हमेशां गणता तेथी धरणेंद्र
 नामना इंद्रने अले आववुं पडतुं. पछी तेणे गुरु महाराजने ए
 बाबत अरज करी तेथी गुरु महाराजे छेली बे गाथा लई लिधी त्यारथी
 तेंनी पांच गाथा छे. एने भणवाथी तें इंद्र आपणां विघ्न दूर करें छें.

८ जय वीयराय (प्रार्थना सूत्र.)

जय वीयराय, जगगुरु, होउ ममं तुह

पभावओ भयवं;

भवानिव्वेओ मग्गा,—णुसारिआ इड्डफल सिद्धी १

लोगाविरुद्ध च्चाओ, गुरुजण पूआ परत्थकरणं च;

सुहगुरुजोगो तव्वय,—णसेवणा आभवमखंडा. २

वारिज्जइ जइविनिआ,—ण बंधणं वीयराय

तुह समये;

तहवि मम हुज्ज सेवा, भवे भवे तुम्ह चलणाणं ३

दुकखखओ कम्मखओ, समाहिमरणं च

बोहिलाभो अ;

संपज्जउ मह एअं, तुह नाह पणामकरणेणं. ४

सर्व--मंगल--मांगल्यं, सर्व--कल्याण--कारणम्;

प्रधानं सर्व--धर्माणां, जैन जयति शासनम्. ५

भावार्थः—आ सूत्रमां प्रभुनी पासे केटलीएक उत्तम प्रार्थना ओ करवामां आवी छे.

-----

९ अरिहंतचेइआणं (चैत्यस्तव सूत्र.)

अरिहंतचेइआणं, करेमि काउस्सगं.

१

वदणवत्तिआए, पूअणवत्तिआए, स-
 कारवत्तिआए, सम्माणवत्तिआए, वो-
 हिलाभवत्तिआए, निरुवसग्गवत्तिआए. २

सद्धाए, मेहाए, धिइए, धारणाए,
 अणुप्पेहाए, वहमाणीए, ठामि काउस्सग्गं. ३

भावार्थः—आ सूत्रमां एक देहरानी प्रतिमाओने वंदन
 करवामां आव्युं छे.

१० ॥ कल्लाणकंदं स्तुति. ॥

कल्लाणकंदं पढमं जिणंदं, संतिं तओ नेमिजिणं
 मुणिंदं; पासं पयासं सुगुणिक्कठाणं, भत्तीइ वंदे
 सिरिवद्धमाणं. ॥१॥ अपार-संसार-समुद्वपारं,—
 पत्ता सिवं दितु सुइक्कसारं; सव्वे जिणिंदा सुरविंद-
 वंदा, कल्लाण-वल्लीण विसालकंदा. ॥२॥ निव्वा-
 णमग्गे वरजाणकप्पं, पणासियासेस-कुवाइदप्पं;
 मयं जिणाणं सरणं बुहाणं, नमामि निच्चं तिज-
 गप्पहाणं. ॥३॥ कुंदिंदु गोरुक्कीर तुसार वन्ना,
 सरोजहत्था कमले निसन्ना; वाएसिरी पुत्थय-
 वग्ग-हत्था, सुहाय सा अम्ह सया पसत्था, ॥४॥

भावार्थः—आ ऋषभदेव, शांतिनाथ, नेमिनाथ, पार्श्वनाथ, अने महावीर स्वामीनी स्तुति छे.

११ संसार दावा स्तुति.

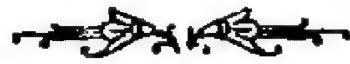
संसार-दावानल-दाहनीरं, संमोह-धूली-हरणें
समीरं; माया-रसा-दारण-सारसीर, नमामि वीरं
गिरिसार-धीरम् ॥ १ ॥ भाववनाम सुर-दानव-
मानवेन,---चूलाविलोल-कमलावलि-मालितानि;
संपूरिता-भिनतलोक-समीहितानी, कामं नमामि
जिनराज पदानि तानि ॥ २ ॥ बोधागाथं सुपद-
पदवी-नीरपूराभिरामं, जीवाहिंसा-विरल-लहरी-
संगमा-गाहदेहम्; चूलावेलं गुरुगममणी संकुलं
दूरपारं, सारं वीरागम-जलनिधिं सादरं साधु
सेवे ॥ ३ ॥ आमूला-लोल धूली-बहुल परिमला-
लीढ-लोलालि-माला,--झंकारा-रावसारा-मलदल
कमला-गारभूमि-निवासे; छाया संभारसारे वरक-
मलकरे तारहाराभिरामे, वाणी संदोह देहे भव-
विरहवरं देहि मे देवि सारम्. ॥४॥

भावार्थः—श्री हरिभद्र मूरिनी रचेली आ महावीर स्वामि-
नी स्तुति छे.

१२ चैत्यवंदन करवानो विधि.

प्रथम जग्या पूंजी, त्रण खमासमण दर्ई, बे गोठणने जमीन-उपर स्थापी, बे पगने पाछळ वाळी, दश आंगळी मांहोमाहे भरावी कोणी पेट उपर स्थापी बे हाथ जोडी नासिका सुधी उंचा राखी इच्छाकारेण संदिसह भगवन्, चैत्यवंदन करुं ? इच्छं, कही ' चैत्यवंदन, जंकिंचि, नमुत्थुणं ' कही (बे हाथ पोला जोडी कपाळ सुधी उंचा राखी ' जावंति चेइआइं ' कही खमासमण दर्ई, ' जावंत केवि साहू, नमोर्हत् ' कही (फरी प्रथमनी जेम हाथ जोडी, पूर्वाचार्यनुं बनावेलुं) स्तवन कहेवुं. पछी (फरी बे हाथ पोला जोडी कपाळ सुधी उंचा राखी) ' जय वीयराय ' कहेवुं. (ते ' आभवमखंडा ' सुधी कह्या पछी हाथ जरा नीचे उतारी लेवा. पछी उभा थई (चैत्यवंदन कहेती वखतनी जेम हाथ जोडी, बे पग वच्चे आगळना भाग-मां चार आंगळनुं अने पाछळना भागमां थोडुं ओलुं छेडुं राखी) ' अरिहंत चेइआणं, अन्नत्थ ऊससिएणं ' कही एक नवकारनो काउस्सग करी ' नमो अरिहंताणं ' कही काउ-सग पारी, थोय कहेवी.

२ सूत्र (सार्थ)

१ नवकार (पंचमंगल सूत्र)

नमो अरिहंताणं—अरिहंत' भगवानने नमस्कार थाओ.

१ कर्मरुपी शत्रुओनो नाश करे ते.

નમો સિદ્ધાણં—સિદ્ધ^૧ ભગવાનને નમસ્કાર થાઓ.

નમો આચાર્યાણં—આચાર્ય^૨ મહારાજને નમસ્કાર થાઓ.

નમો ઉવજ્ઞાયાણં—ઉપાધ્યાય^૩ મહારાજને નમસ્કાર થાઓ.

નમો લોએ સવ્વસાહૂણં—જગતની અંદર રહેલા સર્વ સાધુ^૪

મહારાજોને નમસ્કાર થાઓ.

एसो पंचनमुकारो, सव्व पावप्पणासणो—ए पांच नमस्कार^५

सर्व पापनो नाश करनार छे.

मंगलाणं च सव्वेसिं, पढमं हवइ मंगलं—अने सर्व मंगळमां^६

“પહેલું મંગલ છે.

૨ પંચિંદિઅ (ગુરુસ્થાપના સૂત્ર.)

પંચિંદિઅ સંવરણો—પાંચ ઇન્દ્રિયને^૭ વશ રાખનાર.^૮

તહ નવવિહ બંધવેર ગુત્તિધરો—તથા નવ પ્રકારની શિયલ-

વ્રતની વાડને ધારણ કરનાર^૯.

૧ કર્મનો નાશ કરી મોક્ષ ગયા તે. ૨ પાંચ આચારને પોતે પાળે. અને બીજાને પાળાવે તે. ૩ પોતે શાસ્ત્ર મળે અને બીજાને મળાવે તે. ૪ મોક્ષ મેળવવા માટે ઉચ્ચ કરે તે. ૫ નવકાર મંત્ર. ૬ જેથા આપણુ મલુ થાય તે. ૭ નવકાર મંત્ર જેવી મલું કરનાર વસ્તુ કોઈ નથી.

૮ શરીર (ચામડી), જીભ, નાક, આંખ અને કાન. ૯ મોગવિલાસ (મોજ-મજા) ન કરે, ઇન્દ્રિયોને વિકાર કરે (આંડે રસ્તે દેરે) તેવા પદાર્થો સ્વાય પીએ નહિ, ફૂલ અત્તર સૂંધે નહિ, નાટક વગેરે જૂએ નહિ અને નાટક વગેરેના ગાયનો સાંભળે નહિ. ૧૦ જેથી શિયલવ્રતનું રક્ષણ થાય તે (સ્વેતરનું જેમ વાડથી થાય છે તેમ). તેવી વાડ નવ છે તે આ પ્રમાણે:—(૧) સ્ત્રી, પશુ અને નપુસક જ્યાં ન હોય ત્યાં રહે, (૨) સ્ત્રીની સાથે પ્રેમથી વાતો ન કરે, (૩) સ્ત્રી બેઠી હોય તે આસન ઉપર પુરુષ ૪૮ મીનિટ અને પુરુષ બેઠો હોય તે આસન ઉપર સ્ત્રી ત્રણ.

ચડવિહ કસાયમુકો—ચાર પ્રકારના કસાયથી^૧ છુટા થયેલા^૨

ઇહ અટારસગુણેહિં સંજુતો:—એ અટાર ગુણે સહિત.

પંચ મહવ્વયજુતો:—પાંચ મ્હોટા વ્રતે સહિત^૩.

પંચવિહારપાલણસમત્યો:—પાંચ પ્રકારના આચાર પાઠ-
વાને શક્તિ વાઠા^૪.

પંચસમિઓ તિગુતો:—પાંચ સમિતિ પાઠનાર^૫ (અને) ત્રણ
ગુપ્તિ પાઠનાર.

છત્તીસગુણો ગુરુ મજ્ઞ:—(એ) છત્તીસ ગુણવાઠા (આચાર્ય)
મારા ગુરુ છે ૨^૬

પહેર સુધી ન બેસે, (પહેર એટલે રાત્રિ કે દિવસનો પા (બૌથો) ભાગ) (૪) છાત્રનું શરીર પ્રેમથી જોયા ન કરે. (૫) મીતની બીજી બાજુએ સ્ત્રીપુરુષ સૂતા હોય કે પ્રેમની વાતો કરતાં હોય ત્યાં રહે નહિ, (૬) દીક્ષા લોધા પહેલાં ભોગવિલાસ કર્યા હોય તેને યાદ ન કરે. (૭) ઘી દૂધવાઠી મિઠાઈ વગેરે ન ખાય. (૮) ઘી દૂધ વગરનો સ્ત્રોરાક પળ ઘણો ન ખાય અને. (૯) શરીરની શોભા (ટાપ-ટીપ) ન કરે. ૧ ક્રોધ, માન, માયા અને લોભ. ૨ ગુસ્સો ન કરે, અહંકાર ન કરે, કપટ ન કરે અને પોતાનાં વસ્ત્ર, પાત્ર તથા પુસ્તક ઉપર મમતા ન રાખે (પાત્ર-આહારપાણી કરવાનાં લાકડાનાં ઠામ.)

૩ કોઈ પળ જીવને મારે નહિ, જીવ જાય તો પળ સ્વોદુ બોલે નહિ, કોઈ પળ વસ્તુ ધણીની રજા વિના લે નહિ, મન, વચન અને કાયાથી બ્રહ્મચર્ય પાઠે, પોતાને ઉપયોગી વસ્તુનો જરૂર ઉપરાત સંઘરો ન કરે, એક પાઈ પળ પાસે ન રાખે. ૪ જ્ઞાન મળે મળાવે, સમક્ષિત પાઠે પઢાવે, સંજમ પાઠે પઢાવે, તપ કરે કરાવે, ધર્મ-ક્રિયા કરવામાં પોતાની શક્તિ છુગવે નહિ સંતૂર્ણ પ્રોત્તરવે. ૫ ચાલની વચ્ચે સાડા-ત્રણ હાથ ભૂમિ જોડેને ચાલે, બીજાને સ્વોદુ લાગે, તેનું બુંદ થાય તેવાં વચન બોલે નહિ, દોષવાઠાં આહાર, પાણી, વસ્ત્ર વગેરે વહેરે નહિ, પુજ્યા વગરની ભૂમિ ઉપર વસ્ત્ર પાત્ર મૂકે નહિ, લ્યે નહિ, મઠમૂત્ર વગેરે પુંજ્યા વગરની જિવાતવાઠી ભૂમિ ઉપર પરઠવે નહિ, ૬ મનમાં સ્વરાવ વિચાર ન કરે, કારણ વિના બોલે નહિ અને બોલવું પડે તો બીજાનું મહું થાય તેવું બોલે શરીરને હલાવવું પડે તો પુંજીને હલાવે.

૩ સ્વમાસમણ (પ્રણિપાત સૂત્ર).

इच्छामि स्वमासमणो, वंदितुं { हे क्षमावाळा तपस्वी मुनिराज,
जावणिज्जाए निसीहिआएं— { शरीरनी शक्तिवडे पापना काम
छोडीने (हुं आपने) वांद-
वाने इच्छुं छुं.

મત્થણ વંદામિ—મસ્તકવડે વાંદું છું.

૪ સુગુરુને સુખસાતા પૂછવાનો પાઠ.

इच्छाकार, सुहराई,^१ सुहदेवसि,^२ सुखतप, शरीर निराबाध,
सुखसंजमजात्रा निर्वहोछोजी, स्वामी साता छे जी ? भातें
पाणीनो लाभ देजोजी.

અર્થ:—(હે ગુરુજી,) હું, (પૂછવાને) ઇચ્છું છું કે આપની રાત્રિ સુખમાં પસાર થઈ છે ? આપનો દિવસ સુખમાં પસાર થયો છે ? આપ તપસ્યા આનંદથી કરો છો ? આપનું શરીર રોગરહિત છે ? આપ સંજમ આનંદથી પાઠો છો ? હે સ્વામી ! આપને દરેક રીતે સુખસાતા વર્તે છે ? મારે ઘેર આહાર તથા પાણી લેવા પધારજો અને અમને ધર્મનો લાભ આપજો.

૧ ' નિર્સાદિઆય ' સુધી પાઠ ડભા ડભા બોલવો, પછીનો વાંદતી વચ્ચે બોલવો. ૨ વંદન કરતી વચ્ચે બે હાથ, બે ઢાંચણ અને મસ્તક એ પાંચ અંગ ભૂમિએ ઘડવાંજ જોડે. ૩ બપોર પહેલાં કહેવાય. ૪ બપોર પછી કહેવાય. ૫ સમવાના પદાર્થો.

४ काव्यविभाग.

चैत्यवंदनो पांच.

१ श्री पंचपरमेष्ठीना १०८ गुणनुं चैत्यवंदन.

बार गुण अरिहंत देव, प्रणमीजे भावे;
सिद्ध आठ गुण समरतां, दुःख दोहग जावे. १
आचारज गुण छत्रीश, पचवीश उवझाय;
सत्तावीश गुण साधुना, जपतां (शिव) सुख थाय. २
अष्टोत्तरशत गुण मळीए, एम समरो नवकार;
धीरविमळ पंडित तणो, ज्ञानविमल कहे सार. ३

२ श्री २४ तीर्थकरनुं चैत्यवंदन.

ऋषभ अजित संभव नमो, अभिनंदन जिनराज;
सुमति पद्म सुपास जिन, चंद्रप्रभु महाराज. १
सुविधि शीतल श्रेयांस जिन, वासुपूज्य सुखवास;
विमल अनंत श्रीधर्म जिन, शांतिनाथ पूरे आश. २
कुंथु अर ने माल्लि जिन, मुनिसुव्रत जगनाथ;
नमि नेमि पारस वीर, (ए) साचो शिवपुरसाथ; ३
द्रव्यभावथी सेवीए, आणी मन उल्लास;
आत्म निर्मळ कीजीए, (जिम) पामीजे शिववास. ४
एम चोविस जिन समरतां ए, पहाँचे मननी आश;
अमीकुमर एणी परे भणे, (ते) पामे लीलविलास. ५

३ श्री तीर्थकरोनां शरीरना वर्णनं चैत्यवन्दन

पद्मप्रभु ने वांसुपूज्य, दो राता कहीए;
 चंद्रप्रभु ने सुविधिनाथ, दो उज्जल लहीए. १
 मल्लिनाथ ने पार्श्वनाथ, दो नीला निरख्या;
 मुनिसुव्रत ने नेमिनाथ, दो अंजन सरिखा. २
 सोले जिन कंचन समाए, एहवा जिन चोवीश;
 धीरविमल पंडित तणो, ज्ञानविमल कहे शिष्य. ३

४ श्री प्रभु प्रतिमाना दर्शननं चैत्यवन्दन

तुज मूरतिने निरखवा, मुज नयणां तरसे;
 तुम गुणगणने बोलवा, रसना मुज हरखे. १
 काया अति आनंद मुज, तुम युगपद फरसे;
 तो सेवक तार्या विना, कहो किम हवे सरशे. २
 एम जाणीने साहेबा ए, नेक नजर मोहि जोय;
 ज्ञानविमल प्रभु (सु) नजरथी, तेशुं जे नवि होय. ३

५ श्री महावीरस्वामीनं चैत्यवन्दन

॥ वर्धमान चोवीशमां, क्षत्रीकुंडे जाणो ॥ सिधार्थ त्रिशला
 तणो, नंदन सुर राणो ॥ १ ॥ सोवन वरणी सात हाथ, सिंह
 लंछन सोहे ॥ वरस बहोतेर आयु जास, भवियणना मन मोहे
 ॥ २ ॥ अपापाये शीवपुर गयाए, वीर जिनेश्वर राय ॥ श्री वि-
 नय विजय उवझायनो, रूपविजय गुण गाय ॥ ३ ॥ इति ॥

स्तवनो पांच.

१ श्री ऋषभदेव स्वामीनुं स्तवन

जगजीवन जगवालहो, मरुदेवीनो नंद लालरे;
मुख दीठे सुख उपजे, दरिशन अतिहि आनंद. लालरे—जग० १
आंखडी अंबुज पांखडी, अष्टमी शशी सम भाल लालरे;
वदन ते शारद चंदलो, वाणी अतिहि रसाल लालरे—जग० २
लक्षण अंगे विराजतां, अडहिय सहस उदार लालरे;
रेखा कर चरणादिके, अभ्यंतर नहि पार लालरे—जग० ३
इंद्र चंद्र रवि गिरि तणा, गुण लई घडीयुं अंग लालरे;
भाग्य कीहां थकी आर्वीयुं, अचरिज एह उत्तंग लालरे—जग० ४
गुण सघळा अंगे कर्या, दूर कर्या सवि दोष लालरे;
वाचक यशविजये थुण्यो; देजो सुखनो पोष लालरे—जग० ५

२ श्री ऋषभदेव स्वामीनुं स्तवन.

माता मरुदेवीना नंद, देखी ताहरी मूरति
मारुं मन लोभाणुंजी; मारुं दिल लोभाणुंजी—देखी०
करुणानागर करुणासागर, काया कंचनवान;
धोरी लंछन पाउले कांई, धनुष पांचसें मान—माता० १
त्रिगडे बेसी धर्म कहंता, सुणे पर्षदा बार;
योजन गामिनी वाणी मीठी, वरसंती जळधार—माता० २
उर्वशी रुडी अपछराने, रामा छे मनरंग;
पाये नेपुर रणझणे कांई, करती नाटारंभ—माता० ३

तुंहि ब्रह्मा तुंहि विधाता, तुं जगतारण हार;
 तुज सरीखो नही देव जगतमां, अडवडीया आधार—माता० ४
 तुहि भ्राता तुंही त्राता तुंहि जगतनो देव;
 सुरनर किन्नर वासुदेवा, करता तुज पद सेव—माता० ५
 श्रीसिद्धाचळ तरिथ केरो, राजा ऋषभ जिणंद;
 कीर्ति करे माणेक मुनि ताहरी, टाळो भवभयफंद—माता० ६

३ अथ श्री पार्श्वनाथ जिन स्तवन

(राग—केरवो.)

में मुख देख्यो गोडी पारसको, मेरो सफल भयो जी दिन
 जाज ॥ आजरे में मुख देख्यो गोडी पारसको ॥ मेरो० ॥ टेका ॥
 अन्यदेवनहूं बहुत में ध्यायो, तोए न सय्योजी मेरो काज ॥
 आज रे० ॥ १ ॥ भव भव भटकत शरणे हुं आयो, अब तो
 रखोजी मोरी लाज ॥ आज रे० ॥ २ ॥ कमठ हरावन नागकूं
 तारन, संभलाव्यो नवकार ॥ आज रे० ॥ रूपचंद कहे नाथ
 निरंजन, तारण तरण जहाज ॥ भलांजी तुम तारण तरण महा-
 राज ॥ आज रे० ॥ ४ ॥ इति ॥

४ श्री महावीर स्वामी स्तवन

सिद्धारथना रे नंदन विनवूं, विनतडी अवधार;
 भव मंडपमांरे नाटक नाचीओ, हवे मुज दान देवराव,
 हवे मुज पार उतार—सिद्धा० १
 त्रण रतन मुज आपो तातजी, जेम नात्रे रे संताप;

दान देयंतारे प्रभु कोसर किसी, आपो पदवी आप-सिद्धा० २
 चरण अंगुठे रे मेरु कंपावीयो, मोड्यां सुरनां रे मान;
 अष्ट कर्मना रे झगडा जितवा, दीघां वर्षी रे दान-सिद्धा० ३
 शासननायक शिवसुख दायक, त्रिशला कुखे रतन;
 सिद्धारथनो रे वंश दीपावीयो, प्रभुजी तमे धन धन,
 वीरजी तमे धन धन-सिद्धा० ४

वाचकशेखर किर्ति विजय गुरु, पामी तास पसाय;
 धर्मतणे रस जिन चोविशना, विनय विजय गुण गाय-सिद्धा० ५

५ श्री महावीर स्वामी स्तवन

गिरुआरे गुण तुमतणा, श्री वर्धमान जिनरायारे;
 सुणतां श्रवणे अमी झरे, म्हारी निर्मळ थाये कायारे-गिरु० १
 तुम गुणगण गंगाजळे, हु झील्लिने निर्मळ थाउ रे;
 अवर न धंधो आदरुं, निशदिन तोरा गुण गाउरे-गिरु० २
 झील्ल्या जे गंगाजळे, ते छीलर जळ किम पेसेरे;
 (जे) मालती फूले मोहिया, ते बावळ जई नवि बेसेरे-गिरु० ३
 एम अमे तुम गुण गोठशुं, रंगे राब्याने वळी माच्यारे;
 ते केम परसुर आदरे, जे परनारी वश राच्यारे गिरु० ४
 तुं गति तुं मति आशरो, तुं आलंबन मुज प्यारोरे;
 वाचक यश कहे माहरे, तुं जीवजीवन आधारोरे-गिरु० ५

थोय जोडा पांच.

१ श्री ऋषभदेवजीनी स्तुति.

आदि जिनवर राया, जास सोवन्न काया; मरुदेवी माया;

धोरी लंछन पाया; जगत् स्थिति निपाया, शुद्ध चरित्र पाया;
 केवळ सिरि राया, मोक्ष नगरे सधाया ॥ १ ॥ सर्विजन
 सुखकारी, मोह मिथ्या निवारी, दूर्गति दुःख भारी, शोक
 संताप वारी; श्रेणि क्षपक सुधारी, केवलानंत धारी; नमीए
 नरनारी, जेह विश्वोपकारी ॥ २ ॥ समोसरण बेठा, लागे जे
 जिनजी मीठा; करे गणपं पइठा, इंद चंद्रादिदीठा; द्वादशांगी
 वरिष्टा, गुथतां टाले रिठा; भविजन होए हिठा, देखी पुन्ये
 गरिठा ॥ ३ ॥ सुर समकितवंता; जेह रिद्धे महंता, जेह
 सज्जन संता, टाळीए मुज चिंता; जिनवर सेवंता, विघ्न वारे
 दुरंता; जिन उत्तम थुणंता, पद्मनें सुख दिंता ॥ ४ ॥

२ श्री ऋषभदेवजीनी स्तुति

प्रह उठी वंदुं, ऋषभदेव गुणवंत ॥ प्रभु बेठा सोहीये, सम-
 वसरण अगवंत ॥ त्रण छत्र विराजे, चामर ढाले इंद्र ॥ जिनना
 गुण गावे, सुरनर नारीना वृंद ॥ १ ॥ बार परखदा बेसे, इंद्र
 इंद्राणी राय ॥ नव कमल रचे सुर, जिहां ठविया प्रभु पाय ॥
 देव दुंदुभी वाजे, कुसुम वृष्टि बहु हुंत ॥ एवा जिन चोवीसे,
 पूजो भवि एक चित ॥ २ ॥ जिन जोजन भूमी, वाणीनो
 विस्तार ॥ प्रभु अरथ प्रकाशे, रचना गणधर सार ॥ सो आगम
 सुणतां, छेदीजे गती चार ॥ जिन वचन वखाणी, लहीये भवनो
 पार ॥ ३ ॥ जक्ष गोमुख गीरवो, जिननी भगती करेव ॥ तिहां
 देवी चकेसरी, विधन कोड हरेव ॥ श्री तपगच्छ नायक, विज-

यसेन सुरि राय ॥ तस केरो श्रावक, ऋषभदास गुण गाय ॥४॥

३ श्री शांतिनाथजीनी स्तुति

श्रीशांति जिनेसर समरिये, जेहनी अचिरा माय ॥ विश्वसेन
कुल उपना, मृग लंछन पाय ॥ गजपुर नयरीनो धणी, सोवन
वर्णी काय ॥ धनुष चाळीश जस देहडी, वरष लाखनुं आय ॥१॥
शांति जिनेसर सोलमा, चक्री पंचम जाणुं ॥ कुंथुनाथ चक्री छठा,
अरनाथ वखाणुं ॥ ए त्रगे चक्री सही, देखी आणंदुं ॥ संयम
लेइ मुगतें गया, नित्य उठी वंदुं ॥ २॥ शांति जिनेसर केवली,
बेठा धर्म प्रकाशे ॥ दान शीयल तप भावना, नर सोहे अभ्या-
सें ॥ एह वचन जिनजी तणां, जिणे हियडे धारियां ॥ सुणतां
समकित निर्मळ, दीसे केवल वारिया ॥ ३ ॥ समेत शिखर गिरि-
उपरे, जइने अणसण कीधुं ॥ काउसग्ग मुद्रायें रखा, तिणें मुग-
तिज लीधुं ॥ गरुड यक्ष समरु सदा, देवी निर्वाणी ॥ भविक
जीव तुमे सांभलो, रिखभदासनी वाणी ॥ ४ ॥ इति ॥

४ अथ श्री पार्श्वनाथजीनी स्तुति

प्रणमुं नित्य पास चिंतामाणि, सोहे तस सप्त फणामाणि ॥
तस महिमा मही मांहेज धणी, सुप्रसन्न सदा मुझ जगत धणी ॥१॥
वंदुं हुं अतीत अनागता, वीश विहरमान चारे शाश्वता ॥ संपई
जिनवर सवि वंदीयें, मनमोहन देखी आणंदीये ॥ २ ॥ भरपूरें
गाजे मेहलो, सांभळतां अधिक स्नेहलो ॥ एहवो आगम जिनवर

मांखियो, सहु गणधर मलि परकाशियो ॥ ३ ॥ श्रीपास चरण
सेवो सदा, जेहथी लहियें सुख संपदा ॥ दया कुशल कहे सो
भगवइ, संघ विघन हरो पउमावइ ॥ ४ ॥ इति ॥

५ श्री महावीर स्वामिनी स्तुति

महावीर जिणंदा, राय सिद्धार्थ नंदा ॥ लंछन मृगइंदा, जास
पाये सोहंदा ॥ सुर नर वर इंदा, नित्य सेवा करंदा ॥ टाले
मव फंदा, सुख आपे अमंदा ॥ १ ॥ अड जिनवर माता, मोक्षमां
सुखशाता ॥ अड जिननी ख्याता, स्वर्ग त्रीजे आख्याता ॥
अड जिनपजनेतां, नाकं माहेंद्र याता ॥ सवि जिनवर नेता,
शाश्वता सुखदाता ॥ २ ॥ मल्लि नेमि पास, आदिअठम खास ॥
करी एक उपवास, वासुपूज्य सुवास ॥ शेष छठ सुविलास,
केवलज्ञान जास ॥ करे वाणी प्रकाश, जेम अज्ञान नाश ॥ ३ ॥
जिनवर जगदीश, जास महोटी जगीश ॥ नहि रागने रीस,
नामिये तास शिस ॥ मातंग सुर इश, सेवतो रात दीश ॥
गुरु उत्तम अधीश, पन्न भाखे सुशिश ॥ ४ ॥

राग रागणीना अर्वाचीन स्तवनो दस

॥ कठोर गाम मंडन ॥

॥ श्री आदिनाथ शांतिनाथ स्तवन ॥

॥ में एकली वनमे तडहूं; जाया मेरा बोल बोल बोल

॥ एचाल ॥

मैं अरज करूं शिरनामी; प्रभु कर जोड़ जोड़ जोड़ ॥ ए
 आंकणी ॥ मैं भव वनमें जा फसिया, वहां काल करि धसम-
 सिया ॥ मुझ लोभ सर्प आ डसिया, अखियां खोल खोल खोल
 ॥ मैं अरज० ॥ १ ॥ क्रोधानलने अति वाला, मेरा अंग पड
 गया काला ॥ मुझे प्यादे प्रेमका प्याला, अमृत ढोल ढोल ढोल
 ॥ मैं अरज० ॥ २ ॥ मद अजगर मुझको खावे, मेरे प्राण पल-
 कमें जावे ॥ जडी जीवन कोण पिलावे, वनमे घोल घोल घोल
 ॥ मैं अरज० ॥ ३ ॥ तुम नाम मंत्रसें साजा, कुछ हो गया
 प्रभु ताजा ॥ तो कठोर गाम महाराजा, आया टोल टोल टोल
 ॥ मैं अरज० ॥ ४ ॥ श्री आदि शांति जीन स्वामी; हंसो
 मागे शिरनामी ॥ गुण मुक्ताफल द्यो धामी, प्रभु विन मोल
 मोल मोल ॥ मैं अरज० ॥ ५ ॥ इति

२ ॥ श्री पद्मप्रभ जिन् सावन ॥

॥ राग रेखता ॥ खलक एक रैनका सुपना, ए देशी ॥

॥ पद्मप्रभु प्राणसे प्यारा, छोडावो कर्मनी धारा ॥

करम फंद तोडवा धोरी, प्रभुजीसे अर्ज है मोरी ॥ पद्मप्रभु०
 ॥ १ ॥ लघुवय एक थे जीया, मूर्तिमे वास तुम कीया ॥ न
 जाणी पीर तें मोरी, प्रभु अब खैंच ले दोरी ॥ पद्म० ॥ २ ॥
 विषय सुख मानी मो मनमें, गयो सब काल गफलतमें ॥ नारक
 दुःख वेदना भारी, निकलवां ना रहि बारी ॥ पद्म० ॥ ३ ॥
 पर वश दीनता कीनी, पापकी पोट शिर लीनी ॥ मक्ति नही
 जाणी तुम केरी, रहयो निशदीन दुःख घेरी ॥ पद्म० ॥ ४ ॥

इन विध विनती तोरी, करुं मे दोय कर जोडी ॥ आतम आनंद
मुज दीजो, वीरनुं काज सब कीजो ॥ पद्मप्रभु० ॥ ५ ॥ इति ॥

३ ॥ श्री शांतिनाथ स्तवन ॥

॥ बलीहारी बलीहारी बलीहारी; जगनाथ हो जाऊं तोरी,
शांतिजिन शांति सेवक दीजीयेजी ॥ ए आंकणी ॥ काल
अनादि केरा, फिरतां हूं जगमे फेरा ॥ अंत न आयो जिन
उपकारी ॥ जगनाथ० ॥ १ ॥ पुण्य उदय पायो, चरण शरण
दायो ॥ और न तुम सम जग दातारी ॥ जगनाथ० ॥ २ ॥
चिदघन नामी स्वामी, शिवपद गामी पामी ॥ खोट न मानु अब
हितकारी ॥ जगनाथ० ॥ ३ ॥ दीन अनाथ नाथ, ग्रहियो मैं हाथ
साथ ॥ दोष न रंचक गुण भंडारी ॥ जगनाथ० ॥ ४ ॥ आतम
सुख आपो, बल्लभ दुःख कायो, फेर न लेऊं भव अवतारी
॥ जगनाथ० ॥ ५ ॥ इति ॥

४ ॥ श्री शांतिनाथ जिन स्तवन ॥

॥ होइ आनंद बहाररे, प्रभु बैठे मगनमें ॥ ए देशी ॥
॥ धन धन धन दिन आजरे, प्रभु दर्शन पाये ॥ दर्शन पाये पाप
खपाये ॥ धन धन० ए आंकणी ॥ शांतिनाथ प्रभु शांतिके
करता, हरता कर्म समाजरे ॥ प्रभु० ॥ १ ॥ विश्वसेन अचिराजीके
नंदन, सेवे सुरनर ब्राजरे ॥ प्रभु० ॥ २ ॥ नगर विनौली आप
पधारे, जय जय जय जिनराजरे ॥ प्रभु० ॥ ३ ॥ उन्नीसो
पैंसठ वैशाख शुक्ला, षष्ठी बुध सुध काजरे ॥ प्रभु० ॥ ५ ॥ आतम

लक्ष्मी प्रभु मुज दीजे, तुम बल्लभ शिरताजरे ॥ प्रभु० ॥ ६ ॥ इति ॥

---

५ ॥ नेम राजुल संबंधी पद ॥

॥ राग पंजाबी ठेको ॥ पीया नेम गये गिरनारीरे—ए देशी ॥
॥ पीया कारण गढ गीरनार चली, राणी राजेमति व्रत चित्त
धरी ॥ पीया० ॥ १ ॥ अधिक प्रीत रस रीत जानके, नेम प्रिया कर
सीर धरी ॥ पीया० ॥ २ ॥ तप जप संजम ध्यानानलसे, करम इंधन
परजाल चली ॥ पीया० ॥ ३ ॥ नेम राजुलकी प्रीत पुराणी,
अंतमे ज्योतीसें ज्योत मीली ॥ पीया० ॥ ४ ॥ ग्रह उगमते दंपती
नामे, वीरविजय मन रंग रली ॥ पीया० ॥ ५ ॥ इति ॥

---

६ ॥ श्री अंतरिक्ष पार्श्वनाथ स्तवन ॥

॥ भाषा मराठी ॥ भज भज गुरुचे पाय, शिष्या भज भज
गुरुचे पाय ॥ ही चाल ॥

॥ सेवा करावी सार प्रभुची, सेवा करावी सार ॥ श्री अंतरि-
क्ष पास प्रभुजीचे, देऊल पहा सुखकार ॥ प्रभु० ॥ १ ॥ तिकडे
जाउनी दर्शन घ्यावें, पाया पडुनी वारंवार ॥ प्रभु० ॥ २ ॥ केसर
चंदन चर्चुनी आंगी, चढवा चंपक हार ॥ प्रभु० ॥ ३ ॥ राय
पसेणी ज्ञाता अंग हे, ऐकुनी करा सुविचार ॥ प्रभु० ॥ ४ ॥
पूजेचे फल आहे सांगितलें, हित मोक्ष सुख उदार ॥ प्रभु० ॥ ५ ॥
रोग शोक भय त्रास न त्याला, उतरावें भवपार ॥ प्रभु० ॥ ६ ॥
हंस सांगतो सेवे वांचुनी, कोण तुम्हां आधार ॥ प्रभु० ॥ ७ ॥

---

७ ॥ श्री पार्श्वनाथ जिन स्तवन ॥

॥ मजा देते हैं क्या यार, तेरे बाल घुंगर वाले—ए देशी ॥

॥ नमन करूं पार्श्वनाथ भगवान, भवोदधि पार लगाने वाले
॥ ए आंकणी ॥ पुरुषा दानी प्रभु पाम, नहीं आस पास तुम वास ॥
आसा किनो जगदास, पास भविजन के हटाने वाले ॥ नमन० ॥ १ ॥
लघुता प्रभुता करे नाथ, प्रभुता प्रभु नावे हाथ ॥ कीनो मैं
लघुता साथ, नाथ भव पाथ तराने वाले ॥ नमन० ॥ २ ॥ प्रभु
वीतराग गुणवान, खरें भक्तों के भगवान ॥ करे सेवा पावे निर-
वान, निजातम रूप धराने वाले ॥ नमन० ॥ ३ ॥ दीनोद्वारक
जिनदेव, सुर नर नारी करे सेव ॥ करे सिमरण भवि नित्यमेव,
परमपद मुक्ति पाने वाले ॥ नमन० ॥ ४ ॥ आत्म लक्ष्मी प्रभु
नाथ, करो नाथ अनाथ सनाथ ॥ धरी हर्ष जोड़ी दोय हाथ,
प्रभु बल्लभ गुण गाने वाले ॥ नमन० ॥ ५ ॥ इति

८ ॥ श्री पार्श्वनाथ स्तवन ॥

गजल कव्वाली—नजर टुक मेहर की करके—ए चाल ॥

॥ विना प्रभु पार्श्व के देखे, मेरा दिल बे करारी है ॥ ए आं-
कणी ॥ चौराशी लाख में भटक्यो, बहुत सी देह धारी है ॥
घेरा मुझ कर्म आठोने, गले जंजीर डारी है ॥ विना० ॥ १ ॥ दूनि-
यामें देव सब देखे, सभी कों लोभ भारी है ॥ केइ क्रोधी केइ
मानी, किसीके संग नारी है ॥ विना० ॥ २ ॥ मूसबित जो
पडी मूझपे, उसीको खुद निहारी है ॥ शिशुको आसरो तेरो, यही
विनति हमारी है ॥ विना० ॥ ३ ॥ आपहो जगत् के दाता, अरज

मैंने गुजारी है ॥ स्तनकों दास जाणीनें, शरण आयो तुमारी
है ॥ विना० ॥ ४ ॥ इति ॥

९ ॥ श्री महावीर स्वामीनु स्तवन ॥

॥ खुने जीगरको पीते हय, बस गम्मे तेरे यार—ए चाल ॥
महावीर ! तमारी मनहर मुरती, देखी मन हरखाय ॥ ए आंकणी ॥
प्रभु विशला माताना जाया, सिद्धारथ नृप कुल आया ॥
इंद्राणी मळी हुलराया, तोरी कंचन वरणी काय ॥ महा० ॥ १ ॥
जळ कळस भरी न्हवरावुं, पूजन करी अति हरखाउं ॥ भवभवना
दुःख गमावुं, मुज जन्म कृतारथ थाय ॥ महा० ॥ २ ॥ वळी
सुंदर पुष्प मंगावुं, तेनी गुंथी माळ बनावुं ॥ लई प्रभु
कंठे पहेरावुं ॥ तारा सुरनर सेवे पाय ॥ महा० ॥ ३ ॥ भक्ति
भरी भावना भावुं, गुण गानथी पावन थाउं ॥ निशिदिन तुम
ध्यान धरावुं, जेथी दुर्लभ समकित थाय ॥ महा० ॥ ४ ॥ इति

१० श्री सिद्धाचलजीनुं स्तवन

॥ बोल बोल आदीश्वर दादा, कांई थांरी मरजीरे के
म्हांसुं मुडे बोल—ए देशी ॥

॥ चाल चाल आदीश्वर भेटो, सिद्धगिरी चालो रे के कर्म खपावो
रे ॥ ए आंकणी ॥ चैत्र वदी आठम दिन जायो, मारुदेवी मातारे
॥ नाभिके तुम नंद कहावो, जग सुख दातारे क सिद्धगिरी
चालोरे ॥ चाल० ॥ १ ॥ संजम लेइ प्रभु कर्म खपायो, राग द्वेष
नही कीनोरे ॥ प्रथम तिर्थकर केवल पामी, दरीसन दीनोरे

के सिद्धगिरी चालोरे ॥ चाल० ॥ २ ॥ सोरठ सम तीरथ नहीं
जगमें, श्री सिद्धांते भांख्यो रे ॥ नाम एकवीस महा गुणवंता,
दीलमें राखोरे के ॥ सिद्ध० ॥ ३ ॥ बालक युवा वृद्ध नरनारी,
सबही चढता हांफेरे ॥ हिंगलज देवीरी घाटी, देखत कांपेरे के
सिद्ध० ॥ चाल० ॥ ४ ॥ आदिश्वर दरसन द्यो अबतो, आयो
शरण तुमारे रे ॥ भव सागरथी पार उतारो, जाउ बलिहारी रे के
॥ सिद्ध० ॥ चाल० ॥ ५ ॥ श्री शुभ चिंतक जैन सभासद,
दास मंडळी गावे रे ॥ निनाणु जात्रा करवारी भावना भावे रे के
सिद्ध० ॥ चाल० ॥ ६ ॥ इति ॥

१ श्री आदिनाथजीनी आरति.

जय जय आरती आदि जिणंदा, नाभिराया मरुदेवीको
नंदा—जय जय० ॥१॥ पहेली आरति पूजा कीजे, नरभव पामीने
लाहो लीजे—जय जय० ॥२॥ दूसरी आरति जिन दयाळा, धुले-
वामंडन प्रभु जग अजवाळ्या—जय जय० ॥३॥ तीसरी आरति
त्रिभुवन देवा, सुर नर इंद्र करे तोरी सेवा—जय जय० ॥ ४ ॥
चौथी आरति चउगति चुरे; मनवंछित फळ शिवसुख पुरे—जय
जय० ॥५॥ पांचमी आरति पुन्य उपावे, मूळचंद्र रीखव गुण
गावे—जय जय० ॥ ६ ॥

२ श्री आदिनाथनजीनी आरति.

अपछरा करती आरति जिन आगे, हारे जिन आगे रे जिन
आगे; हारे ए तो अविचळ सुखडा मागे, हारे नाभिनंदन

पास—अपछरा०॥१॥ ता थैई नाटक नाचती पाय ठमके, हारे
 दोय चरणे झांझर झमके, हारे सोवनमय घूघरी घमके, हारे
 लैती फूदडी बाळ—अपछरा०॥२॥ ताळ मृदंगने वासळी डफ
 बीणा, हारे रुडा गावंती स्वर झीणा; हारे मधुर सुरासुर
 नयणां, हारे जोती मुखडुं निहाळ—अपछरा०॥३॥ धन्य मरु-
 देवी मातने प्रभु जाया, हारे जेनी कंचनवरणी काया; हारे में
 तो पुरण पुन्ये पाया, हारे देख्यो प्रभुनो देदार—अपछरा०॥४॥
 प्राणजिवन परमेश्वर प्रभु प्यारो, हारे हूं तो सेवक छु जिन
 तारो; हारे भवोभवना दुखडां वारो, हारे तुं छे दीनदयाळ—
 अपछरा०॥५॥ सेवक जाणी आपनो चित धरजो, हारे मारी
 आपदा सवळी हरजो; हारे मुनि माणेक सुखीयो करजो, हारे
 जाणी पोतानो बाळ—अपछरा० ॥६॥

३ श्री शांतिनाथनजीनी आरति.

जय जय आरति शांति तुमारी, तोरा चरण कमळ कीं में
 जाऊं बलिहारी-जय जय० ॥ १ ॥ विश्वसेन अचिराजिके नंदा,
 शांतिनाथ मुख पुनम चंदा—जय जय० ॥२॥ चालिश धनुष्य
 सोवनमय काया, मृगलछंन प्रभु चरण सोहाया—जय जय०
 ॥३॥ चक्रवर्ती प्रभु पंचम सोहे, सोलमा जिनवर जग सह
 मोहे—जय जय० ॥४॥ मंगल आरती तोरी कीजे, जन्मोज-
 न्मनो लाहो लीजे—जय जय० ॥५॥ कर जोडी सेवक गुण
 गावे, सो नरनारी अमरपदपावे—जय जय० ॥ ६ ॥

४ श्री पार्श्वनाथजीनी आरति.

सकळ मंगळकारी, त्रिभुवन उपगारी; दुर्गति दूर निवारी,
वरिया शिवनारी—जयदेव! जयदेव! ॥ १ ॥ तुज मूरति
बहुसारी, लागे मुज प्यारी; झगमग ज्योति भारी, मोहे सुर
नारी—जय० ॥ २ ॥ तीन जगतराया, वामाए जाया; अश्वसेन
घर आया, नीलवरण काया—जय० ॥ ३ ॥ पार्श्वनाथ नामी,
चिंतामणी स्वामी, करुं आरती शिर नामी, मूज अंतरजामी—
जय० ॥ ४ ॥ कमठको हठ वामी, ज्ञान केवळ पामी; भक्तनमन
विशरामी, भये सिद्ध स्वामी—जय० ॥ ५ ॥ तुज गुण
हुं रसियो, मुज मन तुं वसियो; तुज मयाथकी उल्लसियो
गुण गावा धसमसियो जय० ॥ ६ ॥

५ श्री वर्द्धमानजीनी आरति.

श्री सरस्वती माई, कृपा करो आई; सरस वचन सुख दाई,
द्या मुज चतुराई—जयदेव, जयदेव ॥ १ ॥ श्रीवर्द्धमान देवा,
जगमां नहि एवा; पातक दूर करेवा, करे इंद्र सेवा—जय० ॥ २ ॥
रत्नत्रय राया, त्रिशलाना जाया; सिद्धारथकुळ आया, कंचनमय
काया—जय० ॥ ३ ॥ शासन बहु सारो, लागे मुज प्यारो;
संकट दूर निवारो, भवसायर तारो—जय० ॥ ४ ॥ त्रिभुवन तुम
स्वामी, कर्ममेल वामी; केवळज्ञान सुपामी, शिवपुरना स्वामी
—जय० ॥ ५ ॥ भवआरत टाळो, नेहनजर न्याळो; मया करी
मुज उपर, कृपा करी मुज उपर, मुज कर तुम झालो—जय० ॥ ६ ॥

६ ॥ अथ आरति ॥

विविध रत्नमणी जडित रचावो, थाळ विशाळ अनोपम
 लावो ॥ आरति उतारो प्रभुजीने आगे, भावना भावि शिवसुख
 मागे ॥ आ० ॥ १ ॥ सात चौद ने एकवीस भेवा, त्रण त्रण
 वार प्रदक्षिणा देवा ॥ आ० ॥ २ ॥ जीम जीम जळधारा देई
 जंणे, तिम तिम दोहग थरहर कंणे ॥ आ० ॥ ३ ॥ बहू भव
 संचित पाप पणासे, द्रव्य पुजार्थी भाव उल्लासे ॥ आ० ॥ ४ ॥
 चौद भुवनमां जीनजीने तोले, कोई नहीं आरति इम बोले ॥
 आ० ५ ॥

१ ॥ अथ मंगल दीपक ॥

दीवोरे दीवो मंगळिक दीवो; भुवन प्रकाशक जिन चिरं-
 जीवो ॥ दीवो० ॥ १ ॥ चंद सुरज प्रभु तुम मुख केरां, लुंछन
 करता दे नित्य फेरा ॥ दीवो० ॥ २ ॥ जिन तुज आगल सुरनी
 अमरी; मंगलदीप करी दिये भमरी ॥ दीवो० ॥ ३ ॥ जिम जिम
 धुप घटी प्रगटावे, तिम तिम भवनां दुरित दझावे
 ॥ दीवो० ॥ ४ ॥ नीर अक्षत कुमुमांजलि चंदन, धुप दीप फल
 नैवेद्य वंदन ॥ दीवो० ॥ ५ ॥ एणी परें अष्ट प्रकारी कीर्जे,
 पूजा स्नात्र महोत्सव पभणीर्जे ॥ दीवो० ॥ ६ ॥

२ मंगळ दीवो.

दीवो रे दीवो मंगळिक दीवो; आरति उतारण बहु चिरं-
 जीवो—दीवो० ॥ १ ॥ सोहामणुं घेर पर्व दीवाळी; अंबर खेले

अमरावाली-दीवो० ॥ २ ॥ दीपाळ भणे एणे कुळ अजुआळी;
 भावे भक्ते वदन निहाळी-दीवो० ॥ ३ ॥ दीपाळ कवि कहे
 इण कलिकाले; आरति उतारी राजा कुमारपाले-दीवो० ॥ ४ ॥
 अम घेर मंगळिक तम घेर मंगळिक; सकळ संघ घेर मंगळिक
 होजो-दीवो० ॥ ५ ॥

३ चार मंगळ.

चारो मंगळ चार, आज घेर प्रभुजी पधार्यो.
 पहिले मंगळ प्रभुजीने पूजुं, घसी केशर घनसार-आज० १
 बीजे मंगळ अगर उखेवुं, कंठ ठवुं फूलहार-आज० २
 त्रीजे मंगळ आरति उतारुं, घंट बजावुं रणकार-आज० ३
 चौथे मंगळ प्रभुगुण गाऊं, नाचुं थेई थेईकार-आज० ४
 रूपचंद कहे नाथ निरंजन, चरण कमळ बलिहार-आज० ५

५ हिंदी विभाग.

॥ मङ्गलाचरण ॥

मंगल भगवान् वीरो, मंगलं गौतमः प्रभुः ॥
 मंगलं स्थूलभद्राद्या, जैनधर्मोऽस्तु मंगलं ॥ १ ॥
 सुदेव, सुगुरु, और सुधर्म पर शुद्ध श्रद्धान होना सोही
 सम्यक्त्व है ।

१ सुदेव, श्री अरिहन्त सर्वज्ञ १२ गुण सहित और राग
 द्वेषादि १८ दूषणोंसे रहित सोही देव हैं ।

२ सुगुरु, पंच महाव्रतके धारक, कनक कामिनिके त्यागी, निग्रन्थ सर्वज्ञ प्राणित धर्मके उपदेशक सोही गुरु हैं ।

३ सुधर्म, अनेकान्त (स्याद्वादमय) केवली भगवानका कथन किया हुआ दयायुक्त सर्व जीवोंको हितकारक सोही धर्म है ।

उपरोक्त तत्त्व त्रयके श्रद्धानको सम्यक् दर्शन कहते हैं सो धारने योग्य है इनसे विपरीत कुदेव, कगुरु, और कुधर्मके उपर श्रद्धानको मिथ्यात्व कहते हैं सो त्याज्य हैं. सम्यक् दर्शन, सम्यक् ज्ञान, और सम्यक् चारित्र यह मोक्षका मार्ग है ।

२ प्रकारके पदार्थ.

धर्म दो प्रकारका है—१ श्रुत धर्म और २ चारित्र धर्म.

चारित्र धर्म दो प्रकारका है—१ देश विरति (श्रावक धर्म)
२ सर्व विरति (मुनि धर्म).

राशि दो प्रकारकी है—१ जीव राशि (चैतन्य) और २ अजीव राशि (जड).

जीव दो प्रकारके हैं मुक्त और संसारी—१ मोक्षके जीव, जो अष्टकर्मोंसे रहित हैं. २ संसारी जो अष्ट कर्मोंके वश सुख दुःख भोगते हैं और जन्म मरण करते हैं. संसारी जीव दो प्रकारके होते हैं. १ भव्य (जो मोक्षको जा सकते हैं); २ अभव्य (जो मोक्षमें कभी नहीं जायेंगे).

मनुष्य दो प्रकारके होते है, धर्मी और अधर्मी—

१ धर्मी मनुष्य जोकि दयावान, जीवोंकी रक्षा करता है ।
२ अधर्मी (पापी) मनुष्य जोकि निर्दय, जीव हिंसा करता है

जो जीवोंको सुख देता है, वह सुखी होता है । जो जीवोंको दुःख देता है, (हिंसा करता है) वह पर जन्ममें दुःखी होता है ।

अथवा—सज्जन (दूसरेका हित चाहनेवाला परोपकारी)

दुर्जन (दूसरेका बुरा चाहनेवाला खुद गर्जी)

नय दो प्रकार हैं:—१ द्रव्यार्थिक (नित्य) और २ पर्यायार्थिक (अनित्य)

१ निश्चय नय और २ व्यवहार नय.

१ ज्ञान नय और २ क्रिया नय.

वचन दो प्रकारके—१ उत्सर्ग (विधि रूप) और २ अपवाद [कारणरूप]

गंध दो प्रकारके—१ सुरभि गंध और २ दुरभि गंध.

— — —

तीन प्रकारके पदार्थ

तत्त्व त्रय (तत्त्व ३ प्रकारके) मुदेव, सुगुरु, और सुधर्म.

रत्न त्रय (भाव रत्न ३ प्रकारके) सम्यक् दर्शन, सम्यक् ज्ञान, और सम्यक् चारित्र.

योग त्रय (योगके ३ प्रकार.) मन योग, वचन योग, और काय योग.

करण त्रय (करणके ३ प्रकार) करना, कराना और अनुमोदन (प्रशंसा) करना.

आत्म त्रय (आत्माके ३ प्रकार.)

बहिरात्मा, अन्तरात्मा, और परमात्मा.

दृष्टि त्रय (दृष्टिके ३ प्रकार.) सम्यक् दृष्टि, मिथ्या दृष्टि और मिश्र दृष्टि.

त्रिपदी—उत्पाद (उत्पन्न होना) व्यय (नाश होना) और ध्रुव (स्थिर रहना).

काल त्रय—भूत, (गत काल) भविष्य (अनागत काल) और वर्तमान (वर्तता काल .

वस्तु तीन प्रकारकी हैं—हेय (त्याग करने योग्य) ज्ञेय (जानने योग्य) उपादेय (आदरने योग्य)

वाणिज्य कर्म तीन प्रकारका.

असि (तलवार) [राजशासन] मसि (स्याही कलम) [व्यापार धंदा] कसी (कृषि) [खेती कर्म]

आहार ३ प्रकारके—ओजः आहार, [गर्भमें लेता है] रोम आहार, [रोमके रास्ते छः दिशिका आहार] कवल आहार. [मुंहसे खाना].

वेद त्रय [वेद ३ प्रकारके हैं] पुरुष वेद, स्त्री वेद, और नपुंसक वेद.

मनुष्य ३ प्रकारके—१५ कर्म भूमिक, ३० अकर्म भूमिके, ५६ अन्तर द्वीपके.

गुप्ति ३ प्रकारकी—मनगुप्ति, वचनगुप्ति, और कायगुप्ति.

चार प्रकारके पदार्थ.

धर्म ४ प्रकारका—दान, शील, तप और भाव.

पुरुषार्थ ४ प्रकारके—धर्म, अर्थ, काम और मोक्ष.

संघ ४ प्रकारके—साधु, साध्वी, श्रावक और श्राविका.

निक्षेप ४ प्रकारके—नाम निक्षेप, [नाममात्र] स्थापना निक्षेप, [मूर्ति] द्रव्य निक्षेप, [होनेवाला] और भाव निक्षेप, [विद्यमान]

दान ४ प्रकारके—आहारदान, समयदान, विद्यादान और औषधदान.

गति ४ प्रकारकी—देवगति, मनुष्यगति, तिर्यचगति और नरकगति.

अपेक्षा ४ प्रकारकी—द्रव्य, क्षेत्र, काल और भाव.

कषाय ४ प्रकारके—क्रोध, मान, माया और लोभ.

कर्म बंध ४ प्रकारके—प्रकृति बंध, स्थिति बंध अनुभाग बंध और प्रदेश बंध.

अनुयोग ४ प्रकारके—द्रव्यानुयोग, (पदार्थज्ञान—वस्तुस्वरूप) गणितानुयोग, (गणितशास्त्र) धर्मकथानुयोग, (महत्पुरुषो चरित्र) चरण करणानुयोग, (किया विधि).

विकथा ४ प्रकारकी—राजकथा, देशकथा, स्त्रीकथा और भोजनकथा.

ध्यान ४ प्रकारके—आर्तध्यान, शैवध्यान, धर्मध्यान और शुक्ल ध्यान, तथा पिण्डस्थ, (स्वात्म चिन्तन) पदस्थ, (नवकारादि मंत्राक्षर) रूपस्थ (जिनेद्रकी प्रतिमा) और रूपातीत. (अमूर्तसिद्ध).

पुद्गलोंके ४ गुण—वर्ण, गंध, रस और स्पर्श.

वर्ण ४ प्रकारके—ब्राह्मण, क्षत्रिय, वैश्य और शुद्र.

भावना ४ प्रकारकी—मैत्री, भावना, (प्राणीमात्रका हित

चाहना) २ प्रमोद भावना, (गुणीको देख खुश होना) ३ करुणा भावना, (दुःखीके दुःखको दूर करनेकी इच्छा) ४ मध्यस्थ भावना, (दूसरेके दूषणोकी उपेक्षा करनी).

आहार ४ प्रकारके—अशन (अन्न) पान (पानी) खादिम (मेवा आदि) स्वादिम (मूख वास ताम्बूल आदि)

त्यागने योग्य चार महा विगय—मदिरा, मांस, मधु और माखन.

संज्ञा चार प्रकारकी—आहार संज्ञा, भय संज्ञा, मैथुन संज्ञा और परिग्रह संज्ञा.

दिशा ४ प्रकारकी—पूर्व, पश्चिम, उत्तर और दक्षिण.

विदिशा ४ प्रकारकी—ईशान, अग्नि, नैऋत्य और वायव्य.

देवता चार जातिके—भुवनपति, व्यन्तर, ज्योतिषी और वैमानिक.

५ प्रकारके पदार्थ.

पंच कल्याणकके नाम—व्यवन (गरभ) कल्याणक, जन्म कल्याणक, दीक्षा कल्याणक, केवल कल्याणक और निर्वाण [मोक्ष] कल्याणक.

पंच महाव्रतके नाम—प्राणातिपात विरमण, मृषावाद विरमण, अदत्तादान विरमण, अब्रम्ह (मैथुन) विरमण, परिग्रह विरमण.

पांच सम्यक्त्वके नाम—उपशम सम्यक्त्व, क्षयोपशम

१ उर्ध्व और अध इनके मिलानेसे दश दिशा कही जाती है ।

सम्यक्त्व, क्षायक सम्यक्त्व, सास्वादन सम्यक्त्व और वेदक सम्यक्त्व.

पांच प्रकारके मिथ्यात्वके नाम—आभिग्रहिक मिथ्यात्व, अनाभिग्रहिक मिथ्यात्व, आभिनिवेशिक मिथ्यात्व, संशयिक मिथ्यात्व और अनाभोगिक मिथ्यात्व.

पांच ज्ञानके नाम—मतिज्ञान, श्रुतज्ञान, अवधिज्ञान, मनःपर्यवज्ञान और केवलज्ञान.

दानके पांच भेद—सुपात्रदान अभयदान, अनुकंपादान कीर्तिदान, और उचितदान.

प्रमाद पांच—मद्य, विषय, कषाय, निद्रा और विकथा.

शरीर पांच—औदारिक, वैक्रिय, आहारक, तैजस और कार्मण.

इन्द्रिय पांच—स्पर्श (त्वक्), रसना (जिह्वा), घ्राण (नाक), चक्षु (आंख) और श्रोत्र (कान).

वर्ण पांच—सपेद, लाल, नीला, पीला और श्याम.

रस पांच—कडवा, कसायला, खट्टा, मधु (मीठा) और तिक्त (चरका)

तिर्यचके पांच भेद—जलचर, स्थलचर, खेचर, उरपरिसर्प और भुजपरिसर्प.

समिति पांच—इर्यासमिति, भाषासमिति, एषणासमिति, आदानभंडमतनिक्षेपणासमिति, और पारिष्ठापनिकासमिति.

समवाय (कारण) पांच—काल, स्वभाव, नियति, कर्म (पूर्वकृत), और पुरुषाकार (उद्योग)

प्रतिक्रमण पांच—सई, देवसि, पाक्षिक, चौमासी और संवच्छरी.
स्वाध्याय पांच—त्रांचना, पृच्छना, परावर्तना, अनुप्रेक्षा
धर्मकथा.

६ प्रकारके पदार्थ.

षट् द्रव्य—धर्मास्तिकाय, अधर्मास्तिकाय, आकाशास्तिकाय,
जीवास्तिकाय, पुद्गलास्तिकाय, और काल.

श्रावकके षट् कर्म—देवपूजा, गुरुसेवा, स्वाध्याय, संयम
(सामायिकादि) तप (पञ्चक्खानादि) और दान (सुपात्रादि).

षट् आवश्यक—सामायिक, चउविसत्था, वंदना, पडिक्कमणा,
काउसग्ग और पञ्चक्खान.

षट् ऋतु—१ वसन्त, (चैत्र—वैशाख) २ ग्रीष्म, (ज्येष्ठ—
आषाढ) ३ वर्षा, (श्रावण—भाद्रपद) ४ शरद, (आश्विन—
कार्तिक) ५ शिशिर, (मार्गशीर्ष—पौष) ६ हेमन्त. (माघ—
फाल्गुण)

छः पर्याप्ति—आहारपर्याप्ति, शरीरपर्याप्ति; इन्द्रियपर्याप्ति,
श्वासोश्वासपर्याप्ति, भाषापर्याप्ति और मनपर्याप्ति.

छः लेश्या,—कृष्ण लेश्या, नील लेश्या, कापोत लेश्या,
तेजो लेश्या, पद्म लेश्या और शुक्ल लेश्या.

छः विगई—घी, तेल, दूध, दहिं, गुडशकर और कडाय
विगई [पक्कान्न.]

षट् रस—मीठा, खट्टा, तीखा, कडवा, कसायला और खारा.

षट् काय—पृथ्वीकाय अक्काय, तेजकाय, वायुकाय, वन-
स्पतिकाय और त्रसकाय.

षट् भाषा—संस्कृत, प्राकृत, मागधी, शौरसेनी; अपभ्रंश;
और पैशाची.

षट् मत—जैन, बौद्ध, नैयायिक, सांख्य, वैशेषिक और जैमिनी.

छः अष्टाह्निका पर्व—कार्तिक चौमासी, फाल्गुन चौमासी,
आषाढ चौमासी, आश्विन नवपद ओली, चैत्र नवपद ओली
और पर्युषण पर्व.

छः संघयण—वज्रऋषभनाराच संघयण, ऋषभ नाराच
संघयण, अर्द्धनाराच संघयण, कीलिका संघयण, और सेवार्त
संघयण.

छः संस्थान—समचतुरसंस्थान, न्यग्रोधसंस्थान, सादि-
संस्थान, वामनसंस्थान, कुब्जसंस्थान और हुंडकसंस्थान.

७ प्रकारके पदार्थ.

सात क्षेत्र—साधु, साध्वी, श्रावक, श्राविका, चैत्य, प्रतिमा
और ज्ञान.

सात भय—इहलोक भय, परलोक भय, आदान भय,
अकस्मात् भय, वेदना भय, मरण भय और अपयश भय.

सात नय—नैगम, संग्रह, व्यवहार, ऋजुसूत्र, शब्द,
समभिरुद्ध और एवंभूत.

सप्त भंगी—स्यादस्ति, स्यान्नास्ति, स्यादस्ति नास्ति, स्या-

दऽवक्तव्य, स्यादस्ति अवक्तव्य, स्यान्नास्ति अवक्तव्य और
स्यादस्ति नास्ति अवक्तव्य.

सात कुव्यसन—जूआ, मांसभक्षण, सुरापान, वेश्यागमन,
शिकार, [जीवहिंसा] चौरा करना और परदारा सेवन.

सात नरकके नाम तथा गोत्र.

नाम.	गोत्र.	नाम.	गोत्र.
१ घम्मा	१ रत्नप्रभा.	५ रिद्धा	५ धूम प्रभा.
२ वंशा	२ शर्कर प्रभा.	६ मघा	६ तम प्रभा.
३ सैला	३ वालुक प्रभा.	७ माघवति	७ तमस्तम प्रभा.
४ अंजणा	४ पंक प्रभा.		

सात वारके नाम—रविवार, सोमवार, मंगलवार, बुधवार,
गुरुवार, शुक्रवार और शनिवार.

८ प्रकारके पदार्थ.

आठ कर्म—ज्ञानावरणीय कर्म, दर्शनावरणीय कर्म, वेदनीय
कर्म, मोहनीय कर्म, आयुःकर्म, नाम कर्म, गोत्र कर्म और
अंतराय कर्म.

आठ मद—जातिमद, लाममद, कुलमद, रूपमद, तपमद,
बलमद, ज्ञानमद और ऐश्वर्यमद (प्रभुता.)

आठ स्पर्श—हलका, भारी सुंहारा (मुलायम), खरखरा,
शीत, उष्ण, चिकटा और रुक्ष (लुका).

आठ प्रातिहार्य—अशोक वृक्ष, देवकृत पुष्प वृष्टि, दिव्य ध्वनि,
चामर, सिंहासन, भामंडल, दुंदुभि और छत्र त्रय.

अष्टप्रकारकी पुजा—न्हवण (जल), विलेपन (केशर

चंदन), पुष्प, धूप, दीपक, अक्षत (चावल), नैवेद्य, (मिठाई) और फल.

९ प्रकारके पदार्थ.

नव तत्त्व—जीव, अजीव, पुण्य, पाप, आश्रव, संवर, निर्जरा, बंध और मोक्ष.

नव अंगकी पूजा—१ चरण, २ घुंटा, ३ पोंचा, ४ खंभा, ५ मस्तक, ६ ललाट, ७ कंठ, ८ हृदय और ९ नाभि.

पुण्य नव प्रकारके—१ अन्न देनेसे. २ जल देनेसे. ३ स्थान देनेसे. ४ सोनेको पाटप्रमुख देनेसे. ५ वस्त्र देनेसे. ६ मनसे शुभ संकल्प करनेसे. ७ वचनसे स्तुति करनेसे. ८ कायासे सेवा करनेसे. ९ नमस्कार करनेसे.

१० प्रकारके पदार्थ

दश प्रकारका यति धर्म—१ क्षमा, २ मार्दव (कोमलता), ३ आर्जव (सरलता), ४ निर्लोभ, ५ तप, ६ संयम, ७ सत्य, ८ शौच (क्रियाशुद्धि) ९ अकिंचन (निष्पाग्रिह) और १० ब्रह्मचर्य.

दशकल्पवृक्षोंके नाम.

१ मत्तंग—मधुके समान पानी देवे.

२ मंग—सोने चांदीके भाजन देवे.

३ तुर्यांग—बत्तीस प्रकारके नाटक देवे.

- ४ ज्योतिरंग—सूर्यके सदृश प्रकाश देवे.
- ५ दीपांग—दीपकके सदृश प्रकाश देवे.
- ६ चित्रांग—छाँओं ऋतूओमें पांच वर्णके पुष्प तथा माला देवे.
- ७ चित्ररसा—षट्तरस भोजन देवे.
- ८ मणितांग—आभूषण देवे.
- ९ गेहाकार—घर, आवास देवे.
- १० अनितांग—वस्त्र शय्यादेवे.

दश पञ्चखानके नाम व उनके फल.

- १ नवकारसीसे—एक सौ वर्षका नरकायु टूटता है.
- २ पोरसीसे—एक हजार वर्षका नरकायु टूटता है.
- ३ साढ—(डेड) पोरसीसे—दश हजार वर्षका नरकायु टूटता है.
- ४ पुरीमुढ (दोपोरसी) से—एक लाख वर्षका नरकायु टूटता है.
- ५ एकाशनसे—दश लाख वर्षका नरकायु टूटता है.
- ६ नीवीसे—एक क्रोड वर्षका नरकायु टूटता है.
- ७ एकलठाणेसे—दश क्रोड वर्षका नरकायु टूटता है.
- ८ एकल दांतीसे—सौ क्रोड वर्षका नरकायु टूटता है.
- ९ आयंबिलसे—हजार क्रोड वर्षका नरकायु टूटता है.
- १० उपवाससे—दश हजार क्रोड वर्षका नरकायु टूटता है.

११ प्रकारके पदार्थ.

श्रावककी ग्यारह प्रतिमा.

- १ दर्शन (समकित) प्रतिमा, २ व्रत प्रतिमा, ३ सामा-

यिक प्रतिमा, ४ पोषध प्रतिमा, ५ कायोत्सर्ग [अभिग्रह विशेषरूप] प्रतिमा, ६ मैथुन वर्जन प्रतिमा, ७ सचित वर्जन प्रतिमा, ८ स्वयम् आरंभ वर्जन प्रतिमा, ९ प्रेष्य [अन्य सेवकादि पाससे भी] आरंभ वर्जन प्रतिमा, १० अशनादिक [अपने निमित्त किया हुआ भोजन वर्जन] प्रतिमा, ११ श्रमण भूत— मुनिवत वर्तन प्रतिमा.

१२ प्रकारके पदार्थ.

द्वादशांग—१२ अंगसूत्र—१ आचारंग सूत्र, २ सुयगडांग [सूत्रकृतांग] सूत्र, ३ ठाणांग [स्थानांग] सूत्र, ४ समवायांग सूत्र, ५ मगवती [विवाहप्रज्ञप्ति] सूत्र, ६ ज्ञाता धर्म-कथा सूत्र, ७ उपासक दशांग सूत्र, ८ अंतगड [अंतकृत] सूत्र, ९ अनुत्तरोववाई [अनुत्तरोपपातिक] सूत्र, १० प्रश्न व्याकरण सूत्र, ११ विपाक श्रुतांग सूत्र, १२ दृष्टिवाद अंगसूत्र. *

समवसरणकी बारह परिषद्.

अग्निकूणमे—१ साधु, २ वैमानिक देवी, ३ साध्वी.

नैऋतिकूणमे—१ भुवनपति, २ वाणव्यंतर, ३ ज्योतिष्क तीनों जातिके देवताकी देवी.

वायव्यकूणमे—१ भुवनपति, २ वाणव्यंतर, ३ ज्योतिष्क तीनों जातिके देव.

ईशानकूणमे—१ श्रावक, २ श्राविका, और ३ वैमानिक देव.

* बाहरमा दृष्टिवाद अंग विच्छेद हो गया । वर्तमानमें ग्यारह अंग है.

श्रावकके बारह व्रत.

१ स्थूल प्राणातिपात विरमण. २ स्थूल मृषावाद विरमण. ३ स्थूल अदत्तादान विरमण. ४ स्थूल मैथुन विरमण. ५ परिग्रह प्रमाण. ६ दिग् [दिसा] प्रमाण. ७ भोगोपभोग प्रमाण. ८ अनर्थदंड विरमण. ९ सामायिक. १० देशावकाशिक. ११ पोषधोपवास. १२ अतिथि संविभाग.

नोट:—इनमें ५ प्रथमके अणूव्रत, ३ गुणव्रत और ४ शिक्षा व्रत हैं।

व्रत करनेकी बारह तिथि एक मासकी.

दुज २, पंचमी २, अष्टमी २, एकादशी २, चतुर्दशी २, आमावस १, पूर्णिमा १.

तप बारह प्रकारका.

६ बाह्य—अनशन [उपवास करना], उणोदरि [आहार कम करना], वृति संक्षेप, रसत्याग, काय क्लेश [केश लोचादिक कष्ट सहन करना] संलीनता (अंगोपांगोको संकुचित रखना).

६ अभ्यन्तर—प्रायश्चित्त (आलोचना लेना), विनय, वैयावच्च, सज्जाय (स्वाध्याय करना), ज्ञाणं (ध्यान), उपसर्ग (काउसर्ग).

भावना बारह प्रकारकी

१ अनित्य भावना, २ अशरण भावना, ३ संसार भावना, ४ एकत्व भावना, ५ अन्यत्व भावना, ६ अशुचि भावना, ७ आश्रव भावना, ८ संवर भावना, ९ निर्जरा भावना, १० लोके

स्वरूप भावना, ११ बोधि दुर्लभ भावना, १२ धर्मके कथन करनेवाले अरिहंत ।

बारह मासके नाम—कार्तिक, मार्गशीर्ष, पौष, माघ, फाल्गुन, चैत्र, वैशाख, ज्येष्ठ, आषाढ, श्रावण, भाद्रपद, आश्विन.

१३ प्रकारके पदार्थ.

धर्ममें विघ्न करनेवाले तेरह काठिये.

१ आलस्य २ मोह, ३ अविनय ४ अभिमान, ५ क्रोध, ६ प्रमाद, ७ कृपण, ८ मय ९ शोक १० अज्ञान, ११ विकथा १२ कौतुक १३ विषय.

१४ प्रकारके पदार्थ.

श्रावकके चौदह नियम.

१ सचित्तका प्रमाण.	८ वाहन गाडी घोडा आदि
२ द्रव्यका प्रमाण.	सवारीका प्रमाण.
३ विकृति (विगई)का प्रमाण.	९ शय्याका प्रमाण.
४ उपानह (जुत्ति आदिका)	१० विलेपन (चन्दनादि) का प्रमाण.
५ तांबूलका प्रमाण.	११ ब्रह्मचर्यका प्रमाण.
६ वस्त्र वगैरहका प्रमाण.	१२ दिशाका प्रमाण.
७ पुष्प आदिका प्रमाण.	१३ स्नानका प्रमाण.
	१४ भोजन खानपानका प्रमाण.

चौदह गुणस्थान. १ मिथ्यात्व गुणस्थान, २ सास्वादन् गुणस्थान, ३ मिश्र गुणस्थान, ४ अविरति सम्यक दृष्टि गुणस्थान, ५ देशविरति गुणस्थान, ६ प्रमत्त गुणस्थान, ७ अप्रमत्त गुणस्थान, ८ निवृत्ति (अपूर्व करण) गुणस्थान, ९ अनिवृत्ति बादर गुणस्थान, १० सूक्ष्म संपराय गुणस्थान, ११ उपशान्त मोह गुणस्थान, १२ क्षीणमोह गुणस्थान, १३ सयोगी केवली गुणस्थान, १४ अयोगी केवली गुणस्थान.

सन्मूर्छिम जीवके चौदह स्थान—१ बड़ी नीतिमें, २ लघुनीतिमें, ३ नासिका के मैलमें, ४ कफमें, ५ वमनमें, ६ पित्तमें, ७ रुधिरमें, ८ मांसमें, ९ बरियमें, १० शरीरके मैलमें, ११ मृत कलेवरमें, १२ स्त्री पुरुषके संयोगमें, १३ नगरके खालमें, १४ अशुचि स्थानमें.

१५ प्रकारके पदार्थ.

पंनराह तिथीयोके नाम—एकम, दूज, तीज, चौथ, पंचमी. छठ, सातम, आठम, नौम, दशम, ग्यारस, बारस, तेरस, चौदस, पूर्णिमा.*

पन्दरह कर्मादान—वाणिज्य, त्यागने योग्य—१ इंगाल कर्म, २ वन कर्म, ३ शकट कर्म, ४ भाडी कर्म, ५ फोडी कर्म,

* कृष्ण पक्षमें आमावस होती है.

६ दंत वाणिज्य, ७ लाख वाणिज्य, ८ रस वाणिज्य, ९ केश वाणिज्य, १० विष वाणिज्य, ११ यन्त्र पिलन कर्म, १२ निर्लाञ्छन कर्म, १३ दावाग्नि दान कर्म, १४ शोषण कर्म, १५ असती पोषण कर्म.

---

१६ प्रकारके पदार्थ.

सोलह संस्कार.

१ गर्भाधान संस्कार	९ अन्नप्राशन संस्कार
२ पुंसवन संस्कार	१० कर्णवेध संस्कार
३ जन्म संस्कार	११ केशवपन संस्कार
४ चंद्रार्कदर्शन संस्कार	१२ उपनयन संस्कार.
५ क्षीरासन संस्कार	१३ विद्यारंभ संस्कार
६ पष्टि पूजन संस्कार	१४ विवाह संस्कार
७ सूचिकर्म संस्कार	१५ व्रतारोप संस्कार
८ दामकरण संस्कार	१६ अंतकर्म संस्कार

सोलह कषाय.

अतंतानुबंधी—क्रोद्ध, मान, माया और लोभ.

अप्रत्याख्यानी—क्रोद्ध, मान, माया और लोभ.

प्रत्याख्यानी—क्रोद्ध, मान, माया और लोभ.

संजल—क्रोध, मान, माया और लोभ.

---

१७ प्रकारके पदार्थ (सतरह प्रकारके संजम.)

५ माहाव्रत (प्राणातिपात विरमण, १ मृषवाद विरमण, २

अदत्तादान विरमण, ३ मैथुन विरमण ४ परिग्रह विरमण ५)
 १ क्रोद्ध, २ मान, ३ माया, ४ लोभ तथा पांच इन्द्रियोर्के
 विषयसे निवृत्ति, १ मन दंड, २ वचन दंड, ३ काय दंड,
 का त्याग.

१८ प्रकारके पदार्थ (अठारह पापस्थान.)

१ प्राणातिपात (हिंसा)	१० राग (प्रीति)
२ मृषावाद (असत्य)	११ द्वेष (अप्रति)
३ अदत्तादान (चोरी)	१२ कलह (क्लेश)
४ मैथुन (स्त्रीसंग)	१३ अभ्याख्यान (कलंक)
५ परिग्रह (ममता)	१४ पैशुन्य (चुगली)
६ क्रोद्ध (गुस्सा)	१५ रति अरति (खुशी व रंज)
७ मान (अहंकार)	१६ परपरिवाद (परनिन्दा)
८ माया (छलकपट)	१७ मायामृषावाद (कपट) सहित झूठ बोलना)
९ लोभ (लालच)	१८ मिथ्यात्व शल्य (देव) गुरु धर्मका अश्रद्धान)

(१) शिक्षाके वचन.

जो लडका विद्या पढनेमें आलस्य करता है, वह सब जगह
 धिक्कार पाता है । माता पितादि गुरुजनोंकी भाक्ति तनमनसे
 करना चाहिये । मांस मच्छी भक्षण करनेवाले म्लेच्छ सरस्त्रि
 होते है । वाग्दान (भरोसा) देकर निराश करना नीचोंका
 काम है । गोदुग्धकी बराबर शरीरको हितकारी और कोई पदार्थ

नहीं है । हिंसा चोरी झुट कुशील और परिग्रहके त्यागीको राज्य दंडकी शंका (भय) नहीं है । दासत्वश्रृंखलासे जेलखानेकी बेडी अच्छी है । सतसंगतिके गुणोकी संख्या कोई नहीं कर सकता । गुरुजनोंकी आज्ञा उल्लंघन करनेवाले विपत आनेपर पछताते हैं । सच्चरित्र पुत्र ही कुलका मंडन है । पहरनेके कपड़े व रहनेका घर सदैव स्वच्छ रखना चाहिये । याचना करनेसे मर जाना अच्छा है । औरतोंका प्रधान गहना शील और लज्जा है । ज्ञानदान, औषधदान, अभयदान, व आहारदान इन चारो दानोमेंसे ज्ञानदान ही मुख्य दान है । लोभी गुरु केवलमात्र धर्म और धनके वंचन (ठग) होते हैं । परद्रव्य ग्रहण करनेकी बांछा स्वप्नमें भी नहि करना चाहिये । सुशील बालक सबका मनोरंजन करता है । झञ्झामें घरसे बाहर होना उचित नहीं । अट्टहास करना बहुत बुरा कुलक्षण है । चिट्ठी लिखकर एकबार जरूर पढलिया करो ।

२ शिक्षाके वचन.

कमसे कम दो घण्टे तो उत्कण्ठापूर्वक सबको ही कुछ न कुछ पढते रहना चाहिए । मूर्खजन ही विद्या और धनका घमण्ड करते हैं । घर आए शत्रुका भी आदर सत्कार करना चाहिए । उत्तम लडके वे ही हैं, जो विद्या पढना शुरू करके अधबीचमें नहीं छोडते । हितकारी आज्ञा बच्चेकी भी उत्थापन करना उचित नहीं । दान सत्पात्रको ही देना चाहिए ।

सत्संगति और दयामय धर्म कदापि नहीं छोड़ना चाहिए । लोकमें जीव, पुद्गल, धर्म, अधर्म, आकाश और काल ये छह द्रव्य (पदार्थ) ही हैं । अपने मुखसे अपने तो गुण और परके अवगुण कदापि उद्घाटित (प्रकट) नहीं करना चाहिए । जैन पाठशालाओंका उद्देश (अभिप्राय) बालकोंको सरलताके साथ नैतिक धार्मिक लौकिक शिक्षा देनेका होना चाहिए । सच्चे देव सच्चे गुरु और अहिंसामय सनातन धर्मका श्रद्धान करना (मानना) सो सम्यग्दर्शन है ' श्रीकृष्ण और बलदेवमें अद्भुत भ्रातृस्नेह था । जिसका कभी अन्त न हो, उसको अनन्त कहते हैं । आज कलके अनेक लोभी गुरु भोले जीवोंको कुपंथमें चलानेवाले होते हैं । चन्दनचर्चित प्रतिमाके कभी दर्शन नहीं करना पक्षपात करना है । निःसहाय अन्य कुब्जकी (पंगुलोंकी) सहायता करनेमें बड़ा पुण्य है । जो सर्वज्ञ, वीतरागी (अठारह दोषरहित) और सबका हितकारी हो, वही सत्यार्थ आप्त (सच्चादेव) है । प्राकृत माषामें आत्माका अप्पा, आदा और कल्पामरका कप्पामर हो जाता है । ईप्सितकार्य (मनोवांछितकार्य) उत्तम यत्नके बिना सफल नहीं होता ।

३ शिक्षाके वचन.

अपशब्द व्यवहार करना अभद्रताका सूचक है । आरब्ध (प्रारम्भ किये हुये) कार्यको अधर्वाचमे छोड़देना कायरोंका काम है । सम्पदावालोंके प्रायः सब ही दास हो जाते हैं । मातापिताओंके भले बुरे आचरण सन्तानरूपी दर्पणमें प्रतिबि-

भित्त होते हैं । लोकनिन्दाके भयसे उत्तम कार्योंको प्रारम्भ नहि करते, वे बड़े मूर्ख हैं । संवादपत्रोंके पढ़नेसे घर बैठे सब मुल्कोकी खबरें मिलती हैं और अनेक प्रकारके लाभ होते हैं । फाल्गुन और चैत्र मासको वसंत ऋतु कहते हैं । पढ़ते समय अल्पसी भी गल्प (गप्पें) करना नहि चाहिये । विपत्तिमें प्रगल्भता (हिम्मत) ही काम आती है । समस्त दुश्चरित्रोंका (कुव्यसनोका) राजा जूवा व्यसन है । कपट करके छिपा लेना, बड़ा दुष्कर कार्य है इसकारण मनुष्यको निरन्तर निष्कपटता पूर्वक ही रहना चाहिये । जो हर समय परका अष्टनि चिंतन करते हैं, वे बड़े दृष्ट होते हैं । ज्येष्ठ वैशाखकी गर्म-धूपसे अपनेको बचाते रहो । विद्या पढ़नेका परिश्रम निष्फल नहि जाता । संस्कृत भाषा समस्त भाषाओंकी माता है । जो कोई जीव अजीव पुण्य पाप स्वर्ग नर्क और बन्ध मोक्षको नहि मानते, उनको नास्तिक कहते हैं । स्वस्थ अवस्थामें ही बुद्धि स्थिर रहती है । धर्ममें परस्पर (आपसमें) मेल रखनेसे ही घरकी शोभा और सबको सुख की प्राप्ति होती है ।

(४) शिक्षाके वचन.

विचारमें मग्न हुए विना तक्षिणबुद्धि नहि होती । अपत्र्य-यीके घरपर लक्ष्मी नहि ठहरती आकांक्षा ही दुःखका असाधारण लक्षण है । अपने परिणाम निरन्तर उज्ज्वल रखने चाहिये । पुत्रके पुत्रको पौत्र कहते हैं । आलस्य करनेसे महात्माओंका भी महत्त्व नष्ट होजाता है । सच्चे महात्माओंका माहा-

त्म्य छिपा नहीं रहता । आज कल यन्त्र तंत्र मंत्र करनेवाले प्रायः ठग होते हैं । शोकाकुल व्यक्तिको सान्त्वना करके स्वस्थ करना चाहिये । स्त्रियें विना कारण ही द्वन्द्व कर बैठती हैं । पतिव्रता स्त्रियोंको इन्द्र भी नमस्कार करता है । व्रती श्रावकको प्रातः काल और सन्धासमय अवश्य ही सन्याबन्दन [सामायिक] करना चाहिये । सम्प्रति स्त्रीशिक्षाके प्रचारसे ही जात्युन्नति व धर्मोन्नति हो सकती है । भ्रम हो जानेको सम्भ्रान्ति कहते हैं । चतुर लड़के निरन्तर पढ़ने लिखनेकी ही चर्चा किया करते हैं । सांसारिक कार्योंमें ही मूर्छित हो जाना उचित नहीं अर्थात् दो चार घंटे पारमार्थिक कार्य (धर्म कार्य) भी करने चाहिये । अन्यायसे उपार्जन किया हुआ धन शीघ्र ही नष्ट हो जाता है । निर्दिष्ट समयपर भोजन शयनादि करनेसे रोग नहीं होता । सबके सुखवर्द्धनका उपाय निरन्तर सोचते रहना चाहिये । तनमनधनसे परौकार करना ही परम धर्म है । तनमनवचनसे परधनहरणके त्यागको अचर्यव्रत कहते हैं । बालकपणमें समस्तकार्य छोड़ विद्योपार्जन करना ही सर्वापेक्षा मुख्य कर्त्तव्य है । दुष्प्राप्य विषयकी आशा करना निष्प्रयोजन है । जो स्त्रियें धर्मशास्त्र नहीं पढ़तीं वे कदापि सदाचारिणी, पतिव्रता और सुखी नहीं हो सकतीं ।

—:~:—

(५) शिक्षाके वचन.

किसी जीवको क्लेश देकर क्लेशित करना समझदारोंका

काम नहीं है । रोगीको देखकर ग्लानि करना अनुचित है । राज्यकर्मचारियोंके अत्याचारोंसे ही राज्यमें विप्लव (उपद्रव) होते हैं । प्रियपुत्रका म्लान मुख देखनेसे माताको बड़ा क्लेश होता है । बहुतसे मूर्ख होलीके दिनमें अश्लील (फाटे) वचन बोलकर बड़े आह्लादित होते हैं परन्तु तुम कदापि अपने मुहसे गाली वगैरह अश्लील वचन नहि बोलना ।

कथा पहिली-सोहन.

सोहन नामका लडका एक दिन तीन लडकोंके साथ किसी बागमें गया था । सोहनकी उमर सात वर्षकी थी । उस बागमें गुलाबके पेडपर एक बहुत ही सुन्दर फूल लगा था । उसको देख कर एक लडकेने कहा कि—चलो वह अपन फूल तोड लें । यह सुनकर सोहनने कहा कि “ भाई ! उस दिन पिताजीने कहा था कि बिना दिये परका द्रव्य लेना सो चोरी है । चोरी करना बड़ा पाप है । तुम जा यह फूल लेवोगे, तो यह चोरी करना हुवा । सो भाई इसप्रकार पराई चीजपर लोभ करोगे तो तुमको कोई भी प्यार नहीं करेगा । ”

जिसका बाग था, वह भी वहांपर मौजूद था परन्तु उन लडकोंने उसको नहीं देखा था । उस छोटेसे लडकेके मुखसे यह बात सुनकर बागके मालिकने सोहनको झट गोदीमें उठा लिया और प्यार करके वह फूल उसको देकर कहा कि “ तुने अपने पिताके उपदेशानुसार काम किया, इसकारण यह फूल तुझे इनाममें देता हूं । ”

कथा दुसरी-गधा और बैल.

एक गधेकी पीठ पर खांडकी (शकर) बोरी लदी हुई थी । वह मार्गमें चलते हुये किसी कांटेवाले घासको खाने लगा उसे कांटे खाते देखकर एक बैलने कहा कि भाई ! तेरी पीठपर बहुतसी मीठी खांड लदी हुई है तो भी तू ये कांटे क्यों खाता है ?

यह सुनकर गधेने गंभीरताके साथ जबाब दिया कि हां भाई ! मेरी पीठपर बहुतसी खांड लदी है तथा वह मीठी भी है । परन्तु यह मेरे लिये नहीं है । जिसके लिये है, उसीको इसमें स्वाद आयेगा मुझे इससे क्या प्रयोजन ? मुझे तो यह घास ही खानेको मिला है । इसके खानेमें जो मुझे आनन्द है, उसे मैं इस खांडसे सौगुणा मीठा समझता हूं । इस जबाबके मुननेसे बैल चुप हो गया ।

हे बालको ! इस कहानीसे यह शिक्षा लेनी चाहिये कि मुख तथा आनन्द जो सन्तोषमें है, वह किसीमें भी नहीं है इस कारण तुमको चाहिये—कि तुमारे माता—पिता जैसा तुमको खाने तथा पहरनेको दें उसीमें सन्तोष मान कर प्रसन्नतासे रहो । दूसरेकी देखादेखी—अधिककी आशा कदापि मत करो ।

कथा तिसरी—सेठके पांच पुत्र.

एक सेठके पांच पुत्र थे, वे बड़े मूर्ख थे । इस कारण हर एक बातपर आपसमें लड़ते झगड़ते थे । उनका पिता अपने पुत्रों को बहुत समझाया करता था, परंतु वे एक नहीं सुनते

थे । जब उनका पिता मरने लगा तब पांचों पुत्रोंको बुलाकर उन्हें एक कच्चे सूतकी लच्छी (आटी) दी और कहा कि लडको ! तुम सब इसपर अपने अपने बलकी परीक्षा करो अर्थात् अपने बलसे इस लच्छीके दो टुकड़े कर डालो । प्रत्येकने उस आटीको अपने बल पूर्वक तोड़ना चाहा परंतु किसीसे भी नहिं टूटी । तब पिता ने कहा कि देखो कच्चे सूतका तार कितना कमजोर होता है, परंतु बहुतसे सूत मिलकर कैसे बलवान् हो गये इसी प्रकार यदि तुम लोग जुदे जुदे रहकर आपसमें लडते रहोगे, तो तुमको हरकोई दबा लेगा और यदि तुम पांचो भाई मिलकर रहोगे और एकके दुखमें अपनेको दुःखी मान हर तरहसे उसको सुखी करनेकी कोशिस करते रहोगे, तो तुमको बहुत ही आनंद प्राप्त होगा और कोई भी शत्रु तुम्हारा कुछ नहिं कर सकैगा । अपने पिताकी यह बात सुनकर पांचो भाई बड़े खुश हुए और पिताके मरने पीछे आपसमें मेलसे रहकर सुखसे काल व्यतीत करने लगे ।

हे बालको भाईके बराबर अपना हितैषी और कोई भी नहीं हो सकता, इसकारण तुम हमेशह अपने भाइयोंसे तथा साथके पढ़नेवाले मित्रोंसे प्रीति रखते रहो ।

कथा चौथी—वाघ और बकरीका बच्चा.

एक नालेपर एक वाघ पानी पी रहा था । वहां पर एक बकरीका बच्चा भी पानी पीनेको आया सो दुरसे वाघको देखकर डरा और नालेके नीचेकी तरफ बहुत दूर जाकर पानी

पीने लगा । उसको बाधने देखा तो उसके मनमें आया कि इस बकरीके बच्चेको मारकर खाना चाहिये । परन्तु उसे अपराधी ठहराकर मारना चाहिये, ऐसा विचार करके वह बाघ बकरीके बच्चेके पास गया और उससे बोला कि—क्यों बे ! तू देखता नहीं कि इधर हम पानी पी रहे हैं तू पानी गदला किये देता है ? तब बकरीका बच्चा घबडाकर हाथ जोडके बोला कि—हुजूर आप तो ऊपरकी तरफ पानी पी रहे थे और मैं नीचेकी तरफ पी रहा हूँ, आपका पीया हुआ पानी मेरी तरफ बहकर आता है मेरी तरफका पानी ऊपरकी तरफ कैसे जा सकता है ?

तब बाघ निरुत्तर होकर थोड़ी देर सोचकर दुसरा दोष लगानेके लिये बोला कि—तू एक वर्ष पहिले मुझे गालियां देता था और मेरी निंदा करता था । तब बकरीका बच्चा बोला कि—हुजूर मुझे पैदा हुये तो अभी चार महिने भी पूरे नहिं हुये, एक वर्ष पहिले मैं आपको गाली किस प्रकार दे सकता था ?

जब इस बार भी बाघ निरुत्तर होगया तो उसे बड़ा क्रोध आया और बोला कि एक वर्ष पहिले तू नहीं था तो तेरा पिता अथवा चचा होगा ऐसा कहकर उस बे कसूर बकरीके बच्चेको मार डाला और खा गया ।

इस कहानीका अभिप्राय यह है कि—जबरदस्तके सामने न्याय वचन वा सियानपन नहिं चल सकता । यदि दुष्ट मनुष्योंके साथ ऐसा अवसर आन पड़े तो चुप रहनेके सिवाय और कोई उपाय नहीं है ।

कथा पांचवी-प्रत्युपकार ।

एक सिंह गर्मीके दिनोंमें वृक्षकी छायामें सो रहा था । उसके शरीरपरसे अनेक चूहे इधरसे उधर जा रहे थे । इतनेमें सिंह जाग उठा, तब उसने एक चूहेको पकड़ लिया । चूहेने अतिशय दीनताके साथ प्रार्थना की कि हुजूर ! मैं बहुत क्षुद्र जन्तु हूं मेरा यह अपराध क्षमा कीजिये । सिंहको दया आ गई, और उसने चूहेको छोड़ दिया । चूहेने जाते समय यह कहा कि आप कभी दुःखमें पड़ेंगे तो मैं भी आपका दुख टालूंगा, क्योंकि आपने मुझे जीवनदान दिया है सिंहने हंसकर मन ही मन कहा कि, इस छोटेसे जीवको कितना धमंड है ? भला ! यह मेरा दुख क्या टालेगा इस विचारेको मेरे सामर्थ्य का ज्ञान नहीं है कि मैं समस्त बनका राजा हूं ।

एक समय ऐसा संयोग बना कि उमी वृक्षके नीचे किसी शिकारीने सिंहको फंसाकर मार डालनेके लिये जाल डाल दिया सिंह सदाकी तरह वहां आया, और आते ही जालमें फंस गया । उस जालसे छुटनेके लिये ज्यों ज्यों वह जोर करता था त्यों त्यों उस जालमें अच्छी तरह जकड़ता जाता था । जिससे चारों पांव हिलानेमें असमर्थ होकर उसने जीनेकी आशा छोड़ दी और बड़े जोरसे चिल्लाने लगा । तब उसका शब्द सुनकर वही चूहा वहां पर दौड़ा हुआ आया और अपने जीवदानदाता सिंहको महा कष्टमें पड़ा देखकर उसने मनमें विचारा कि—उस दिनके मेरे जीवदानके फल देनेका यही अवसर है । तब सिंहसे कहा कि महाराज ! घबड़ाइये नहीं

आपका दास हाजिर हो गया है इससे जो कुछ सेवा बनेगी सो करेगा । फिर उसने वह जाल अपने दांतोंसे काटकर सिंहको छुड़ा दिया ।

सिंहने मन ही मन विचार किया कि उसदिन मैं इस चूहेकी बातपर हंसा था, परंतु अब मेरे ध्यानमें आया कि समय पर तिनका पराक्रम भी काममें आता है ।

इस कहानी परसे यही शिक्षा लेनी चाहिये कि दुनियांमें किसीको छोटा नहीं समझना । समयपर सब ही काम आते हैं । इसके सिवाय अपने साथ किसीने उपकार किया होतो उसको कदापि नहि भुलना चाहिये और दुखके समय यथाशक्ति तन मन धन से साहयताकर उसका दुख दूर करनेमें तत्पर रहना चाहिये ।

स्त्रीयोक्तुं शिक्षा. (कविता)

राग कवाली—नजर डंक मेहर की करके ए चाल ॥
करो तुम ध्यान शिक्षाये, यही विनति हमारी है
उठो बहनो पढो विद्या, इसी में लाभ भारी है (टेक)
विगर विद्या तुमारा नाम, अबला है अरी बहनो
बनो सबला तजो आलस, कहै भारत की प्यारी है ॥ १ ॥
कहाती पंडिता देवी, यदि तुम पढती विद्या को
भलाई तुम में सब आती, नः कहते मूर्ख नारी है ॥ २ ॥
समझते तुम को सब दासी, नः करते आब आदर कुछ

(१००)

पढी ना एक भी विद्या, इसीसे बहुत खुवारी है ॥ ३ ॥
अरी बहनो मुनो विनती, पढो विद्या चलो ढंग पै
कुरीती सब तरह त्यागो, यही मरजी हमारी है ॥ ४ ॥
न गावो गालियां मुख से, न देवो तालीयां कर से
हंसो मत खिल खिलाकर तुम, इसी में लाज भारी है ॥ ५ ॥
पढो इतिहास सीता का, कहा क्या उसने रावण को
अरे मूरख दूराचारी, सती से विश्वहारी है ॥ ६ ॥
उछल कर कूद कर चलना, धमक के साथ ही उटना
अधरमी बात को करना, तुम्हारे हक में खुवारी है ॥ ७ ॥
अरी बहनो पढो विद्या, धर्म को जिस से तुम जानो
अविद्या के सबब से हम पै, सब ने तान मारी है ॥ ८ ॥
बको मत माता के आगे, बको मत बाप के आगे
हंसो मत गौर के सम्मुख, इसी में पाप भारी है ॥ ९ ॥
करो भक्ती श्री जिन की, डरो मत स्यानें भोषों से
कहे तुम को सभी सज्जन, यह लडकी धर्मधारी है ॥ १० ॥
यदी तुम चाहो गाने को, तो गावो पंच कल्याणक
सने कहवे हर्ष करके, देखो भाई जैनी नारी है ॥ ११ ॥

પુસ્તકોની જાહીરે સ્વર.

નંબર. પુસ્તકનું નામ   કિંમત રૂ. આ. પૈ.   પોસ્ટ પેકિંગ રૂ. આ. પૈ.

૧ ચૈત્યવંદન સ્તુતિ સ્તવનાદી સંગ્રહ	૦-૧૦-૦	૦-૨-૬
૨ ચૈત્યવંદન સ્તુતિ સ્તવનાદી સંગ્રહ ભાગ પહેલો	૦-૬-૦	૦-૨-૦
૩ " " ભાગ ત્રીજો આવૃત્તિ બીજી	૨-૦-૦	૦-૮-૦
૪ દંડકાદી (૪૧) દ્વાર પાકાપુઠાની	૦-૬-૦	૦-૩-૦
૫ " " કાચાપુઠાની	૦-૪-૦	૦-૨-૬
૬ સુક્ત મુક્તાવલી પાકાપુઠાની	૧-૦-૦	૦-૪-૦
૭ શ્રી શત્રુજય મહા તીર્થાદિ યાત્રા વિચાર પાકા પુઠાની	૦-૬-૦	૦-૨-૦
૮ " " કાચાપુઠાની	૦-૪-૦	૦-૨-૦
૯ " " ગુજરાતી ટાઈપની	૦-૪-૦	૦-૨-૦
૧૦ સંગીત સ્તવનાવલી ભાગ પહેલો	૦-૨-૦	૦-૦-૬
૧૧ ગુંદલી સંગ્રહ ભાગ પહેલો	૦-૧-૦	૦-૦-૬
૧૨ અષ્ટપ્રકારી તથા સ્નાત્ર પૂજા	૦-૩-૦	૦-૧-૦
૧૩ શુદ્ધદેવગુરુ ધર્મની સેવા ઉપાસના	૦-૪-૦	૦-૧-૬
૧૪ બાલપોથી શાસ્ત્રી ટાઈપની	૦-૨-૦	૦-૧-૦
૧૫ પહેલી ચોપડી " " "	૦-૪-૦	૦-૧-૬

સૂચના—(૧) એક નકલ મંગાવનારે અથવા એક રૂપીયાના કિંમત સુદી મંગાવનારે કિંમત અને પોષ્ટ સ્વર્ચ લેખ્યા પ્રમાણે પૈશા પોષ્ટ ટીકિટ અથવા મની-આર્ડરથી મોકલવા. બ્હી. પી. થી મંગાવવા નહીં. (૨) વધારે કિંમતના મંગાવનારે ચોથાફની રકમ ડીપાક્ષીટ તરીકે આગાઉ મોકલવી. એટલે બાકીના રકમની બ્હી. પી. કરવામાં આવશે. (૩) જુબાપ મંગાવનારે રીસ્ટ્રાય કાર્ડ અથવા પોષ્ટ ટીકીટો મોકલવી. તે શિવાય જુબાવ મોકલાશે નહીં (૪) અમારો બુકસેલરનો ખંદો નથી ફક્ત જ્ઞાનસ્રાતામાંથી છપાયેલા પુસ્તકોમાં નિયમપ્રમાણે ભેટ અપાયછે. અને વેચાય તેના આવેલી રકમમાં પાછા બીજા પુસ્તકો છપાય અથવા જ્ઞાનસ્રાતામાં વપરાય છે. અમારો પોતાનો બીજો કોઈ પણ સ્વાર્થ નથી. અને દ્રવ્ય પ્રાપ્તી કરવાનો સદેશ પણ નથી. પરમાર્થ બુદ્ધીથી કામ કરીયે છીએ.

વેતાલ પેઠ ઘર નં. ૩૫૬. } શિવનાથ હુંવાજી-જૈનપુસ્તકાલ
મુ. પુના સિટી. } પોરવાલ ઍન્ડ કંપની.

નમ્ર વિનંતી.

સરવે સૂઝ બંધુઓને નમ્ર વિનંતી કરવામાં આવેછે કે મહેસાણા શ્રી જૈન શ્રેયસ્કર મંડલ તરફથી “શ્રી જૈન શાળો-પયોગી શિક્ષણમાઝા નામથી” બાલ પોથી, પહેલી ચોપડી, બીજી ચોપડી અને ત્રીજી ચોપડી એમ ત્રણ પુસ્તકો ગુજરાતી ટાઈપમાં પ્રસિદ્ધ થઈ છે. તેમાંથી બાલપોથી અને પહેલી ચોપડીની શાલ્કી ટાઈપમાં આવૃત્તિ અમારા દેસરેલ નિચે જે માગ્યશાળી સદ્ગૃહસ્થો તરફથી પ્રસિદ્ધ થઈ છે. તેમાં તેઓને અમો અમારા તન મનથી નિસ્વાર્થપણે મદત આપી છે. તેથી આ બે પુસ્તકોમાં અમારી અહર બુદ્ધિથી કાંઈ ભુલ થઈને અશુદ્ધી રહી હોય અથવા બીજી પળ કાંઈ સ્વામી રહી હોય તો સજ્જનોએ પ્રસિદ્ધ કર્તાને અથવા અમને લખી જણાવવાથી તેનો બીજી આવૃત્તિનો પ્રસંગ આવશે તો તે વલતે તેનો ઉપયોગ કરવામાં આવશે. આ બે પુસ્તકો છપાવનારે પોતાના સ્વાર્થવાસ્તે અથવા દ્રવ્યપ્રાપ્તી કરવાના ઇચ્છાથી છપાવેલી નથી. પરોપકારના હિંમે પોતાના દ્રવ્યનો જ્ઞાન લાતે સદુપયોગ કરવા છપાવેલી છે. જો પળ આ પુસ્તકોની કિંમત રાખેલી છે. તો પળ યોગ્યતા પ્રમાણે મેટ પળ આપવાની ઇચ્છા છે. અને વેચાણની આવેલી રકમનો પાછો જ્ઞાનલાતામાંજ ઉપયોગ કરવાની ઇચ્છા પ્રસિદ્ધ કર્તાની છે. હવે બીજી અને ત્રીજી એમ બે પુસ્તકોની શાલ્કી ટાઈપમાં આવૃત્તિ કોઈને પોતાના દ્રવ્યથી પ્રસિદ્ધ કરવાની ઇચ્છા હશે તો તેમને અમો અમારા તન મનથી મદત આપી એમના નામથી પ્રસિદ્ધ કરાવી આપીશુ એજ વિનંતી.

વેનાલ પેઠ ઘ. નં. ૩૫૬ પુના સિટી

શાહ શિવનાથ લુંવાજી પોરવ લ.

